

TIDSSKRIFT FOR KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

KVA HENDER
I PORTUGAL?

RØDE FANE

Folkekrigen har sigra
i Indokina

Nr. 3 - 1975 4. årg. Pris kr. 8,-

UTGITT AV ARBEIDERNE KONGUNISTPARTI (MÆRKSIST-LENINISTENE)

UTGITT AV ARBEIDERNES KOMMUNISTPARTI (MARXIST-LENINISTENE)

RØDE FANE

Nr. 3 1975. 4. årg. Pris kr. 8,-

TIDSSKRIFT FOR
KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

Redaktør og ansvarlig utgiver:

Knut Johansen

Trykt i offset hos A/S Duplotrykk

Adresse: RØDE FANE, Forlaget Oktober
A/S,

Postboks 6875 St. Olavs plass, Oslo 1.

Postgiro: 2 20 84 78

Abonnement kr. 40,- for ett år (6 nr.)

Løssalg kr. 8,-

INNHOILDSFORTEGNELSE

Folkekrigen har sigra i Indokina	s. 1
Leve det frie Kambodja	s. 3
Fra: Et forslag til den internasjonale kommunistiske verdensbevegelsens generallinje	s. 8
Internasjonalt	
Kva hender i Portugal?	s. 13
Portugal nederlag for fascismen, men borgardiktaturet står ved makt	s. 14
Klassene og økonomien i Portugal	s. 16
Krise i borgerskapet	s. 22
Rørsla i dei væpna styrkane og »atterreis- ningsprogrammet»	s. 25
Arbeiderklassen:	
Kampviljug og kampdugeleg. Revisjonis- tane vert setne inn mot masserørsla	s. 32

Vår presse

Ernst Aust, formann i KPD(m-l):

Kamp mot voksende krigsfåren frå dei to
supermaktene . . . . . s. 35

Krisa i kapitalismen

Hva særmerker krisa i dag? . . . . . s. 39

Maktspråk

Espen Haavardsholm:

Den amerikanske festningen faller . . . s. 42

SV – eit regjeringsparti utan ministrar

Finn Sjue:

»SOSIALISTISK VENSTREPARTI»

– En borgerlig-sosialistisk partiaallianse
full av indre motsigelser . . . . . s. 47

1. Et lite forspill – eller om SV i
miniatyr . . . . . s. 49

2. En partiaallianse full av motsigelser
s. 50

3. Hva slags krefter vinner fram i SV
nå, hvem taper terrenget? . . . . . s. 59

4. Splittelse siden . . . . . s. 66

Gjenreis fagbevegelsens kampkraft

Studer utkastet til faglig manifest fra

AKP(m-l) . . . . . s. 70

Karl Marx:

Fagforeningane må vere ei løftestang i
kampen for å figurere arbeidarklassen s. 71

Karl Marx:

Fra »Lønn, pris og profit» . . . . . s. 73

Fram for en grundig kritikk av faglig
manifest . . . . . s. 75

Kommentar

Rød Ungdoms 9. landsmøte:

Stor enighet etter grundige forberedelser s. 78

FISKERNE I NORGE

Den tredje artikkelen i serien om Fiskerne i Norge må stå ut til neste nummer. Den vil særlig behandle fiskernes organisasjoner og de oppgavene de står overfor. De to første artiklene i denne serien sto i nr. 1 og 2 i år. Den første tok opp hvilken betydning fisket i Norge har. Den andre behandlet klassesammensetninga i fisket.

Forsidebildet:

Soldater fra Folkets væpnede styrker i Kambodsja holder vakt ved Angkor-tempelet i Kambodsja – symbolet på den kambodsjanske nasjonen. (Tempelet er det samme som det som er gjengitt i det kambodsjanske flagget.) – Foto: Hsinhua News Agency.

Folkekrigen har sigra i Indokina!

1. Den aggressive USA-imperialismen er slegen i Indokina. Kambodsja vart frigjort 17. april i år. Sør-Vietnam vart frigjort 30. april. Laos har hatt ei nasjonal forsoningsregjering sidan 21. februar 1973, og det er i dag avgjort folket sine krefter som har initiativet. Desse sigrane er eit veldig framsteg for verdsrevolusjonen mot imperialismen.

Indokina har vore det same for vår tid som Spania var i 30-åra. På den tida opplevde arbeidarklassen i heile verda å sjå folket tape mot fascisme og imperialismen. I vår tid har vi sett frigjeringskreftene vinne. Dette sannar fullt ut Mao Tsetungs tese om at revolusjonen er grunnstraumen (hovudtendensen) i verda i dag.

2. Også arbeidarklassen i Noreg må summere opp dei røynslene som er gjort i den væpna kampen i Indokina. Vi treng eit klårt syn for kva sigrane seier om situasjonen i verda i dag. Vi må lære å sjå at det er folka i den tredje verda som står i fremste led i kampen mot imperialismen i dag. Dei lengstkomne røynslene i kampen vert hausta av folka, arbeidarklassen og deira kommunistiske parti i desse landa.

Vi må studere korleis dei har brukt marxismen-leninismen i sine eigne land under dei tilhøva som rår i verda i dag, og bu oss på å nytje desse lærdomane i vår eigen kamp. **Revolusjonen er grunnstraumen i verda i dag, seier Mao.** Men han seier og: **Fåren for ein ny verdskrig er framsleis til stades, og folket i alle land må førebu seg.**

3. Dei to imperialistiske supermaktene USA og Sovjet tevlar skarpt med ein annan. Europa er det feitaste kjøtstykket for dei bae. Arbeidarklassen kan ikkje stø seg på den eine supermakta mot den andre. Han kan heller ikkje tru seg til hærmakta til hersarklassen i sitt eige land. Ein folkehær under leing av arbeidarklassen er det einaste våpenet ein nasjon kan ha mot imperialismen. Med dette våpenet har folket ingenting å frykte frå imperialismen. Dette gjeld like mykje i vårt land som i Vietnam, Kambodsja, Laos.

Ein slik hær finst sjølvsagt ikkje i Noreg i dag. Men han fanst heller ikkje i Indokina før folka tok til å reise kampen. *Folkehæren vert bygt opp i sjøve striden.* Om han kan sjå veik ut i byrjinga, er han like fullt umogeleg å slå dersom han vert bygt opp etter rette grunnsetningar.

4. Dette nummeret av Røde Fane gjekk til prent samstundes med at meldinga om frigjeringa av Saigon kom. Vi har difor ikkje greidd å kommentere dei siste hendingane

i Vietnam særskilt. I nummeret finn du likevel ei oppsummering av frigjeringa av Kambodsja og ein kommentar til offensiven i Vietnam i mars/april. Du finn og eit utdrag frå det viktige framlegget til generallinje for den kommunistiske verdsrørsla som Kinas Kommunistiske Parti sende ut i 1963. Vi syner òg til utdraget vi har frå ein tale Ernst Aust – formannen i KPD(m-l) i Tyskland – heldt 5. april i år, om faren for krig frå supermaktene.

Vi vil be lesarane studere desse artiklane. Attåt dei allmenne lærdomane som kan hentast frå det som har skjedd, vil vi òg peike på kor viktig det er at alle vener av dei indokinesiske folka arbeider for å styrke venskapen mellom dei frigjorte folka i Indokina og det norske folket. Kampen er ikkje slutt no. Dei står framfor den store oppgåva å atterreise landa sine og byggje eit nytt demokrati og ein blomstrande økonomi og kultur. Vi må halde fram med å stø dei og lære av dei i denne fasen òg.

Red.

Ei klassisk bok om folkekrig

Truong Chinh's bok «Folkekrigens vei. Vietnam vil vinne» blei skrevet i 1940-åra. Dette var ei tid da det kunne se ut som om den nye Demokratiske Republikken Vietnam (proklamert august 1944) var dødsdømt og at det franske kolonierredømmet skulle bli gjenopprettet.

Vietnameserne har like fullt gått fra seier til seier i frigjøringskampen, både mot fransk kolonialisme og USA-imperialismen.

Grunnen til dette er den riktige linja for folkekrigen som de vietnamesiske kommunistene skapte.

Boka er viktig å lese for alle som ønsker at imperialismen skal lide nederlag, og som gjerne ser sitt eget land fritt. Om vi vil forsvare Norge dersom fremmede imperialistmakter okkuperer landet eller gjennomfører et fascistisk militærkupp her, bør vi lese, studere og eie denne boka.

Truong Chinh er i dag medlem av sentralkomiteen i Vietnams Arbeiderparti og president i den faste komiteen i parlamentet i Den Demokratiske Republikken Vietnam.

Forsida: «En svak plante vokser i den blodtrukne jorda», tresnitt av den kinesiske kunstneren Lin Chun.

Pris kr. 24,50

Truong Chinh

FOLKE- KRIGENS VEI

Vietnam vil vinne

Oktober

LEVE DET FRIE KAMBODSJA!

**FRAM FOR SAMHALDET MELLOM ARBEIDAR-
KLASSEN I NOREG OG FOLKA SOM STRIR FOR
SJØLVSTENDE OG FRIDOM I DEN TREDJE VERDA!**

1.
17. april i år tok dei kambodsjanske frigjeringsstyrkane i Kambodsja Phnom Penh. Dei folkelege frigjeringsstyrkane i Kambodsja og Den nasjonale einskapsfronten i Kambodsja vart skipa for fem år sidan, 23. mars 1970, stutt tid etter at USA-imperialismen hadde sett i verk fascist-kuppet til Lon Nol og klikken hans. I kjølvatnet av kuppet i 1970 fulgte 100 000 soldatar frå overfallshæren til USA-imperialismen og quislingane i Saigon. Føremålet var å bryte ned nøytralitetspolitikken statssjefen Sihanouk hadde fulgt og gjere Kambodsja til ei slagmark for den amerikanske krigføringa i Indokina.

Berre det første året slo frigjeringsstyrkane overfallsmennene i slag etter slag. Dei frigjorde to tredelar av landområdet berre dette året, og skapte grunnfaste basar for frigjeringskampen. I det andre og det tredje året slo dei attende det eine motåttaket etter det andre og sette om lag 200 000 fiendetroppar ut av spel.

I det fjerde året motsto dei terrorbombinga USA sette inn for å tvinge fram forhandlingar. Amerikanske fly bomba dei frigjorte områda i 200 dagar, med meir enn 35 000 flytokter. 15. august 1973 vart USA tvunge til å stanse bombingane, utan å ha nådd målet sitt.

I 1974 var frigjeringsstyrkane komne så langt i kampen at dei alt var framfor fienden i militær styrke. Det var dei som avgjorde det som skjedde på slagmarka. Dei kunne ta til med offensiven sin i den femte tørketida etter kuppet. På Den andre nasjonale kongressen i Kambodsja – 24. – 25. februar 1975 – vedtok utsendingane for Einskapsfronten, Frigjeringsstyrkane, Regjeringa og dei folkelege masseorganisasjonane at folket og hæren i landet skulle *»styrke kampinnsatsen sin og gå på fienden utan atterhald, for dermed å fullføre den oppgåva vi har sett oss – full og endeleg frigjering av nasjonen og folket.»* Då var 97 prosent av landområdet frigjort.

Knappt to månader etter overga generalane i Phnom Penh seg. Då hadde Lon Nol

flykta frå landet, og heile verda hadde sett den amerikanske ambassadøren reise sin veg med det amerikanske flagget tulla saman i ein plastpose.

2.

Dei fem sigerrike kampåra i Kambodsja har atter synt at alle reaksjonære gjer den feilen å tru at det er dei som er sterke. Tvert om er det folket som er sterkt, **»dersom det bare våger å reise seg til kamp, gripe til våpen og ta sitt lands skjebne i sine egne hender»** (Mao Tsetung 20. mai 1970, etter fellesmøtet for frigjeringsrørslene i Indokina).

Sosialimperialistane seier alltid at det er dei og ikkje folka sjølve som skapar dei

politiske og materielle vilkåra for at frigjeringsrørslene i den tredje verda kan kjempe og sigre mot USA-imperialismen. Dei agentura dei har i revisjonistpartia over heile verda plaprar etter dei i dette.

Den raske framgangen og den store sigeren folket har vunne i Kambodsja er eitt av dei viktigaste prova på kor vel frigjeringskampen kan greie seg utan den hjelpa sosialimperialismen stundom kjenner seg tvungen til å gje. Mest alle veit no at den einaste innsatsen Sovjet har gjort har vore sabotasje av kampen og samarbeid med folket sine fiendar. Det er nok å nemne at dei heldt oppe sambandet med Lon Nol-regjeringa heilt frå kuppet i 1970 til etter Den andre nasjonale kongressen i

Kambodsjansk frigjeringssoldat ved fronten ved Phnom Penh i april 1975. (Foto Hsinhua News Agency)

Kambodsja. Dette er et skamlaut svik mot folket i Kambodsja, og eit ope åtak på einskapsfronten som vart bygd mellom dei tre indo-kinesiske folka på fellesmøtet mellom PRR, GRUNK, Den patriotiske fronten i Laos og regjeringa i DRV våren 1970. Vi syner elles til det vi la fram om Sovjet si rolle i Kambodsja i Røde Fane 3/74, »Sovjet har anerkjent GRUNK».

Måten Sovjet har fare fram på i denne kampen er ikkje eit tilfeldig avvik frå hovudlina deira. Det er tvert om eit uttrykk for den lina dei har fulgt mot frigjeringsrørslene sidan dei nye tsarane kom til makta i 1956. Dei freistar å få verda til å tru at frigjeringsrørslene aldri hadde vore til om det ikkje var for dei. I røynda slepar dei og agentura deira etter som tunge lodd der kampen er i gang, fektar med armene og kritiserer der han er i ferd med å reise seg, og gjer alt dei kan for å hindre at kampen vert reist der dei har eit ord med i laget. Der politikken deira har vunne fram har dei ført folket til slaktebenken etter å ha avværna dei fysisk og politisk. Fascistiske diktatur under marionettar for dei sjølve eller den andre supermakta har vore utkommet – i Indonesia, Chile og Bangla Desh, for å nemne nokre døme

Frigjeringa av Kambodsja er difor eit hardt slag mot begge dei to supermaktene, og eit varsel om at begge to går ei mørk tid i møte. Det same gjeld dei sigerrike kampane i Laos og Vietnam. Sosialimperialistane freistar å sole seg i lyset av det som skjer, fordi dei har ytt ei viss våpenhjelp. Sanninga er at alle tre folka fører frigjeringskrigen fram til siger *no mot vilja til Sovjet-leiarane*. Hjelpa kom først etter at Khrustsjov fall i 1964, då sosialimperialismen såg at prestisjen deira var i fåre. Sidan den tid har dei arbeidd intenst for å få dei indokinesiske folka til å bøye seg i forhandlingar før dei

sjølve var sterke nok til å diktere vilkåra slik at landa verkeleg kunne slå inn på vegen med full fridom og sjølvstende.

Sigren dei indokinesiske folka no vinn er ein siger for ei revolusjonær kamplina som står skarpt mot den undergangslina sosialimperialistane byr fram for folka i verda. Liksom USA-imperialismen fryktar dei med rette for at også folk som er under deira herredøme skal lære av det som er hendt. Dei rustar seg til tennene for å møte den kampen som vil kome når desse folka tar det same uovervinnelege våpnet i bruk for å fri seg fra åket.

3.

Sigren som er vunnen i Kambodsja – og dei endelege sigrane som snart kjem i Laos og Vietnam – er innleiinga til ein mektig revolusjonær epoke då imperialismen vil tape for sosialismen i land etter land. Det er den tredje slike epoken sidan imperialismen vart til.

Den første er kjenneteikna av Oktober-revolusjonen i Russland i 1917, då imperialismen vart stengt ute frå heile land-området frå Russland til Sibir og den første sosialistiske staten vart bygt. Denne epoken vart avbroten av framveksten av den tyske og japanske fascismen.

Den andre epoken byrja med fallet for desse to fasciststatane i den andre verds-krigen. Etter dette braut heile det koloniale systemet til imperialismakten med England og Frankrike i brodden saman. Land etter land i den tredje verda vann sjølvstende gjennom væpna kamp, og eit stort tall land i Europa og Asia slo inn på vegen med å byggje sosialismen. Gjennom den borgarlege kontrarevolusjonen i Sovjet i 1956 fekk den revolusjonære verdsrørsla eit alvorleg mellombels atter-slag. Arbeidarklassen og folket i Sovjet og dei fleste folkedemokratia i Aust-Europa

kom på ny under imperialismen sitt diktatur.

Folket i Kambodsja er det første som har vunne seg retten til å bygge eit demokrati av ein ny type og velje sosialismen sidan dette atterslaget.

Liksom i Folkerepublikken Kina, Den demokratiske republikken Korea og Den demokratiske republikken Vietnam er denne sigeren vunnen av ein allianse bygt på arbeidarklassen og dei fattige og mellomstore bøndene i første rekke, saman med delar av det nasjonale borgarskapet. Norodom Sihanouk representerer denne siste gruppa. Den han sjølv seier fortel greitt kva klassen hans står for: »Eg er anti-imperialist, men ikkje kommunist.» Den politiske saga hans fortel med tydelege ord kvifor det er partiet til arbeidarklassen og bøndene i Kambodsja, det marxist-leninistiske kommunistpartiet, som har hatt førarskapet i sigerskampen og vil få det i oppbygginga av det frie Kambodsja.

Frå 1954 til 1970 leidde Sihanouk den kambodsjanske staten. Han freista så langt han kunne å halde på fridomen og sjølvstendet til landet. Men han greidde ikkje å hindre at USA-imperialismen dreiv undergravingsaktivitetar mange stader i landet, utførte hemmeleg bombing av delar av landområdet og ala opp ein quisling-klikk mellom borgarane i statsapparatet og hæren, som til sist tok makta ved kupp og dreiv landet ut i eit blodbad som har kosta livet til 1 million av dei 7 millionane kambodsjanarar.

Alt den gongen hadde kommunistpartiet ei korrekt analyse av klassekreftene i landet. Dei skjøna kva som ville hende, og budde seg godt på å føre væpna kamp mot imperialistiske overfallsmenn. Sidan 1970 har dei leia einskapsfronten og frigjeringshæren. Dei har fulgt den marxist-leninistiske læra om folkekrig, lært folket å føre krig gjennom krigen,

gjennomført sosiale revolusjonar i dei frigjorte områda, sett til at folket tok makta i sine egne hender, men samstundes visst å sameine seg med alle patriotiske krefter.

4.

Sosialimperialistane og revisjonistpartia som følgjer dei seier at det er kappestriden mellom Sovjet og USA som er det viktigaste som skjer i verda i dag. »Fred, tryggleik og demokrati» for heile verda vert avgjort av denne striden, vil dei ha folk til å tru. Berre Sovjet vert sterkt nok, kan alle folk i verda gå ut og plukke sosialisme av trea utan at ein einaste reaksjonær vågar å løfte ein finger. Denne teorien er ein hån mot alle folka i verda. Det er ikkje dei to supermaktene, men folka som som slåst i den tredje verda som avgjør utviklinga i dag.

Kommunistpartiet og folket i Kambodsja har aldri ein augneblink latt seg påverke av denne giftige propagandaen, like lite som partia og folka i dei to andre indokinesiske nasjonane. Dei har skjøna svært godt at ingen kan få korkje fridom eller sosialisme som gåve. Skal ein vinne det, må ein reise seg til kamp, lite på egne krefter og gripe til våpen.

Den væpna kampen er reist etter dei same retningslinene i ein rad land i den tredje verda. **Denne kampen er i dag den sterkaste krafta i striden mot imperialismen.** I eit av dei viktigaste skriftera mot den moderne revisjonismen — *»Et forslag den internasjonale kommunistiske bevegelsens generallinje»* — vert det marxist-leninistiske synet på denne kampen summert opp slik:

»Den nasjonale demokratiske revolusjon i disse områder er en viktig bestanddel av den proletariske verdensrevolusjon i våre dagar. De anti-imperialistiske revolusjonære kampene som føres av fol-

kene i Asia, Afrika og Latin-Amerika knuser og undergraver grunnvollen for imperialismen og det gamle og det nye koloniveldets herredømme, og danner nå en mektig kraft i forsvaret for verdensfreden.

Derfor avhenger hele den internasjonale verdensrevolusjonens sak på en måte av utfallet av de revolusjonære kampene som føres av folkene i disse områder, som utgjør et overveldende flertall av verdens befolkning.

Derfor er den anti-imperialistiske revolusjonære kamp som føres av folkene i Asia, Afrika og Latin-Amerika ikke bare en sak av regional betydning, men en sak som har altomfattende betydning for hele

den proletariske verdensrevolusjonens sak.»

Det er i dette lyset vi må sjå den sigeren som er vunnen i Kambodsja og som snart vert vunnen i resten av Indokina. Det er ei avgjerande viktig oppgåve for kommunistane i Noreg å gjere dette synet kjent og forstått i det norske folket. Vi må syte for at den støtta folket i Kambodsja og i Indokina elles har arbeidarklassen vert utvikla til eit varmt venenskap med dei nye frie statane. *Vi må få mange til å evne å sjå dei som læremeistarar og føregangsmenn i kampen vi må føre mot imperialisme og reaksjon i vårt land.*

K. J.

Fra:
Et forslag til den
internasjonale kommunistiske
verdensbevegelsens generallinje

Brevet fra sentralkomiteen i Kinas Kommunistiske Parti –
Svar på brevet fra
sentralkomiteen i Sovjetunionens Kommunistiske Parti
av 30. mars 1963.

8. De forskjellige typene av motsetninger i våre dagers verden er konsentrert i de veldige områdene i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Det er disse områder under imperialistisk herredømme som står sterkest i faresonen, og de er verdensrevolusjonens stormsentra, som tilføyer imperialismen direkte slag.

Den nasjonale demokratiske revolusjonære bevegelsen i disse områdene og den internasjonale sosialistiske revolusjonære bevegelsen er de to store strømningene i vår tid.

Den nasjonale demokratiske revolusjon i disse områder er en viktig bestanddel av den proletariske verdensrevolusjon i våre dager. De anti-imperialistiske revolusjonære kampene som føres av folkene i Asia, Afrika og Latin-Amerika knuser og undergraver grunnvollen for imperialismens og det gamle og nye koloniveldets herredømme, og danner nå en mektig kraft i forsvaret for verdensfreden.

Derfor avhenger hele den internasjonale verdensrevolusjonens sak på en måte av utfallet av de revolusjonære kampene som føres av folkene i disse områder, som utgjør et overveldende flertall av verdens befolkning.

Derfor er den anti-imperialistiske revolusjonære kamp som føres av folkene

i Asia, Afrika og Latin-Amerika ikke bare en sak av regional betydning, men en sak som har altomfattende betydning for hele den proletariske verdensrevolusjonens sak.

Visse folk går nå så langt at de benekter den store internasjonale betydning av de anti-imperialistiske revolusjonære kamper som føres av folkene i Asia, Afrika og Latin-Amerika, og under påskudd av å ville bryte ned de nasjonale, rasemessige og geografiske skrankene prøver de å gjøre sitt beste for å viske ut skillelinjen mellom undertrykte nasjoner og undertrykkernasjoner, mellom undertrykte land og undertrykkerland og å bremse på de revolusjonære kamper som føres av folkene i disse områder. I virkeligheten tjener de imperialismens herredømme i disse områder, og at imperialismen fremmer sin politikk for gammel og ny kolonialisme. I virkeligheten søker ikke denne »teorien» å bryte ned de nasjonale, rasemessige og geografiske skrankene, men å hevde de »overlegne nasjonenes» herredømme over de undertrykte nasjonene. Det er bare naturlig at denne svikaktige »teorien» blir forkastet av folket i disse områdene.

Arbeiderklassen i hvert sosialistisk land og hvert kapitalistisk land må trofast sette kamp-parolene »Arbeidere i alle land, foren dere» og »Arbeidere og undertrykte nasjoner i verden, foren dere» ut i livet; den må studere de revolusjonære erfaringene som folkene i Asia, Afrika og Latin-Amerika har høstet, den må gi sin faste støtte til deres revolusjonære aksjoner og betrakte deres frigjørings sak som den mest pålitelige støtte for seg selv og som i direkte samsvar med sine egne interesser. Dette er den eneste virkningsfulle måte å bryte ned de nasjonale, rasemessige og geografiske skrankene på, og dette er den eneste ekte proletariske internasjonisme.

Det er umulig for arbeiderklassen i de kapitalistiske land i Europa og Amerika å frigjøre seg hvis den ikke forener seg med de undertrykte nasjonene, og hvis disse nasjonene ikke blir frigjort. Lenin sa så riktig at »den revolusjonære bevegelse i de framskredne land ville i virkeligheten være et rent bedrag hvis ikke Europas og Amerikas arbeidere i sin kamp mot kapitalen sluttet seg fullstendig og intimt sammen med de hundre millioner »koloniale» slaver som undertrykkes av denne kapitalen».

Visse personer i den internasjonale kommunistiske bevegelse inntar nå en passiv, foraktelig eller negativ holdning til de undertrykte nasjonenes frigjøringskamper. I virkeligheten beskytter de monopolkapitalens interesser, forråder proletariatets interesser og synker ned til å bli sosialdemokrater.

Den holdning som inntas til de revolusjonære kampene som føres av folkene i de asiatiske, afrikanske og latin-amerikanske land er et viktig kriterium når en skal skjelne mellom de som ønsker revolusjon og dem som ikke ønsker den, og mellom dem som trofast forsvarer verdensfreden og dem som støtter aggresjonens og krigens krefter.

9. De undertrykte nasjonene og folkene i Asia, Afrika og Latin-Amerika står overfor den presserende oppgaven å bekjempe imperialismen og dens lakeier.

Historien har gitt de proletariske partiene i disse områdene den ærerike oppgaven å heise kampfanen mot imperialismen, mot det gamle og nye kolonivelde og for nasjonal uavhengighet og folkedemokrati, de har fått i oppgave å stå i forreste frontlinje i den nasjonale demokratiske revolusjonære bevegelsen og å kjempe for en sosialistisk framtid.

I disse områdene nekter meget brede lag av befolkningen å være imperialismens slaver. Disse lag omfatter ikke bare arbeidere, bønder, intellektuelle og småborgerskapet, men også det patriotiske nasjonale borgerskap og til og med enkelte patriotiske konger, prinser og adelsmenn.

Proletariatet og dets parti må ha tillit til massenes styrke og må framfor alt forene seg med bøndene og opprette et sterkt forbund mellom arbeidere og bønder. Det er av den største viktighet at framskredne medlemmer av proletariatet arbeider på landsbygda, hjelper bøndene med å organisere seg, og øker deres klassebevissthet og deres nasjonale selvrespekt og selvtillit.

Med forbundet mellom arbeidere og bønder som basis må proletariatet og dets parti organisere alle befolkningslag som kan forenes, og organisere en bred enhetsfront mot imperialismen og dens lakeier. For å befeste og utvide denne enhetsfronten er det nødvendig at det proletariske parti bevarer sin ideologiske, politiske og organisatoriske uavhengighet og setter alt inn på å ta ledelsen i revolusjonen.

Det proletariske parti og det revolusjonære folk må lære å mestre alle former for kamp, også den væpnede kamp. De må slå de kontra-revolusjonære væpnede styrker med de revolusjonære væpnede styrker hver gang imperialismen og dens lakeier tyr til væpnet undertrykkelse.

Soldatar frå frigjeringsstyrkane til FNL i Sør-Vietnam sver å kjempe til USA-imperialismen er driven ut av Vietnam og landet er frigjort. Bilete frå 1971.

De nasjonalistiske landene som nylig har erobret nasjonal uavhengighet, står fremdeles overfor den vanskelige oppgaven å befeste uavhengigheten, utslette imperialismens og den egne reaksjonens krefter, gjennomføre en jordreform og andre sosiale reformer og utvikle sin nasjonale økonomi og kultur. Det er av praktisk og livsviktig betydning for disse landene å beskytte seg mot og bekjempe den ny-kolonialistiske politikk som de gamle kolonialistene slår inn på for å holde på sine interesser, og særlig gjelder dette den amerikanske imperialismens ny-kolonialisme.

I noen av disse landene fortsetter det patriotiske nasjonale borgerskap å stå sammen med massene i kampen mot imperialismen og koloniveldet og innfører visse sosiale framskrittstiltak. Dette gjør det nødvendig at det proletariske parti foretar en uttømmende vurdering av den progressive rolle som det patriotiske nasjonale borgerskap spiller og at partiet styrker enheten med det.

Etter hvert som de indre sosiale motsetningene og den internasjonale klassekampen tilskjerpes, får borgerskapet, og særlig storborgerskapet, i noen av de land som nylig er blitt uavhengige en stadig større tilbøyelighet til å bli imperialismens tjenere og til å føre en folkefiendtlig, anti-kommunistisk og kontra-revolusjonær politikk. Dette gjør det nødvendig at det proletariske parti besluttsomt må bekjempe denne reaksjonære politikk.

I alminnelighet har borgerskapet i disse land en todelt karakter. Når det dannes en enhetsfront med borgerskapet, må det proletariske partis politikk være såvel en enhetspolitikk som en kamp-politikk. Politikken må gå ut på å forene seg med borgerskapet, forsåvidt som dette er progressivt, anti-imperialistisk og anti-føydalt, men å bekjempe borgerskapets reaksjonære tilbøyeligheter til å inngå kompromisser og samarbeide med imperialismen og føydalismens krefter.

I det nasjonale spørsmål er det proletariske partis verdensanskuelse internasjonalistisk og ikke nasjonalistisk. I den revolusjonære kamp støtter det den progressive nasjonalisme og bekjemper den reaksjonære nasjonalisme. Det må alltid trekke en klar skillelinje mellom seg og den borgerlige nasjonalisme, og aldri la seg innfange av den.

I Erklæringen av 1960 heter det: »Kommunistene avslører forsøkene fra den reaksjonære fløy av borgerskapet på å utgi sine egne snevre klasseinteresser for hele nasjonens interesser, borgerlige politikeres demagogiske bruk av sosialistiske paroler for å na dette mål . . .»

Hvis proletariatet i revolusjonen blir et haleheng til godseierne og borgerskapet, er det ikke mulig å vinne noen virkelig eller fullstendig seier i den nasjonale demokratiske revolusjon, og selv om en eller annen slags seier blir oppnådd, vil det bli umulig å befeste den.

Under de undertrykte nasjoners og folks revolusjonære kamper må det proletariske parti legge fram et eget program, som er rettet mot imperialismen og reaksjonen i det egne land og er for nasjonal uavhengighet og folkedemokrati, og det må utføre et selvstendig arbeid blant massene, stadig utvide de progressive kreftene, vinne mellomagenes krefter over til seg og isolere de reaksjonære kreftene; bare på den måten kan det fullføre den nasjonale demokratiske revolusjon og lede revolusjonen over på sosialismens vei.

Hele brevet fra KKP er utgitt som hefte på Oktober forlag.

Internasjonalt

Kva hender i Portugal?

25. april 1974 vart fascistleiareren Caetano avsett gjennom eit militærkupp. Makta gjekk over til MFA – Rørsla i dei væpna styrkane.

Det nye styret går inn for mange reformar av økonomi og politikk i Portugal, og arbeider mykje saman med revisjonistpartiet PCP. Dei vil ha det til å sjå ut som om Portugal er på veg til sosialismen. Men borgarskapet sitt diktatur står ved makt. Ikkje noko har endra på dette.

HOVUDSPØRSMÅLET I EIN MARXISTISK ANALYSE AV HISTORISKE HENDINGAR: FOR KVA FOR EIN KLASSE?

Revisjonistar både av NKP og Kontrast-typen seier at vegen er opna for at sosialismen skal vinne i Portugal. Grunnlaget for dette er at dei nektar å gå inn i ein analyse av klassekarakteren av hendingane i landet. Attåt er synet deira eit uttrykk for korleis SV-partiet og DNA står saman om å slette ut skiljet mellom sosialisme og kapitalisme og vil narre folk til å tru at statsmonopolkapitalisme er eit »overgangssteg» mellom desse to historiske epokane.

I dette oppslaget om hendingane i Portugal tar vi opp den økonomiske og politiske klassebakgrunnen for maktskiftet 25. april i fjor. Artikkelen er skriven av ein kamerat som vitja Portugal i vår. Vi meiner analysen hans er korrekt i grunndrag. Like fullt er det utan tvil mangt som må diskuteras og studerast nærmare før vi har ei fullnøyande analyse av utviklinga.

I sær er det viktig å gå grundig til verks i granskinga av det teoretiske grunnlaget til PCP – revisjonistpartiet – og studere den praktiske politikken deira. I grunnlaget står det for den same lina som revisjonismen i Noreg. Stutt sagt er det tale om å studere eit revisjonistparti som held på å få sett politikken sin ut i livet. Det er difor svært mykje å lære av dette – som eit negativt eksempel.

Samstundes er det viktig å sjå utviklinga i Portugal i samband med rivaliseringa mellom dei to supermaktene USA og Sovjet. Det er dette som utgjør det største trugsmålet mot arbeidarklassen og folket i Portugal i dag.

Oppslaget i dette nummeret rører ved begge desse spørsmåla. I ein artikkel vi prentar i neste nummer av bladet vert dette hovudsaka.

Redaksjonen.

PORTUGAL – nederlag for fascismen, men borgardiktaturet står ved makt.

Mest overraskande med revolten og maktskiftet i Portugal i april 1974 var kan hende kor lett og greitt det gjekk. Korleis kunne eit regime som utan alt for store problem har halde seg ved makta i 48 år (1926-74) ramle saman på eit par dagar, og mest utan at nokon forsvara det? Kor var dei klassane og gruppene som stødde seg på det fascistiske diktaturet? Eller med andre ord: kva var *klassekarakteren* til diktaturet?

Vi må for det første finne ut *kven som hadde interesse* av at omveltinga kom. Men det er ikkje nok. Det avgjerande punktet er kva klasse som *politisk kontrollerte* dei endringane kuppet førte med seg. Kven hadde *initiativet*, monopolborgarar, småborgarar eller arbeidarklassen? Og til sist: kven vart sitjande med statsmakta?

På overflata kan ein konstatere at sjølve kuppet vart sett i verk av ei laus gruppe offiserar i mellomsjiktet i heren. »Kapteinrørsla» (MFA), som sjølv ikkje tenkte å ta statsmakta. Omveltinga vart fagna – og det hjarteleg – av så godt som heile det arbeidande folket. Noko anna kunne ein ikkje vente, etter fascistdiktaturet. Likevel var det klårt at »folket» spela rolla som tilskodar, det var ikkje massane som gjennom kamp drev fram utviklinga, om dei enn stødde henne og etter kvart tok aktiv del i »oppdyddinga», t.d. med å fengsla agentar frå det hemmelege politiet, PIDE/DGS.

Revisjonistar og opportunistar – i kor med borgarane – hevdar at »heren handla som reiskap for folket sine interesser.» I den tydinga at heren sette punktum for

TIDS

1926 – militærkupp, innføring av fascistisk styre (1933). Statssjef: Salazar.

1961 – frigjeringskrigen startar i Angola, seinare i Mocambique og Guinea-Bissau.

1968 – Salazar avløyst av Caetano.

1974 – 25. april. Militærkupp avset Caetano. Provisorisk regjering med borgarlege, sosialdemokratlar og revisjonistar. General Spinola president.

juni/juli: regjeringskrise på spørsmålet om full fridom for koloniane. MFA tar nokre plassar i regjeringa, elles som før.

august: anti-streikeloven vedteken.

10. sept.: Guinea-Bissau fritt.

28. sept.: freistnad på å organisere reaksjonært masse møte (og kupp?) vert stansa av folkemasane. Spinola innblanda og går av. General Costa Gomes ny president.

eit hata diktatur, er dette banalt rett. Men det er likevel heilt gale. Det tener berre som utgangspunkt for borgarskapet og revisjonistane sine formaningar om å »stole på heren vår, folket sin her». Dette vert propagandert for å dekkje over at det er *borgarskapet* sin her, at det var omsynet til borgarskapet sine interesser som dreiv fram kuppmarkarane, og at målet med omveltinga ikkje var å veikje borgarskapet sitt diktatur over arbeidarklassen, men tvert om å styrkje det.

TAVLE

1975 — januar: regjeringskrise på spørsmålet om det skal kunne vere ein eller fleire faglege landsorganisasjonar i Portugal. Vedtak: berre ein. Fleire militære inn i regjeringa.

februar: omfattande demonstrasjon mot arbeidsløysa og mot NATO-øvingar. Økonomisk plan lagt fram.

11. mars: høgre-kuppfreistnad, mislukka. Spinola m.fl. i eksil.

12–18. mars: MFA seier dei vil halde makta i 3–5 år, »Revolusjonsrådet» høgste maktorgan (berre offiserar). To venstreparti (AOC og MRPP) suspenderte frå vala, MRPP heilt forbode. Nasjonalisering av bank og trygdslag (forsikring).

25. april: val på grunnlovsgjevande forsamling, som vil få lite å seie, sidan makta ligg hos Revolusjonsrådet og MFA.

Forma på dette diktaturet — den opne, fascistiske — hadde overlevd seg sjølv og var ikkje lenger i samsvar med utviklingsgraden til portugisisk monopolkapital. Ei ny form måtte eksperimentert fram.

For å underbygge desse påstandane skal vi i denne artikkelen studere forhistoria, dvs. utviklinga av samfunnsøkonomien og klassane i Portugal, fram til kuppet.

Men først er det på sin plass å minne om at den utløyande faktoren, den som gjorde dei portugisiske maktspørsmåla akutte, var frigjeringskampen til dei afrikanske folka i dei portugisiske koloniane. For å freiste å trygge Afrika-profitten sin var portugisisk monopolborgarskap tvinga til å legge om taktikken, og då sto den fascistiske og ultranasjonalistiske styreforma i vegen. Frigjeringsrørslene sto så sterke at situasjonen kravde nye og smidigare (om enn ikkje mindre reaksjonære) »løysingar», sett frå Afrika-imperialistane sin synstad.

Den nye taktikken — slik t.d. president Spinola ville ha han — var å la koloniane få stor grad av sjølvstyre, på den føresetnaden at dei »valde» samarbeidsvillige, portugisisk-venlege og borgarlege regime, slik at utsuginga kunne halde fram — og aukast — i ny-kolonialistisk skipnad. Dette synet vert stødd av imperialistane i USA og Vest-Tyskland, som lenge har kjent omvegen om byråkratiet i Lisboa som eit hinder på turen til Afrika, og som difor har tala om »avkolonisering». Frigjeringsrørslene og alle verkeleg progressive i Portugal avviser sjølsagt desse tankane, og Afrikaspørsmålet er dimed framleis nøkkelpunktet i portugisisk politikk.

Med denne reservasjonen i minnet skal vi konsentrere oss om utviklinga i »moderlandet» Portugal.

Klassene og økonomien i Portugal

Etter ei omtumla tid som parlamentarisk republikk (frå 1910), tok ein allianse av storgodseigarar og industrikapitalistar diktatorisk makt i 1926, med militært kupp. I 1933 innførte hersarklassa eit korporativistisk diktatur etter Mussolinis modell – som altså vara til 1974. På 30-talet var Portugal eit underutvikla jordbruksland, med kapitalistisk storgodsdrift i dei sørlege og sentrale stroka, og med mest utfattige men sjølv-eigande småbønder i nord. Landet var å rekne som ein halv-koloni av engelsk imperialism (vin, fisk, kork, ull). Utbyttinga av Afrika-koloniane vart svært kort komen. I heile Angola fanst det på denne tida berre 30–40.000 portugisarar. Det fascistiske diktaturet var då den styreskipnaden som tente borgarskapet best.

»Dette 'nasjonale diktaturet' er typisk for eit halv-kolonialt land der borgarskapet går lite utvikla inn i den internasjonale konkurransen og freistar å ta utbyttinga av det nasjonale og koloniale marknaden i egne hender,» seier Francisco Martins Rodrigues¹.

Tyngdepunktet i borgarskapet låg i jordbrukssektoren, og over halvparten av folket arbeidde her. Men det fanst og industri, konsentrert i Lisboa og Porto, med baseindustri (sement, glas, o.l.) og eksporttilvirking (vin, kork, fiskekonserver) som dei viktigaste. Noko over 20 % av folket var knytt til industrien.

»Høg fortjeneste for dei verkeleg dugande industrifolka»

Medan førkrigstida var vanskeleg for portugisisk eksport, kom omslaget under krigen. F. M. Rodrigues skriv slik:

»Då landet brått gjekk over frå å vere kjøpar til å bli ein etterspurd seljar, kunne borgarskapet auke rikdommen sin under krigen med å selje mineral, konserver, klede og alle slag halvfabrikata til begge sidene i krigen. Borgarskapet kasta seg ut i intens dyrking av bomull, kaffe og fiber i koloniane, industrien (om enn liten og dårleg utstyrt) arbeidde for full kapasitet; arbeidarane heime og i koloniane,

Småbrukarar og arbeidarar i fiske og jordbruk vart drivne til byane i tusental. Mange av dei enda i slike brakkebyar som på biletet.

saman med fattigbøndene, vart underlagd nådelaus utbytting; bankprofittane rasa i veret, store lag av småborgarskapet i byen og på landet når opp i mellomborgarskapet, og dei mellomstore kapitalistane vert til store; det dukkar opp nye kaksar i koloni-handelen, eksporten og industrien; det er ei spekulasjonstid der svimlende rikdomar vert akkumulert.»²

Krigen tydde altså stor ekspansjon for industrien og koloniutbyttinga. Grunnlaget for monopola vart lagt. Ingen ting var meir naturleg for borgarskapet enn å bygge vidare på denne utviklinga. Då krigen var slutt la Portugal opp til ein striks proteksjonistisk politikk. Meininga var å reservere både den innanlandske og koloni-marknaden for det nasjonale borgarskapet, som dimed kunne investere i nye bransjar og produkt, samstundes som landbruket stagnerte. Salazar sin økonomiminister uttrykker det slik:

»Vi la opp til ei industrilovgjeving som reserverte for våre eigne den innanlandske marknaden (...) med det praktiske resultatet å hindre konkurransen, som vi meinte kunne bli for hard, mellom dei nasjonale produsentane, (...) direkte og indirekte sikra vi så høg fortjeneste på industri-investeringar at dei verkeleg dugande industrifolka ikkje berre kunne gjere stor framgang og skape nye kjelder til industririkdom, men og finansiere denne framgangen og voksteren stort sett med sin eigen opptente kapital. Og for dei industrifolka som lite eller inkje ynskta å utvikle seg, har dette vernet gjort at nesten alle har overlevd til no (1966) og utan at dei har misst sjansen til å leve godt eller å plasere pengane i ein og annan leiegård.»

Og han legg til:

»... industriutviklinga var basert på

låge løner, og desse kunne vere låge av di vi heldt matprisane nede ved å fryse dei fast i lange periodar. Vi betalte lite for jordbruksprodukta, men dette førte til at ingen ville investere i denne sektoren.»³

Her ligg kjerna i utviklinga etter krigen. Landbruket stagnerte heilt medan industrisektoren voks sakte. Til saman gav dette ei utvikling der Portugal vart meir og meir etter dei andre europeiske landa. Nasjonalproduktet omkring 1970 var 520 dollar pr. innbyggjar pr. år, mot t.d. Spania 770 og Hellas 860 dollar.

To tendensar var tydelege i industrien. Ein del av verksemdene var ikkje internasjonalt konkurranseduglege og flaut berre på tollvernet og dei monopolrettane dei – på korrump eller legal veg – skaffa seg for heimemarknaden. Andre var meir »dynamiske». Anten det skuldast billegare råvarer, hardare utbytting, betre produksjonsreiskap eller betre leining, i alle fall ekspanderte dei.

Men i ein relativt stillestående økonomi som i Portugal, med »lite elastisk» heimemarknad, dvs. lita kjøpekraft hos folk, voks kravet frå denne gruppa om ein meir internasjonal økonomisk politikk. Innanfor dei grensene statsstyret i landet sette fanst ikkje rom for ekspansjon, dersom ein ikkje samstundes skulle få omfattande samfunnsreformer, og det sette dei »verna» monopolgruppene seg mot. Mellomkursen vart at Portugal gjekk med i EFTA i 1958, og frå 1961 vart grensene opna på vid gap for utanlandske investeringar, samstundes som ein i det lengste reserverte visse sektorar for portugisiske grupper, som før.

Caetano: »Forandring i kontinuitet»

Sjølvsagt vart dette berre ein mellomstasjon i utviklinga. Monopolborgar-

gruppene med internasjonal tilknytning fekk endå betre vokstervilkår, med ny marknad og kapital frå internasjonal imperialisme, medan innanlandsk industri gjekk frå krise til krise. Før eller seinare måtte dette føre til at den »moderne» storkapitalen var sterk nok til å knuse dei stagnerte.

Etter at Marcelo Caetano kom til makta i 1968 freista nye »teknokratar» med industriminister Rogerio Martins⁴ i spissen å reformere økonomien, sanere det gamle, vidareutvikle det nye. Men »dei stagnerte» hadde enno eit vern, i statsapparatet, med kontaktar i byråkratiet frå topp til botn, og det meste av Martins sine reformframlegg fall døde til jorda eller stansa i statsmaskineriet. I røynda var dette ein hard maktkamp, der byråkratiet og dei »gamle» vann ein forebels siger i 1973, då Martins vart sett på porten. Her kan ein plasere opptakten til omveltinga i 1974. Caetano sitt slagord »Forandring i kontinuitet» rekte ikkje til lenger, skarpare lut trongst. Sjølv *statsstyret* måtte i støypeskeia. Frå denne tida finst det altså viktige kapitalistgrupper som var innstilt på endringar av omfattande slag, og sume av dei ser slike endringar som sjølv føresetnaden for å trygge borgarskapet sitt diktatur i Portugal.

SAMFUNNSTRUKTUREN I PORTUGAL

Medan proteksjonismen etter 2. verdskrigen førte til at små- og mellomborgarskapet voks i tal og økonomisk makt, snudde tendensen for småkapitalistane på 50-talet. Sidan den tid har tusenvis av småverksemdar stansa eller vorte tekne over av større kapitalistar. Det gjekk føre seg ei overlag sterk konsentrering rundt store monopolselskap. Utviklinga kan talfestast slik:

UTVIKLINGA AV TALET PÅ KAPITALISTAR (ARBEIDSKJØPARAR)⁵

	1950	1970
1. Jordbruk/skogbruk/fiske	142 131	18 545
2. Industri og bergverk	41 604	21 515
3. Tenesteyting	57 926	33 095
Total	241 661	73 155

Alt i alt er 168 506 kapitalistar slegne ut, eller over 2/3 av dei som fanst i 1950. Hardast har det gått ut over kapitalistane i primærnæringane, men talet på industrikapitalistar er og halvert på 20 år. Hovudtendensen har altså vore at småkapitalistane vart proletariserte, og denne rørsla var sterkast på 60-talet. Ein god del rykte inn som personale med leiarfunksjonar i storverksemdar, bank, o.l. Vi kan og merke oss den relative sterkare posisjonen, tallmessig sett, til tenesteytande næringar — dvs. alt frå handel, hotell, reklame til advokatar og gravferdsbyrå.

Jordbruket

Portugisisk jordbruk har stagnert heilt dei siste 10 – 20 åra. Både totalproduksjonen og produksjon pr. jordeining er låg — og betrast ikkje nemneverdig. Småbrukarar og landarbeidarar i hundretusenvis har flydd frå bygdene og landsbyane, medan jordspekulantar har plasert pengar i å kjøpe opp det dei har makta. Matvareimporten til landet har ein måtta auke år for år.

I dag reknar ein at mellom 850.000 og 1 mill. portugisarar (kjeldene varierer noko) arbeider i denne sektoren. Framleis er hovudkarakteristikken av eigeomsstrukturen *storgods* i sørlege og sentrale strok, og *småbruk* - oftast svært små — i

nord. Storgodsjord vert utnytta overmåte dårleg og ligg ofte heilt brakk. Men det same gjeld og mange småbruk. Kor stor prosenten av småbrukarar som er sesong- eller fulltidspendlarar (til Lisboa, Porto og til EEC-landa) er ikkje kjend, men han er høg.

Storleikstilhøva i jordbruket er no slik:

FORDELING AV JORDBRUKSJORD ETTER BRUKSTORLEIK⁶

	Tal på bruka	I prosent	Prosent av dyrka areal
1–50 da.	670 000	81	18,5
50–500 da.	134 000	17 9	30,
over 500 da.	9 100	1 1	51,5

(1 dekar (da.) = 1 mål)

Av dei 9.100 bruka over 500 mål, er 488 gods på over 10.000 mål. Desse 488 rår over meir jord tilsaman enn dei 670.000 småbrukarane.⁷

Eit viktig drag ved jordbruket er at omlag 40% av alle bruka er *forpakta*, etter eit komplisert mønster av kontraktar som går frå kapitalistiske »leigebruk» til halv-føydale leilendingstilhøve. Gruppa sjølv-eigande bønder er dimed litt over 15% av alle yrkesaktive i landet. Bruk som driv med leigd arbeidskraft er skrumpa inn til 18 500, og dei fleste har færre enn 5 arbeidarar. Landarbeidarproletariatet har minka kraftig. Godseigarklassa er svekkja, talmessig og i makt, men det er heilt feil å tru at denne gruppa er »ute av spelet». I store delar av innlandet har dei framleis stor makt over folket som bur der.

Industrien

98 % av alle verksemdene i Portugal har under 100 arbeidarar, og 86 % har under 10. Alt i 1964 var produksjonstilhøva slik i industrien:

PROLETARIAT OG PRODUKSJON I INDUSTRIEN⁸

Storleik på verksemda (tilsette)	Prosent av antall verksemdar	Prosent av alle industriarbeidarar	Prosent av heile industriproduktet
1-100 arb.	98,2	53	42,8
100-300 arb.	1,2		
300- arb.	0,6	47	57,2

Seinare har det gått hardt ut over småverksemdene. Mellomkapitalistane – 4–5 000 i talet – hadde lenge ei privilegert stilling i den økonomiske politikken. Dei vegeterte i ly av statleg vern. Men etter kvart som dei store vart sterkare kom dei i ei vanskeleg stilling. På den eine sida måtte dei streve etter å tilpasse seg dei nye tidene, betre konkurransevna si, finne allierte, osv., samstundes som dei måtte klamre seg til det gamle byråkratiet som dei til fulle kjende og dominerte.

Eit døme på korleis dette gjekk føre seg kan vi hente frå den strukturrasjonaliseringa som Caetano og industriminister Martins la opp til i fiskeindustrien omkring 1970. Denne industrien var svært spreidd langs etter heile kysten, i små einingar med mange arbeidsplassar, gamle maskinar og liten marknadsføringskapasitet. Martins ga desse små einingongsbonus for å legge ned verksemda, men dersom dei fusjonerte med ein annan fabrikk var bonusen dobbelt så høg. På kort tid endra fiskeindustrien karakter. Tusenvis av arbeidsplassar forsvann eller vart flytte til dei store hamnene. Men samstundes var det ikkje så få som med hjelparar i statsapparatet klarte både å tuske til seg bonusen og halde fram verksemda. Effekten av tiltaket vart ikkje så stor som tiltenkt og »kokte bort på vegen.» Slike verknader av motseiingane innafor herskarane i den fascistiske staten

var ikkje uvanlege. Men totalbiletet var likevel at det gjekk føre seg ei uvanleg sterk konsentrering av kapital, med eit dusin verkelege monopolgigantar på toppen. Aller øvst finst 3 familiar med kvar si monopolgruppe: Jorge de Melo (CUF), Champalimaud og Espirito Santo.⁹

CUF (*Companhia União Fabril*) er størst og kontrollerte i 1972 186 verksemder. 80 av desse, åleine, har 34 000 arbeidarar. 10% av heile nasjonalproduktet i Portugal skriv seg frå CUF sine verksemder, som spenner over næringsmiddel, tekstil, bergverk, cellulose og papir, skipsverft, metallverksemder, oljeraffinering, petrokjemi, såpe, bank- og trygdeverksemd, sjøtransport, bustadbygging, handel, hotell, restaurant og kunstgjødsel, omframt einhandelen på kolonien Guinea fram til 1974. Årsinntekt: over 2 milliardar kr.

Champalimaud er mest betydande som finanskapitalist, men kontrollerer også 14 store verksemder. Gruppa har fullt herredømme over sement- og stålindustrien i landet, men driv og i bank og trygding, papir, elektrisitet, glas, sjøtransport, osb. Aksjane i dei 5 største av desse verksemdene var i 1972 verdsett til 10 milliardar kr., meir enn Portugal sitt statsbudsjett det året.

Espirito Santo er nr. 3 og rår over 20 verksemder i trygding og bank, olje, cellulose, gummi, tobakk, øl, telegraf, hotell, osb., og har store interesser i Angola og Mocambique.

Alle desse tre super-gruppene er nært knytte til europeisk og amerikansk monopolkapital, og dei er vest-imperialismen sine fremste talerøyr i Portugal, ved sida av utlendingane sjølve.

UTANLANDSKE INVESTERINGER

Utanlandske interesser har vakse sterkt frå midten av 60-talet. Portugal har lenge

vore i ei mellomstode: på ei side engelsk (og belgisk) halvkoloni, på hi sida den største kolonimakta i verda. Det nye er at vest-tysk, amerikansk og fransk kapital i stor mon har kome i staden for (eller sigla forbi) engelsk. Mest alle dei store internasjonale monopola er på plass, med ITT, Siemens, IG Farben som dei mest synlege.

Mange utanlandske investeringar gjeld arbeidsintensive industrier med relativt enkelt teknisk utstyr (tekstil, sko, o.l.), ofte basert på tollfri import av råvarer, billeg arbeidskraft i Portugal og deretter tollfri reekspport. Det meste av investeringane er direkte, slik at investor kan kontrollere bedriften, jamvel om han berre har ein del av kapitalen. Situasjonen i nokre viktige næringer går fram av denne tabellen.¹⁰

Næring	Arbeidskraft (talet på tilsette)	Del av produksjonen kontrollert av utlendingar, i prosent av totalproduksjonen for sektoren
Jordbruk	969.000	4
Fiske	31.400	0
Gruvedrift	15.500	50
Industri	455.000	31
Matvarer	69.100	12
Tekstil	120.800	12+
Kork, trevare	84.600	14
Papir/masse	10.900	43
Grafisk	17.700	25
Gummi	5.100	72
Kjemisk og olje	32.900	48
Metalurgisk og maskiner	153.400	38
Elektriske maskinar	15.600	81
Transportmateriell (særleg bilmontering)	49.400	62
Bygg og anlegg	259.800	4
Elektrisitet/gass	15.500	13
Handel	224.300	28++
Bank og trygdela	42.600	3-34+++
Hotell og personleg tenesteyting		44

+ Konfeksjon og sko: 28 %.

++ Nesten berre på grossistledet.

+++ Bank: 3 %, trygdela: 10 %, omsetnad av fast eigedom: 34 %

Utlendingane har altså stor kontroll over nøkkersektorane i økonomien, og sjølv om denne kontrollen ikkje er av ny dato, er det å merke seg at han er aukande.

Men mange imperialist-bedrifter har etablert seg i Portugal berre for å få innpass i koloniane, og det er uvisst korleis dei vil reagere på eit avkolonisert Portugal.

TILHØVET MELLOM NÆRINGSGREINENE

Ser vi på styrketilhøvet mellom næringsgreinene, er biletet at industri og tenesteyting har styrkt seg på landbruket sin kostnad. I 1950 arbeidde 47% av portugisarane i jordbruk og fiske. No er talet 28%. Slik har stoda utvikla seg dei siste åra:

NÆRINGSGREINENE SIN DEL AV ARBEIDSKRAFT OG PRODUKSJON¹¹

	Prosent av alle yrkesaktive		Prosent av brutto nasjonalproduktet (BNP)	
	1968	1972	1968	1972
Jordbruk				
skogbruk				
fiske	32,3	28	19,0	16,2
Industri	36,2	34	42,2	43,3
Tenesteyting	31,6	38	38,8	40,5

80% av alle portugisarar er no lønsmotakarar eller forpaktarar. Den største klassa er arbeidarklassa, med industri-

proletariatet som det dominerande elementet. Halvparten av industriproletariatet arbeider i verksemdar med over 300 tilsette. Samstundes er dette proletariatet sterkt konsentrert til Lisboa- og Portoområdet, der halvparten av denne klassa og mest alle dei største fabrikkane finst.

EMIGRASJONEN

Eit serdrag for portugisisk arbeidsliv er utvandringa av arbeidskraft. Landet hadde i 1970 noko over 8,5 mill. innb., og samstundes budde det over 1 mill. portugisiske framandarbeidarar og familiemedlemer rundt om i Europa. »Eksporten av arbeidslause» har gått rasande snøgt for seg dei siste åra. Sume kalkulerer med 150.000 nye emigrantar om året. Folketalet har gått kraftig ned i jordbruk- og fiskeområda, og endå sterkare enn emigrasjonen skulle tyde på. Samstundes med at Paris er vorten Portugals tredje største by, har det gått ein straum av folk til Lisboa og Porto-områda, som dimed både absolutt og relativt er vortne større.

Emigrant-arbeidarane representerer eit stort problem for stabiliteten i den borgarlege samfunnsordenen dersom kriser ute i Europa skulle føre til at dei vert sende heim. Portugal kan ikkje absorbere all denne arbeidskrafta, og resultatet av slike europeiske arbeidsløys-kriser vil vere at børen for den portugisiske arbeidarklassa vil bli ekstra tunge.

NOTER

1. Francisco Martins Rodrigues: As classes sociais em Portugal, s. 5 Stensil, Lisboa 1967.
2. Same stad.
3. Correia de Oliveira, i Diario de Lisboa, august 1966.
4. Sjø Rogeiro Martins: Caminho de pais novo, Lisboa 1970.
5. Etter Folketeljingane 1950 og 1970, gjeve att frå Eugénio Rosa: Problemas actuais da economia portuguesa, Lisboa 1974, s. 144.

6. Etter Rosa, s. 38.

7. Etter Rosa, s. 88.

8. Etter João Martins Pereira: Pensar Portugal hoje, Lisboa 1974, s. 74-75.

9. Etter Rosa, s. 145-148.

10. Etter Luis Salgado de Matos: Investimentos estrangeiros em Portugal Lisboa 1973, s. 145-204.

11. Etter L'Observateur de l'OCDE (OECD) nr. 44, febr. 1970, sitert i Blasco H. Fernandes: Portugal através de alguns numeros, Lisboa 1970, s. 41, og boka vi har nemnt av Rosa.

KRISE I BORGARSKAPET

Dei store endringane i portugisisk næringsstruktur som vi har peikt på, førte til ei langvarig og djuptgåande krise i borgarskapet. Økonomisk var dei siste åra av fascismen merkt av aukande inflasjon (til ca. 30 % om året), aukande underskot på handelsbalansen med utlandet, osb. Politisk misste regimet tiltru, kritikken vaks overalt og i alle lag av folket, streikekampane tok seg opp. Uroa voks, og fleire og fleire skjøna at noko drastisk måtte til. Fascistane freista med ei viss liberalisering av sensuren, organisasjonsfridomen og liknande, men slike tiltak var berre lappverk, og desse konsesjonane grov berre grava enno djupare.

Vi kan samanfatte dei mest grunnleggjande kriseskapande faktorane i tre stikkord: *kolonikrig, kapitalskort og fallande profitt.*

Krigen

Kolonikrigen mot folka og frigjeringsrørslene i Angola, Mocambique og Guinea-Bissau byrja i 1961, og først i 70-åra var Portugal lenger unna ein siger enn nokon gong. Motstanden berre auka og auka, og det var tydeleg for alle som ville sjå at krigen i røynda var tapt. Samstundes vart han dyrare og dyrare for Portugal. Dei siste åra gjekk *halvparten av statsbudsjettet til krigføringa* i Afrika. Mennesketapet var også stigande. Omframt ei handfull kapitalistar med interesser i Afrika, var det få i Portugal som såg noka mening med krigen, trass i den omfattande propagandaen regimet hamra på. Både nasjonalt og internasjonalt tente dette til å isolere regimet.

Det var altså den kampen dei afrikanske folka førte som løyste ut krisa i fascismen. Når sume borgarar no vil ha det til at maktskiftet i Portugal «ga» afrikanarane fridomen, er dette å setje tinga på hovudet.

Kapitalskortet

Det var korkje omsut for afrikanske folk eller portugisiske soldatar som førte til at ein stor del av dei portugisiske borgarane etter kvart vart motstandarar av krigen. Forklaringa ligg på det økonomiske planet.

Når krigen slukte så mykje pengar, vart det tilsvarende lite att for den sivile økonomien. Dermed hamna den såkalla infrastruktur (transport, energi, skular, sjukehus, osb.) i bakleksa. Generelt er slik infrastruktur vilkår for at ein skal ha ein moderne, utvikla kapitalisme. Men konkret og i første hand har dette spørsmålet ei anna side for borgarskapet: rådveldet over den kapitalen staten akkumulerer gjennom skattar og avgifter. For monopolkapitalen er slik statskapital ein av dei viktigaste måtane å finansiere sin eigen ekspansjon på, dels gjennom dei kontraktane infrastrukturbygging gjev dei, dels ved direkte kredittar og gåver til utbygging av monopolkapitalen sitt produksjonsutstyr, dels – og kan hende viktigast – ved at statleg akkumulert kapital blir stillt til disposisjon for monopolkapitalen sine finansoperasjonar, slik at han kan dirigere heile næringslivet.

Om krigen skulle halde fram, kunne dei portugisiske monopolkapitalistane berre vente liten vokster i denne delen av den

Eit kvinnekompani frå FRELIMO i Mocambique. Det var frigjeringskampen i dei portugisiske koloniane i Afrika som skapte grunnlaget for den krisa som felte fasciststyret i Portugal.

kapitalen dei rår over, og krigen hadde dimed vorte ei bremse på ekspansjonen deira.

Fallande profitt

Arbeidslønene i Portugal var – og er – låge. Det var medviten politikk frå fasciststaten å halde dei låge, samstundes som arbeidarane sine organisasjonar var så undertrykte at arbeidarklassa ikkje var i

stand til å føre skikkeleg kamp for å betre levekåra sine.

Den andre sida av medaljen, sett frå kapitalistane sin synsstad, var at kjøpekrafta var så lita mellom folk. Dette sette grenser for kapitalistane sin ekspansjon.

I tillegg kom så problemet med *den låge produktiviteten*. For å halde oppe profitten sin kan kapitalisten *auke prisen og tvinge ned produksjonskostnaden* pr. ei-

ning. Den »uelastiske» heimemarknaden sette tak for kor høge monopolprisar ein kunne ta. Og å auke produktiviteten, eller med andre ord å senke produksjonskostnaden ved å lage fleire einingar på same tida, synte seg å reise problem som rørte ved grunnlaget for det fascistiske diktaturet. Noko av årsaka til lågproduktiviteten var nok å finne i produksjonsutstyret, teknologien, men det avgjerande var »effektiviteten hos arbeidskrafta», dvs. utsveitinga av arbeidarane. Den fascistiske staten rådde ikkje over den reidskapen som trøngst for å få arbeidarklassa til å godta å arbeide fortare og hardare: reformistiske fagforeningar.

Liberalisering og klassesamarbeid

Den opne valden, pisk og bajonett, er ein metode borgarskapet tyr til når det ikkje kan stogge kampen arbeidarklassen fører med andre middel. Denne metoden tener til å presse lønsnivået ned, men han hjelper lite til å drive arbeidstakten opp over eit visst nivå. Dersom arbeidarane i staden er organisert i frivillige, legale organisasjonar med leiarar som står på ei *klassesamarbeidslinje* og kontrollerer medlemene organisatorisk og politisk, då er vegen open for rasjonaliseringar, tempoauke, hovudavtalar osb.

No er den korporative staten i teorien ein »klassesamarbeidstat». Arbeidarane og arbeidskjøparane er med lovpåbod pålagt

å samarbeide »til beste for nasjonen» i felles organisasjonar, dei sk. korporasjonane. I røynda er korporasjonane kontrollerte av borgarane. I Portugal var det mest ingen arbeidarar som let seg lure til å gå inn i dei fascistiske »sindicatos», og desse fungerte mest berre som reine undertrykkingsorgan. Samarbeid vart det lite av.

Problemet for monopolkapitalen var å få arbeidarane inn i fagforeningane under eit leiarsjikt som hadde autoritet over arbeidarane og kunne føre ut borgarskapet sin politikk i fagrørsla. Caetano freista i 1968-69 å »liberalisere» fagrørsla, men dette førte snøgt til at arbeidarane valde leiarar som sto på kamplina, og liberaliseringa truga med å bli eit trugsmål mot borgarskapet og deira stat. Caetano stramma fort inn tyglane.

Eksperimentet synte at også på dette punktet sto den korporative staten i vegen for utviklinga av produksjonen i landet. Det opne terror-diktaturet sine dagar var talde. Ei eller anna form for borgarleg »demokrati» laut finnast, og det så mykje meir som diktaturet hadde vorte »ei tung politisk bør» for dei allierte imperialistane. Eit slikt »demokrati» var vilkåret for nærare tilknytning til EEC, strukturrasjonalisering, moderne kapitalistisk infrastruktur, »fredelag» plyndring av koloniane, samstundes som det kunne ta brodden av den veksende misnøyen i arbeidarklassen og folket.

RØRSLA I DEI VÆPNA STYRKANE OG »ATTERREISNINGSPROGRAMMET»

Det siste året av fascist-styret i Portugal vart merkt av tilkvesing av motseiingane i borgarskapet, aukande ustabilitet i økonomien (inflasjon opp mot 30 %) og eit stendig meir isolert regime. Ei viss sosial uro var og i vekst.

Dette spegla seg av i heren, som til då var rekna som ein trufast garantist for regimet. 4 skilde straumdrag dukka opp, med kvar sin politiske profil.

1. Ei gruppe ekstremt reaksjonære offiserar, samla rundt general og tidlegare guvernør i Mocambique, Kaulza de Ariaga. Dei meinte Caetano var for veik, og ville »total krig i Afrika». I desember 1973 la dei opp til kupp, men dette vart forpurra av MFA.

2. Caetano sine lojale generalar, udugelege folk som hadde fått sine posisjonar av di dei kom frå fine familiar. MFA-offiserane la det hædande utnamnet »rèmatisme-brigaden» på denne gruppa.

3. General Spinola, gamal hardkokt fascist heilt frå den spanske borgarkrigen. Han er ein nær ven av Champalimaud og de Melo-familien (CUF). Spinola skjøna at krigen »ikkje kunne vinnast militært, berre politisk». Han la fram ein politisk plan for Afrika: Portugal skulle »gje» »sjølvstyre» til dei afrikanske koloniane mot at dei gjekk inn i ein føderasjon med Portugal. I røynda var dette eit nykolonialistisk opplegg som historia alt hadde køyrd forbi. Frigjeringsrørslene var for sterke til å la seg lure av ein så openberr imperialistisk plan for å halde fram plyndringa av Afrika som for.

4. Kapteinrørsla, seinare omdøpt MFA (»Rørsla i dei militære styrkane»). Utgangspunktet for denne rørsla var reint »fagleg»: strid om eit regjeringsdekret som endra forfremjingsreglane mellom krigsakademi- og befalskuleutdana offiserar. Frå juni 1973 starta ei protestbylgje mellom akademi-offiserane, med organiserte underskriftsaksjonar, hemmelege møte, osv. Regjeringa sto på sitt, logisk nok, for det gjaldt å rå bot på offiser-skorten i heren. MFA utvikla etter kvart ei rad politiske krav som gjekk lenger og lenger, samstundes som gruppa vart betre organisert. Hovudstolpane i tenkinga var:

– Krigen er meiningslaus, han utarmar Portugal, og berre nokre få storkapitalistar tener på han.

– Heren får »ansvaret» for krigen, og dette skadar heren sin »prestisje». Denne prestisjen kan berre vinnast att ved å få slutt på krigen og gjennomføre »demokratiske reformar» i Portugal og i heren (t.d. *val* av generalar ut frå stridsdugelek).

I desember 1973 klarte MFA å avsløre og torpedere eit høgrekupp, og i same prosessen vart kontakten med Spinola gjort. Deretter tar tankane om »ei drastisk avgjerð» snart form, politiske sonderingar med alle opposisjonelle, m.a. monopolborgarar, revisjonistane, sosialdemokratane og høgrepolitikarar. Eit program der fred i Afrika og demokratiske reformar i Portugal var hovudsakene, vart snekra saman. Caetano-folka visste – etter det ein kan skjønne – kva som var i gjære, men var isolerte og handlingslama. MFA kunne

Ein agent for det fascistiske tryggingspolitiet PIDE vert gripen av masane på gata.

så og seie i ro og mak setje fast dagen og timen for maktovertakinga, som altså gjekk føre seg 25. april 1974 og mest utan motstand frå regimet.

MFA («Rørsla i dei militære styrkane»)

Frå den dagen er MFA den statsberande gruppa i Portugal. Det er difor god grunn til å sjå nærmare på kva MFA er og kva rørsla står for.¹²

MFA har 2–300 medlemmer, yrkesoffiserar rekrutterte frå mellomhøge offisersgradar. Klassemessig kjem mest alle frå småborgar- og funksjonærsmiljø i småbyane, frå familiar utanfor Lisboa og Porto som ikkje hadde råd til å sende sonen på universitetet, og difor sende han til militærakademiet, som var gratis. Under fascismen kunne dei ikkje rekne med å rykke opp i general-rekkjene, av di desse var reservert for sønene til «fine» familiar og pengefolk.

Politisk står MFA for ein borgarleg, ofte småborgarleg radikalisme og liberalisme. Dei er «anti-monopolistar» og «fol-

kelege» i stilen. «Spontan-demokratat», har nokon kalla dei. Samstundes krev dei «vornad for standen sin», og når dei dyrkar «o povo» (folket), er det med klart paternalistiske drag. Ideologien i gruppa er mangslungen, og han har utvikla seg i det året som har gått. To sermerke er verd å peike på: *ideane om å forsone klassekreftene i landet med kvarandre, og ideen om at heren står over klassane, representerer «folket sin vilje», osv.* I den storstilte eigenreklamen dei driv for seg sjølve, er «25. april» alt vorten ein myte og Dei Væpna Styrkane ein «heilag» institusjon.

Etter kuppet i fjor har statsmakta i Portugal vore i MFA sine hender. Ei tid tala militæranne om å gje makta over til sivile politikarar så snøgt råd var, men no er denne fristen vorten 3-5 år. Det finst berre ein karakteristikk på eit slikt regime: *militærdiktatur*. Til no har det ikkje vore eit terroristisk høgrediktatur, rett nok, men med dei tendensane som er nemnde ovanfor ville det vere naivt å tru at det ikkje *kan* bli det, og det på heller kort tid.

»MODERNISERING» AV KAPITALISMEN

MFA har lagt fram ein økonomisk plan for »atterreising» og »modernisering» av den portugisiske kapitalismen. Ein borgarleg plan, med andre ord. Og han skal setjast ut i livet med militærmakt som ystte tvangsmiddel. MFA har den siste tida vore inne på lina med å krevje »truskapseid til planen» frå alle som vil

MFA, POVO

POVO, MFA

Teksta tyder: »MFA, Folket – Folket, MFA». Frå propagandaen MFA fører ut i »popularitetskampanjene» sine.

vere med i portugisisk politikk. Undertrykkinga av dei som går mot planen har alt starta. Første tiltaket var å forby eit venstreparti og nekte eit annan å vere med i valet. Turen kjem snart til dei andre på venstresida, tek ein ikkje mykje i miss.^{1 3}

Problemet med gjennomføringa av planen er massane og arbeidarklassen, og motseiinga mellom massane sine krav og bergingsplanen for kapitalen vert ikkje på nokon måte løyst av planen. Tvert om, ho vil måtte skjerpast.

I planen vert arbeidarklassa mana til »sparsemd», og »disiplin» og »atterhald». Streikeretten vert rettkjend, men . . . – og så fylgjer lange regler om »historisk ansvar», »offer», »hardt arbeid» og åtvarande ord mot »anarkistiske metodar», »ultra»ultratolsemd», osv. Kort sagt: *trugsmål mot arbeidarklassen, krav om at arbeidarane skal bøye nakken og godta borgarskapet sin politikk.* Den krisa som borgarskapet er inne i skal lessast over på arbeiderane sine skuldrar.

Samstundes er det klårt at MFA vanskeleg kan stille klokka heilt attende til fascismen, for det er ein viktig del av planen at arbeiderklassen trur på og aksepterer planen. Illusjonar om »medstyre», »arbeidarinnverknad» osv. må haldast levande, elles blir det umogeleg å få opp »produktiviteten». Ideologiske leiarapparat må skapast, anten det blir borgarlege »arbeidar»-parti eller eit militært leia indoktrineringsapparat som blir reiskapen.

Nett no ser det ut til at MFA satsar på å få til ei blanding av bae. Heren køyrer ut popularitetskampanjar (rundreiser i landsbyar og byar o.l.) medan »arbeidarpartia» – serleg revisjonistane og sosialdemokratane skal ta seg av fagrørsla. Foremålet er å setje »lokk på» massekampen, først og fremst ved ideologisk påverknad, og di nest – dersom dette ikkje strekk til – med militær vald.

»ATTERREISINGSPLANEN»

I februar i år hadde sjefsideolegen i MFA, noverande utanriksminister Melo Antunes, planen ferdig. Slik er dei viktigaste sakene i han:¹⁴

– Portugal skal gå gjennom ei tid med »djupe sosiale reformar» og »demokratisering». Hovudvilkåret for at dette kan lukkast, er »avkolonisering». Det gamle fascistiske statsapparatet må bort og eit nytt byggjast opp.

– Den overordna rettesnora for økonomien er »nasjonal atterreisning» etter øydeleggingane til det gamle »falleferdige, udugelege og korrupte» systemet. »Klassekampen må t.d. underordna denne nasjonale atterreisninga», sa Melo Antunes i portugisisk fjernsyn då planen vart lagd fram. Alle som ikkje godtek dette, tener »kontrarevolusjonen».

– Planen tar sikte på å skape eit »meir rettvisst samfunn», med meir »jamlikskap», betre »inntektsfordeling», meir »balanse i privat konsum», osv. Eigedomsretten og retten til »privat initiativ» skal heldast oppe, så lenge dei ikkje strir med landet sine »reelle interesser». Ein slik strategi tyder i røynda at den politiske makta må kontrollere og styre den økonomiske,» seier planen.

– Atterreisninga av kapitalismen skal vere »anti-monopolistisk», dvs. *gje mest stød* til mellomstore og små verksemdar og *kontrollere* dei største.

– »MFA vil ha rollen som avant-garde i denne omformingsprosessen.» Og vidare: »Frå portugisarane vil det bli kravd mykje arbeid og total oppslutning om den nasjonale atterreisings-saka. Auke i absolutte tal for den nasjonale produksjonen er heilt naudsynt. Dette målet kan ikkje bli

5000 arbeidarar frå den største verven i Portugal, Lisnave, trassar forbodet frå MFA og sabotasje-freistnadene frå PCP for å demonstrere mot anti-streikelova i Lisboa 12. september 1974.

nådd utan at dei arbeidande klassane har ei djup og ålmenn overtyding om at fruktene av arbeidet deira og innsatsen deira i siste instans vil vere til gagn for dei sjøve». Deretter fylgjer alle dei átvaringane vi har nemnt. Dersom folket sluttar opp om MFA-planen vert dei lova betringar serleg i »offentleg konsum» (transport, skular, sjukehus, osb.).

REFORMANE FREMJAR STATSMONOPOLKAPITALISME

Så langt den generelle delen av planen. For nordmenn ligg det nær å tenkje på DNA og atterreisninga etter krigen, endå om mykje er annsleis i Portugal 1975. *Klassesamarbeid* er grunnemnaren, politisk demobilisering av arbeidarklassen føresetnaden for å modernisere kapitalismen.

At målet er å gjere Portugal til ein moderne, kapitalistisk stat med *sterk vekt på statsmonopolkapitalisme* det ser ein av dei konkrete tiltaka planen legg fram:

– »Det offentlege» skal ha stor kontroll over økonomien. Delar av kreditt- og bankvesenet skal nasjonaliserast, serskilte statsbankar (til industri, landbruk, osb.) skapast.

– Staten skal ta kontrollen over minst 51% av aksjekapitalen i verksemder som desse: det meste av bergverk og olje, i jern- og stålverk, petrokjemi, tobakk, våpen og elektrisitetsproduksjon. I andre sektorar skal reine statsverksemder reissast, t.d. i kunstgjødsel, møller og metallindustrien. Desse skal konkurrere på like fot med private.

– Alle landeigedomar på over 500 mål vatningsbar mark skal eksproprierast (mot vederlag), dersom dei ikkje kan vise tilfredsstillande høg produktivitet. Den

eksproprierte jorda skal drivast som statsbruk eller på kooperativt vis.

– Staten skal ta over det meste av kapitalen i transportverksemda, og i fiskeindustrien skal det opprettast statsverksemder.

– Ei offentlig verksemd skal ha monopol på import av korn, kjøt, sukker, fisk, mm., og skal vidare engasjere seg i eksport.

– Kommunane skal ha råderetten over all tomtegrunn i byane.

– Andre tiltak er: priskontroll, produksjonsreguleringar, statleg intervensjon i nøkkelveksemdar (t.d. skipsverft), meir effektivt skatte- og kontrollvesen.

– Gradvis innføring av »bedriftdemokrati», innføring av arbeidsløysetrygd og subsidiar til verksemder som trugar med å gå i stå.

– Elles inneheld planen ei svært lang liste av tiltak som gjeld skatt, trygder, skulestell, helsestell, og mangt anna. Dei fleste er som skorne rett ut av programmet til eit moderne, nordisk sosialdemokratisk parti. Utanlandske investeringar vert helsa velkomne, men det er sett grenser for kva sektorar dei kan verke i, og dei får berre ta heim 15% av den investerte kapitalen årleg som fortjeneste.

BAKGRUNNEN FOR KUPPFORSØKA I 74 OG 75:

SPRIKANDE TAKTISKE LINER I BORGARSKAPET

Atterreisingsplanen tar sikte på å gjere Portugal til eit land som vert styrt etter dei mest utvikla kapitalistiske prinsippa i Vest-Europa. Det må vere lov å stille seg svært skeptisk om det er mogeleg å få eit land som Portugal til å gjere eit slikt

Spinola driv PR-kampanje for seg sjølv for å førebu kuppfreistnaden 28. september 1974. Her skriv han namntrekket sitt på kledda til ein av dei mest populære tyrefektarane i Portugal.

»rykk», og slett ikkje på 3 år, slik planen seier.

Korsom er, MFA har i alle fall teke til å setje planen ut i livet, og med ei viss kraft. I banksektoren har ein alt gått lenger enn planen seier (staten dominerer no heile sektoren), og delar av tungindustrien skal snart gjerast til statsverksemder (skrivnen midt i april). Og no er det at sprikande taktiske liner tar til å dukke opp i det portugisiske borgarskapet.

For å studere dette går vi attende til våren 1974. Alliansen MFA-Spinola sat med makta, og det sams programmet tala i vage ordelag om «ein ny økonomisk politikk som skal tene det portugisiske folket . . . dei minst privilegerte

. . . kamp mot inflasjonen og ein anti-monopolistisk strategi.» Etter som tida gjekk dukka motsetningar opp på to felt:

1. Krigen i Afrika. MFA ville at Portugal skulle komme seg ut av alle koloniane så snøgt som mogeleg. Spinola kunne gjerne sjå Guinea-Bissau fare, og til naud Mocambique. Angola, derimot, som er det langt rikaste landet, ville han og dei han representerer halde på.

2. Den økonomiske politikken. Eit slags «selskap», MDE/S, som i røynda var toppen av monopolkapitalistane i landet, la i oktober 1974 fram ein plan som tydeleg syner kva taktikk dei ynskte.¹⁵ Planen gjekk ut på å konsentrere kjempeinvesteringar – statsmidlar og utanlandsk

kapital for det meste – til eit lite antal prosjekt. Slagordet dei brukte var »Med investeringar på 30 milliardar kr skal vi skape 100 000 arbeidsplassar.» *For det første* ville dette tyde at kvar arbeidsplass vart 5 gonger så kostbar som det t.d. Verdsbanken set som »norm». *For det andre* var mest alle prosjekta slike som desse monopolkapitalistane sjølve hadde hand om, direkte. Dette ville – *for det tredje* – føre til ei endå snøggare konsentrering av monopolkapitalistisk makt enn før. Eit *fjerde* punkt var at staten berre skulle ha overvåkande funksjonar og ikkje sjølv utvikle seg som monopolkapitalist.

Skilnaden mellom dette og MFA si linje er klår. Monopola drøyer om å sope til seg så mykje som råd er, over alle småkapitalistar sine lik, og utan å ofre dei politiske resultatane av ein slik politikk serleg interesse. MFA freistar å leggje opp ein langsiktig taktikk for sjølve kapitalismen si overleving. Objektivt er denne ikkje i motstrid med monopola sine interesser – tvert imot. Men subjektivt kjenner sume monopolkapitalistar seg truga og reagerer med opposisjon, frå investeringsstans og annan økonomisk sabotasje til freistnad på open revolt.

Det er i dette lyset ein skal sjå kuppforsøka 28. september 1974 og 11. mars i år. Gamle fascistiske politikarar og offiserar (og dei finst i hopetal, med di svært få er reinska ut) i allianse med ein og annan hysterisk kapitalist har kasta seg ut i desperate kupp.

Det er ikkje berre den organisatoriske styrken til MFA og upopulariteten til desse fascistane som har stansa kuppet. Kan hende den viktigaste støtta for regimet ligg i at det portugisiske industriforbundet – CIP – som seier seg å representere over 40 000 kapitalistar, til denne dag har gjeve varm fagnad til MFA sin politikk, med daglege reklameinnslag i

TV, t.d. Og Champalimaud og CUF er ikkje blinde for dei langsiktige interessene sine. Sjølv om dei ikkje fekk igjennom »maksimumsprogrammet» sitt, har dei heller ingen grunn til å fortvile, objektivt sett.

Men dermed er det ikkje sagt at dei ikkje er sterkt ottefulle for kursen til MFA – om lag som Lorentzen og Libertas ottast DNA sin »formyndarstat». *Eit fascistisk kupp kan enno tenkjast i Portugal.*

VI MÅ STILLE SPØRSMÅLET »FOR KVEN!»

Skal vi dra nokre konklusjonar om klassekarakteren til hendingane i Portugal, må det bli om lag slik:

I dei siste åra kom det fascistiske systemet i Portugal opp i ei uløseleg krise. Grunnlaget for denne krisa er først og fremst dei militære nederlaga i Afrika. Samstundes har systemet stått i veggen for ei utvikling av økonomien i Portugal og truga med å utløyse ein kvass klassekamp i landet sjølv. For å løyse denne krisa for det portugisiske borgarskapet trengte dei ein reiskap og ein plan. MFA tente som reiskap, og »atterreisingsplanen» vart utforma på under eit år. Planen tar sikte på å løyse to ting på ein gong – motseiingane herskarklassen sjølv har kome opp i, og dei som har utvikla seg mellom det arbeidande folket og herskarane.

Jamført med fascismen har stoda betra seg mykje for det portugisiske folket, *i sær når det gjeld vilkåra for å føre klassekamp.* Dei borgarleg-demokratiske rettane dei har vunne er ikkje gåver frå borgarane, men naudsynte taktiske konseksjonar borgarskapet gjev for å freiste å tryggje framtida si, det vil seie eit meir varig diktatur over arbeidarklassen. Samstundes er dei nye spatak i borgarklassen si eiga grav.

ARBEIDARKLASSEN: KAMPVILJUG OG KAMPDUGELEG. REVISJONISTANE VERT SETNE INN MOT MASSERØRSLA

Analysen til no har konsentrert seg om herskarklassen og deira problem. La oss sjå litt på tilhøva i arbeidarklassen og folket. Dette vil vi ta opp grundigare i ein artikkel i neste nummer, så vi tar berre med hovuddraga denne gongen.

Folkemassane i Portugal var undrande tilskodarar til hendingane 25. april 1974. Etter 48 år med fascisme kom »berginga» frå den kanten ein minst venta henne: frå den fascistiske heren. Sjølvsaugt slutta folket opp om dei tiltaka MFA straks annonserte: slutt på krigen, demokrati, lønsauke, osb. Gledesjubelen ville ingen ende ta. 1. mai vart ein kjempemanifestasjon av denne gleda. Den lange, mørke natta var over.

Det sermerkte for landet var at det knapt fanst organisasjonar av noko slag. Det einaste tilletne partiet, det fascistiske ANP, var knapt noko mein enn ein slags losje. Under jorda fanst det forbodne Partido Comunista Português (PCP), eit ekstremt Moskva-tru revisjonistparti som berre hadde den formelle organisasjonsstrukturen att av leninismen. Nokre små marxist-leninistiske organisasjonar fanst her og der. Dei fascistiske fagforeiningane gjekk ingen »skikkelege» folk i.

ARBEIDARKLASSEN ORGANISERER SEG TIL KAMP

Dette biletet endra seg utruleg snøgt. På nokre dagar og veker nådde portugisiske arbeidarar eit organisasjonsnivå og ei

kampkraft det står all respekt av. Overalt sto det fram kamporganiseringar av alle slag. Nokre døme: den 2. mai starta ei bylgje av husokkupasjonar. Den 7. mai var nesten heile tekstilindustrien i streik, og folk i andre industrigreinene fylgde etter. Det vart skipa anti-fascistiske komitear overalt, og i skular, verksemder og kontor organiserte folk allmannamøte som »sanerte» dei gamle, fascistiske sjefane, heiv dei ut, kort og greitt. Og folk tok til å arrestere dei forhatte PIDE-agentane (det hemmelege politiet) på open gate.

Politiske parti spratt opp i hopetall – ei kort tid var det oppimot seksti. Leiaren for det sosialdemokratiske partiet PS, som hadde vorte stifta i Vest-Tyskland året før, Mario Soares, kom heim, og hakk i hæl kom sentralkomiteen i PCP, som dei siste 16 åra hadde sete i Moskva.

Utetter sumaren og hausten organiserte arbeidarklassen ei lang rad med store streikar og aksjonar for krava sine: betre løn og betre arbeidstilhøve, mot kapitalistar som freista kaste dei på gata og stikke av med pengane, mot fascistiske freistnader på organisering av reaksjonen, mot krigen, mot NATO-øvingar utanfor kysten av Portugal, for skikkelege husvære, og mykje anna. Borgarskapet starta ein smygande sabotasje av økonomien, serleg ved å utsetje investeringar, og dette førte til aukande arbeidsløyse. Mot dette mobiliserte nokre fagforeiningar i Lisboa

Arbeidardemonstrasjon i Lisboa 7. februar i år, skipa til mot vilja til PCP og MFA. 20 000 arbeidrar var med, mellom anna med krav mot arbeidsløysa og NATO-medlemskapen. Som ein ser, vart demonstrasjonen verna av soldatar endå MFA vende seg mot tilskipinga!

til ein kjempedemonstrasjon 7. februar i år. Arbeidsløysa nærmar seg no 300 000, eller over 10 %.

Arbeidarklassen sin kampdugleik gjekk langt ut over det MFA og borgarane hadde tenkt seg, og bremsene vart slegne på. Eit etter eit kom tiltaka for å halde massekampen i sjakk: forbod mot å kritisere MFA, «fagforeningsloven» som skulle gjere det mest umogeleg å streike, arrestasjonar av progressive, forbod mot anti-krigsdemonstrasjonar, og meir til. Gong på gong vart heren send ut for å stanse demonstrasjonar, streiker, okkupasjonar. Aviser vart suspenderte.

Men slike tiltak var ikkje serleg effektive. Det hende til dømes ofte at soldatane som skulle spreie folkemengda ga seg til å diskutere med folket og enda med å stø krava. Anti-streikeloven brydde ingen seg om, han vart ein rein papirlov.

REVISJONISTANE TAR ANSVARET FOR Å SLÅ VATN PÅ ELDEN

Men borgarskapet hadde eit anna våpen å sette inn: revisjonistane i PCP. I byrjinga hadde partiet mykje tiltru mellom folk, som det einaste som hadde arbeidd trutt under fascismen. Medlemstalet gjekk opp

frå 5000 (i mai) til 40 000 (i oktober), etter PCP sine egne oppgåver. Denne til-liten fekk for mange ein brå ende. Leiinga i PCP kasta seg frå første stund inn i eit frenetisk arbeid for å stogge masse-kampen.

»parallele» splittingsorganisasjonar, trugs-mål, i nokre høve endå til fysisk vald (serleg frå ungdomsorganisasjonen MJT), møteforstyring – lista kan gjerast mykje lenger.

PCP sat sjølv i den regjeringa som forbaud demonstrasjonar mot krigen og til stønad for frigjeringsrørslene, det var med på å lage anti-streikeloven, dei gjekk i tale og i skrift mot massane i radio, TV og aviser. I det heile ein gigantisk innsats i reaksjonen si teneste, som vi vil analysere grundig i neste nummer.

PCP VIL SKAPE EIT HIMMERIKE FOR ARBEIDARARISTOKRATIET

Politikken til PCP etter 25. april er heilt i samsvar med »to-fase-reorien» deira.¹⁶ Etter han er Portugal no inne i ein fase der det gjeld å *stabilisere* økonomien og samfunnskraftene, bygge opp ein stats-monopolistisk sektor i produksjonslivet (der det ventar feite pampestillingar) og »bygge ut demokratiet», dvs. det borgarlege demokratiet. Det har vore spekulert på om PCP og sosialimperialistane i Kremllanlegg ei statsovertaking ved kupp.

NOTER:

12. Det finst fleire meir eller mindre gode framstillingar av MFA. Eg har henta stoff frå Rodrigues/Borga/Cardoso: *O movimento dos capitães e o 25 de abril*, Lisboa 1974.

13. MRPP vart forbode og AOC (valfront for PCP(m-l)) vart suspendert frå vala. Revisjonistpartiet PCP stødde forboda.

Dette er på ingen måte ute av biletet. Likevel synest det som om revisjonistane satsar meir på å bli arbeidararistokratar i eit borgarleg statsmonopolistisk byråkrati. Dette kan – og vil truleg – kombinerast med at det vert knytt fleire og fleire økonomiske og kulturelle band med den sosialimperialistiske blokka, slik at Portugal etter kvart vert fanga inn i dette garnet, på lag som det har gått med India. Det kan også tenkjast meir offensive planar, t.d. å få MFA med på ein eitt-partistat som gjev revisjonistane albogrom til snøgg kontroll.

Dette er gissingar. Men i alle kan ein konstaterø at sosialimperialistane har flytta fram posisjonane sine i Europa, og det er tydeleg at USA og NATO er ottesame for utviklinga. Difor finst det også ein fåre for intervensjon frå den kanten.

Det portugisiske folket står såleis i fåre for å bli eit nytt offer for rivaliseringa mellom imperialismaktene i aust og vest. MFA har vore heller uklår når det gjeld utanrikspolitikken sin. Dei vil på den eine sida »ikkje bryte dei tradisjonelle banda», dvs. NATO. På den andre sida talar dei om å vere »allianse-fritt land». Korleis det no skal gå i hop. Den nærmaste tida vil truleg avklare dette meir.

N.R. 15/4.75

Neste artikkelen vil m.a. ta opp PCP, fagrørsla og venstresida i Portugal.

14. Alle sitat er – om ikkje anna er nemnt – henta frå regjeringsdokument »Programa de politica economia e social», utgjeve av O Governo Provisorio da Republica Portuguesa, Lisboa 1975.

15. Movimento Dinamizador Empresa-Sociedade (MDE/S): »Programa Economico», Lisboa 1974.

16. Sjå t.d. Programa e Estatutos do PCP, aprovados no VII Congresso (Extraordinario).

Vår presse

Ernst Aust, formann i KPD(m-l): Kamp mot den voksende krigsfåren frå dei to supermaktene

Roter Morgen, avisa til det tyske marxist-leninistiske partiet KPD(m-l), prenta 5. april i år ein tale Ernst Aust heldt på eit møte i Kiel om fåren for ein ny verdskrig.

Ernst Aust opna talen sin ved å sitere frå meldinga Chou En-lai la fram for den 4. folk-kongressen i Kina 13. januar i år: »Dei to supermaktene, USA og Sovjetsamveldet, er dei største internasjonale underkuarane og utbytтарane i vår tid, dei er kjelda til ein ny verdskrig. Den harde rivaliseringa mellom dei må føre til verdskrig ein dag. Folk i alle land må førebù seg på dette.»

Ernst Aust peika på kva dette har å seie for folka i Europa:

»I dag kjem hovudfåren for at det skal bryte ut ein ny verdskrig frå rivaliseringa mellom dei to supermaktene, USA og Sovjet, i kampen dei fører for verdsherredømet. Det har flamma opp ein hard kamp mellom dei om å vinne råstoffkjelder, oljetilgangar og maktsfærer i Midt-Austen, i Den persiske Gulfen og på det sørasiatiske subkontinentet. Det er nettopp særkjeffe for imperialismen at han ikkje berre vil annektere jordbruksområde, men og høgt utvikla industriområde. Difor har Europa, hjarta i kapitalismen, blitt eit strategisk tyngdepunkt i striden mellom USA og Sovjetsamveldet. Her har dei store økonomiske interesser

og er beinveges konfronterte med einannan. Begge set alt inn på å grunnfeste stillingane sine og å freiste å innlemme den delen av Europa som den andre enno har makt over i sitt maktovråde. Det er heilt klårt at dersom det til dømes lykkast for den sovjetiske sosialimperialismen å få Europa under sin kontroll, med det enorme økonomiske potensialet og dei 200 millionar menneske det har, då har det vunne ein avgjerande føremøn på vegen mot verdsherredømet i høve til den amerikanske supermakta.»

SOVJETSAMVELDET: EIN AGGRESSIV, UMETTELEG IMPERIALISTISK SUPERMAKT – BAK EIT LØGNTeppe AV FRED OG AVSPENNING

I talen heiter det mellom anna:

»For å dysse folka i svevn og gjere dei vergelause mot eit sovjetisk åtak, har dei moderne revisjonistane lagt seg til med ei rekkje antimarxistiske og antileninistiske teser.

Dei nektar for at imperialismen er kjelda til den moderne krigen. Dei målar den aggressive grunnhåttan (vesen) ved imperialismen i vakre fargar og nektar å sjå dei lovene som styrer utviklinga av han. Dei delar representantane for imperialismen opp i 'frededelege' – som Brandt

Proletarier aller Länder und unterdrückte Völker, vereinigt Euch!

ROTER MORGEN

Zentralorgan der KPD / Marxisten-Leninisten

og Kennedy – og 'slemme' – som F. J. Strauss t.d., som dei utstyrer med alle slag kjenneteikn som revansjistiske, 'krigshuga', 'avspenningsfiendslege' osv. Her er det ein ting som avgjer korleis dei dømmer den eine eller den andre, nemleg kor langt dei går i å kome til møtes med ynskja og synsmåtane til dei nye tsarane i Kreml.

Lenin har dreve att den slag tøv då han sa: »Imperialistane delar ikkje opp verda mellom seg på grunn av særskilt stor vondskap. Dei strir ikkje mot kvarandre i tevling om førarstillinga, om verdsherredømmet, fordi dei er uvettige eller vondvise. Dei gjer dette fordi det stegte kapitalkonsentrasjonen har nådd tvingar dei til å gå ut på denne vegen for å vinne profit.»

Med utgangspunkt i tesen sin om den fredelige imperialismen nektar dei for at folket er drivkrafta i den historiske utviklinga og at det er det som skapar historia. På idealistisk vis hevdar dei at endringane i den internasjonale situasjonen og lagnaden for menneskja vert avgjort av dei 'førande personlegdomane' i somme stormakter. Med dette meiner dei herane i Kreml og Det kvite huset. Dei kallar det mellombels samarbeidet mellom dei to supermaktene og dei såkalla avrustningsavtalane mellom dei for "vendepunkt i mannesoga". Dei

ropar ut »Fred, tryggleik og avspenning» som hovudtendensen i dei internasjonale tilhøva, og skuldar Folkerepublikken Kina for å arbeide for "å stifte fiendskap mellom dei to 'supermaktene' Sovjetsamveldet og USA" (som i Pravda nettopp). Kina skal ønskje å drive dei ut i ein atomkrig og vonar sjølve å stå attende som den førande makta etterpå.

Når det gjeld denne siste påstanden er den like tåpeleg som å seie at seismologar, altså jordskjelvgrensar, som har granske og rekna seg fram til at det vil bli jordskjelv i det eine eller det andre området og oppmodar folk til å førebu seg mot det, har skulda når jordskjelvet verkeleg kjem, og at dei ville drive folk ut i eit jordskjelv.

SOVJETSAMVELDET

PRATAR OM FRED

– MEN BUR SEG SJØLV PÅ KRIG

For å trolle vekk dei verkelege kjenneteikna ved dei aggressive formåla dei har bak eit teppe av fred og avspenning, har dei sovjetiske sosial-imperialistane kome med framlegg om å kalle inn til ein 'europeisk tryggingkonferanse' og ein 'konferanse for tropnedbygging i Mellom-

Europa'. På same tid rustar dei seg som galne. Dei strir for å verte ovanpå i atomvåpenstyrke i kappestrid med USA. Dei styrkar militærmakta si og dei offensive våpna i dei konvensjonelle stridskreftene sine: dei set nye tanks, fly og styrbare rakettar i staden for dei gamle typane, og set dei gamle på lager for å ha dei i reserve. Dei stadige tropperørslene og svære militærmånøvrane dei driv skapar eit spenningsfelt i Balkan. Dei øver ope press på visse land og vik ikkje attende for å bruke agentar til å blande seg inn i indre saker, som i Jugoslavia for få månader sidan. Heile militærsynet deira tar utgangspunkt i at dei reknar Vest-Europa som ei framtidig slagmark, med Forbundsrepublikken som første offer.

Alt dette syner at Sovjetsamveldet er ei umetteleg supermakt, som ikkje berre har lagt dei revisjonistiske statane i Aust-Europa og ein del av vår tyske nasjon under eit omsynsløst militærherredømme, men som og strekk ut dei grådige klørne sine etter Vest-Europa og trugar interessene, sjølvråderetten og dei rettkomne nasjonale interessene til dei vesteuropeiske landa.

Med konferansen for »fred og avrustning» vil dei og revisjonistiske agentura deira bysse dei europeiske folka inn i ei falsk kjensle av tryggleik. Dei vil leggje eit slør over dei aggressive intrigene dei får i stand og skape eit forum for å blande seg inn i indre vesteuropeiske saker. Dei pratar om avrustning for å få statane til å minske militærutgiftene sine, medan dei sjølve har halde på den relative militære overmakta dei har og forby folka frå å gripe våpen sjølve.

Dei følgjer den same taktikken som Hitlerfascistane. Hitler tala og om fred heile tida. Det skulle vere ei »hjartesak» for han å halde freden oppe, for han var ein gamal frontsoldat som kjende krigen sine redslar. Men på same tid dreiv han opprustninga fram i dølgsmål, nett som sosialimperialistane gjer i dag. På konferansen i Munchen kom han med høgtidelege fråsegner om at han ikkje hadde fleire territoriale krav lenger, og han heldt den siste partikongressen til nazipartiet under mottoet »Partikongress for fred». På same måten som Hitler baud seg fram for monopolkapitalistane i

vesten som ein verjesmann mot »trugsmålet frå bolsjevismen», så byr dei nye tsarane i Kreml seg no fram som verjesmenn mot det dei påstår er eit »aggressivt Kina». Liksom Hitler hata det sosialistiske Sovjetunionen hatar herrane i Kreml i dag det sosialistiske Kina som pesten. Likevel retta Hitler, det vil seie den tyske imperialismen, dei første åtaka mot Vesten. Han vona å få ryggen fri gjennom ein siger her og få økonomisk styrke til å gå på Stalins Sovjetsamvelde etterpå. At dette fell i fisk, det er ei anna historie.

INGEN ILLUSJONAR OM DEN AGGRESSIVE, FASCISTISKE KARAKTEREN TIL DEN SOVJETISKE SOSIALIMPERIALISMEN

Vener, arbeidskameratar, kameratar.

Vi må ikkje nøre noko slag illusjonar, ikkje dei minste eingong, om den aggressive, fascistiske karakteren til den sovjetiske sosialimperialismen. Alle feilvurderingar kan bli dødsfarlege for oss alle saman. Meiner de kan hende at dei nye tsarane i Kreml vil vere meir menneskelege av seg enn Hitlerfascistane, som stilte kvar einaste sovjetisk kommisar dei kunne få tak i til veggen. Dersom dei hørtok Vest-Tyskland ville dei myrde kvar einaste marxist-leninist dei fekk tak i. Dei ville sperre inne kvar einaste klassemedveten arbeidar som sette seg mot det kapitalistiske diktaturet deira og ta livet av han. Dette skjer alt i Polen. Der har dei polske revisjonistane fått betalte drapsmenn til å snikmyrde leiarane for den store verv- og hamnestreiken i slutten av 1970.

Nei, dersom det bryt ut ein krig mellom dei to supermaktene og Forbundsrepublikken vert trekt med, då ville dette frå første stund vere ein antifascistisk, antiimperialistisk frigjeringskamp for oss tyske arbeidarar. I denne krigen ville vi gå i lag med alle som var budd på å jage alle okkupantar bort fra vår eiga jord. Og vi ville føre denne krigen med det målet å slå ned all imperialisme, også den vesttyske, og å heise fana til den sosialistiske revolusjonen over heile Tyskland! »

DET TYSKE MONOPOLBORGARSKAPET HAR SVIKE DEI NASJONALE INTERESSENE

Om den vesttyske imperialismen sa Ernst Aust at den alltid vil kome til å stø seg på den eine eller andre supermakta for å ri på kjølvatnet hans og få vere med på å utbytte folka. Han byr seg fram som ein liten politimann i Europa. Vert det krig, då vil han svike interessene til nasjonen og slåss på den eine eller andre sida. Om Vest-Tyskland skulle bli hærteke av sovjetiske troppar, då ville han kapitulere med det same og gje seg inn på samarbeid med okkupantane. Om den vesttyske hæren sa han dette:

»I tilfelle det skulle kome eit massivt sovjetisk åtak ville ikkje denne hæren kunne stå imot ei einaste veke. For han er ein imperialistisk hær som har fått desse oppdraga frå borgarskapet:

- a) å verne og verje eigedomen til kapitalistane, å halde oppe deira system med menneske som utbytter andre menneske.
- b) å underkue sitt eige folk i tilfelle det skulle kome til ein revolusjonær oppreist.
- c) å tene som reiskap for aggresjon i tilfelle av ein imperialistisk krig.

Men ikkje i noko tilfelle vil han vere ein reiskap for å verje dei nasjonale rettane,

(Forts. fra s. 81)

Sentraliseringa og avfolkinga av landsbygda rammer ungdommen hardt. Ungdomsmassene tvinges i dag inn til de store byene for å få arbeid, fordi det ikke finnes arbeidsplasser på hjemstedet, og de blir nektet Arbeidsledighetstrygd hvis de ikke er villige til å flytte og ofte ta annet arbeid enn det de er utdanna til.

Mye ungdom går også helt arbeidsløs.

– Trygge arbeidsplasser der ungdommen bor!

– Arbeidsledig ungdom må ha full rett til arbeidsledighetstrygd!

Kapitalistene og sosialdemokratene forsøk på å undergrave og oppløse fagene rammer den faglærte ungdommen hardt. Oppløsning av fagene fører til usikre arbeidsplasser, truer lønnsforholda og svekker fagbevegelsens kampkraft.

sjølvstendet for folket vårt. Denne oppgåva, forarskapen og vernet av nasjonen, det ligg i dag – alt før den sosialistiske perioden – på arbeidarklassen og det revolusjonære fortropppartiet til denne klassen. Denne oppgåva står slett ikkje i motstrid til dei særskilte klasseinteressene til proletariatet og dei oppgåvene det har. Tvert om er det slik at fullføringa av dei nasjonale oppgåvene lettar den oppgåva klassen har, å slå sund det borgarlege statsapparatet gjennom den sosialistiske revolusjonen.

Men kva vil det seie for oss i dag å ta forarskapen i nasjonen andsynes den store færen for å bli trekt med i ein krig mellom dei to supermaktene? Det vil seie at vi må gå i gang med det same med å skape ein einskapsfront av alle dei som står i motsetnad til dei to supermaktene – og til deira vesttyske forbundsfeller og austtyske lakeiar, om vi ser det i samanheng med det nasjonale spørsmålet, kløyvinga av fedrelandet vårt. Det vil seie: Alle framande troppar må trekkjast ut or heile Tyskland. Begge dei tyske statane må tre ut or Warszawa-pakta på den eine sida, og NATO på den andre. Det vil seie: Sterkare støtte til våre klassebror og klassesostrar i DDR, i striden for å fri seg frå åket under den sovjetiske sosialimperialismen.»

Utdrag frå ROTER MORGEN 14/1975

– Nei til rasering av fagene!

Unge, spesielt ufaglærte arbeidere blir satt til helsefarlig arbeid. Kampen mot helsefarlige arbeidsforhold er ein del av den faglige kampen. Akkordsystemet presser opp tempoet og øker antallet ulykker.

– Kaamp mot utnytting av unge folk til helsefarlig arbeid.

– Vetorett for verneombud.

Dette arbeidsprogrammet for Rød Ungdom er nå under trykking, og vil bli utgitt, sammen med de nye vedtektene som landsmøtet vedtok. Dette kan bestilles hos:

Rød Ungdom, Boks 610,
Sentrum, Oslo 1.

P.E.S.

Krisa i kapitalismen

Hva særmerker krisa i dag?

De kapitalistiske økonomiene er inne i omfattende kriser. Krisene begynte å slå ut i midten av 1973 og bunnen er ennå ikke nådd. Disse krisene kommer til uttrykk på mange måter. De viktigste kjennetegnene er at: Produksjonen synker, veksten i investeringene avtar, arbeidsløsheten og deltidsarbeidet øker, reallønna synker, vareomsetningen synker, vare-lagrene øker, det blir en sterk nedgang i ordremengden til bedriftene og spesielt for denne krisa, prisene stiger sterkt (stagflasjon).

De økonomiske krisene under kapitalismen er *overproduksjonskriser*, dvs. at de varene som blir produsert ikke finner avsetning. Grunnlaget for krisene er innebygd i det kapitalistiske systemet, i motsigelsen mellom den samfunnsmessige karakteren som produksjonen har og det at produksjonsforholda er kapitalistiske. Krisene har fulgt kapitalismen siden den oppstod, og førte i forrige århundre til at frikonkurrans Kapitalismen ble avløst av monopolkapitalisme, imperialisme.

For å forstå de økonomiske krisene som finner sted *i dag* er det nødvendig å se dem i sammenheng med den *allmenne* krisa i det kapitalistiske verdenssystemet.

Helt siden den 1. verdenskrig og Oktober-revolusjonen i Russland i 1917 har denne allmenne krisa eksistert. Den henger sammen med at kapitalismen har nådd sitt *siste* stadium, imperialismen, og at det derfor ikke finnes noen annen løsning på dem enn at kapitalismen faller og blir erstattet av sosialismen. Lenin sier at imperialismen er *terskelen til den sosialistiske revolusjonen*.

Etter krigen har de kapitalistiske økonomiene gjennomgått en rekke mindre kriser. Mest omfattende til nå er krisa i 1958. Sett i lys av de periodiske krisene kapitalismen har vært preget av i sin 500 årige historie, blir etterkrigsepoken likevel

idyllisk. Dette har avfødt ideer om et krisefritt stadium i kapitalismen.

De trekk som i dag særmerker den økonomiske krise tyder på at kapitalismens idylliske epoke vil bli kortvarig. Følgende tyder på det:

1. Krise rammer i dag alle de store kapitalistiske landa samtidig.

2. Krise går langt dypere og synes å bli mer langvarig enn noen tidligere etterkrigs kriser. Den offisielle arbeidsløsheten i USA er 8,2 % (april). Den reelle langt over 10 %. Dette skyldes at folk som ikke *aktivt* søker etter arbeid ikke blir regnet som arbeidsløse i statistikken.

Dette er den høyeste arbeidsløsheten i USA siden 1940. Tilsvarende forhold utvikler seg etterhvert også i de andre kapitalistiske landa.

3. Aldri før har monopolenes diktatur jevnt over hatt mer ustabile politiske lederskap. Skandaler, korrupsjonsavsløringer, regjeringsskriser er blitt vanlige foreteelser. De økonomiske krisene vil forsterke tendensen til politisk forrættelse. Samtidig vil den politiske oppløsningen redusere borgerskapets evne til å motvirke krisene.

4. Stikk i strid med borgerlig mytedannelse stiger prisene samtidig med at produksjonen og vareomsetningen synker. Det virker til og med slik at prisene stiger raskere jo mer produksjonen synker.

5. Oversikter over gjeldsforholdene i de enkelte kapitalistiske landa tyder på at den samla innenlandske gjelda er relativt mer betydelig nå enn ved tidligere etterkrigs kriser.

Veksten i forbrukergjelda betyr at vanlige folk er mer avhengige av faste inntekter, f.eks. for å kunne tilbakebetale renter og avdrag på høye boliglån. Bedriftenes gjeldsforhold innebærer at omfattende konkursbølger kan bli resultatet av for-

holdsvis små nedganger i vareomsetningen.

6. Det internasjonale valutasystemet befinner seg også i en omfattende krise, og har gjort det i flere år. Dette vanskeliggjør internasjonale tiltak som kunne begrense omfanget av krise.

7. Styrkeforholdet mellom den tredje verden og imperialismen har endret seg. Den tredje verden står langt sterkere i dag enn under tidligere kriser etter krigen. Dette gjør det vanskelig for monopolene å velte byrdene av krise over på den tredje verden. På den annen side: Den tredje verden er i ferd med å organisere seg og kan *utnytte* imperialismens allmenne krise og de voksende motsigelsene imperialismaktene imellom til å bekjempe utbyttingsforholdene i verden.

Disse sju kjennetegnene *særmerker* krise i dag. I tillegg kommer viktige allmenne trekk ved krisene under kapitalismen. Etterhvert som krisene utdypes øker rivaliseringen imperialistene imellom. Dette øker faren for krig. Og det kan også føre til verdenskrig. Brennpunktet i USA og Sovjets rivalisering om verdens hegemoni er Europa.

Når det gjelder kapitalismens periodiske kriser fram til 873 er de blitt vitenskapelig beskrevet av Karl Marx. Men Marx beskrev ikke bare krisene, han forklarte også hvorfor de var uløselig knyttet til den kapitalistiske produksjonsmåten. **Mot disse vitenskapelige forklaringene har den borgerlige økonomien koka i hop mye tøys.** Blant det mest kjente tøyet står troen på at Keynes forslag til statlig overvåking av økonomien og statlig underskuddsbudsjettering skapte grunnlaget for en krisefri kapitalisme. Den borgerlige økonomien har i stor utstrekning konsentrert seg om analyser av virkemidler i offentlig økonomiske politikk. Det eneste borgerlige økonomer i dag derfor evner er

å beskrive omfanget av krisa og utviklinga av den. Når det gjelder å forklare eller forstå krisas årsak er bidragene dårligere enn null. *Den kapitalistiske krisa viser derfor også klart og tydelig krisa i den borgerlige økonomien.*

Krisene bidrar også til å slå nye spikre i likkista til verdens sosialdemokratiske og revisjonistiske partier og fagforeningsledere.

Velferdstaten viser seg å være en myte og dette gjør at det blir vanskeligere og vanskeligere for monopolborgerskapets politiske agenturer i arbeiderklassen å gjøre jobben de er betalt for. Krisene avslører hvilken side de står på i klassekampen, og viser arbeiderne at de må slåss for en sjølstendig politikk som retter seg mot monopolkapitalen og imperialismen, og avvise dem som vil ha dem til å akseptere lønsslaveriet.

Dersom krisa fortsetter i verdensmålestokk vil også norsk økonomi bli trukket inn i den. Ekspansjonen innen oljesektoren har hindret dette. Men dette vil ikke vare lenge. Årsaken til dette ligger i at de norske monopolene har gjort den norske økonomien avhengig av eksport for å dekke utgiftene til import. Synkende verdenshandel vil nødvendigvis til slutt også ramme norsk eksport.

Spørsmålet vil da være hvilke trekk ekspansjonen i oljeutvinning vil gi kriseutviklingen innen norsk økonomi. Det betyr også at arbeiderklassen vil ha behov for en klar politikk som svar på de forsøk på kriseforlik som vil komme fra sosialdemokrater og revisjonister i DNA og SV.

I Røde Fane vil vi numrene framover både bringe aktuelle beskrivelser av kapitalismens kriser og analyser av og forklaringer på dem.

J. H.

Maktspråk

Espen Haavardsholm:

Den amerikanske festningen faller

1.

Påskan 1975 kommer til å gå over i historien som den påskan da Indokinas folk stadfestet seieren over USA-imperialismen.

Marionett-regimene til Thieu og Lon Nol smuldrer, lik hus som i lang tid er blitt oppett innenfra av termitter. Quislingadministrasjonen faller i by etter by, område etter område. Hele bataljoner av spesialtrene og høyt utdannede regjeringssoldater forsvinner. Militært utstyr til verdier på millioner av dollar, etterlates til frigjøringsstyrkene. Menige i tusentall deserterer åpent, og går over til den andre sida. I Sør-Vietnam er Hue og Da Nang befridd, regjeringshæren på flukt og Saigon truet. I Kambodsja er den utsatte flyplassen ved Pnom Penh Lon Nol-regimets eneste gjenværende forbindelse med

omverdenen, i et land der FUNK allerede regner med å ha frigjort 97% av landområdet.

Ennå kan mye skje. Men det som etter påskedagene 1975 står helt klart, er at USA-imperialismen aldri vil kunne gjenvinne kontrollen over det den anså som sitt bruhode i Sørøst-Asia. Det er nå bare et tidsspørsmål når USAs krigsmaskin er endelig beseiret. Indokinas folk har vunnet kampen mot det som ved inngangen til denne krigen så ut til å være den vestlige imperialismens mest uovervinnelige militære bastion.

Det er en såret og svekket supermakt – med voksende massearbeidsløshet, uthult valuta, vaklende økonomi, et land i indre moralsk forråtnelse, rammet av en vidtrekkende politisk tillitskrise – som nå vil bli tvunget til å trekke seg ut av Indokina.

2.

Det kjennes eiendommelig å se denne konflikten, som har kommet til å prege den tida vi har levd i, gå mot slutten.

Det har vært en langvarig krig. Det fins flyktninger som nå, etter at FNL har frigjort hjemstedene deres, for første gang i sitt liv opplever freden. Det gjelder barn, det gjelder ungdom, det gjelder voksne. Tretti år er det sida den nasjonale vietnamesiske frigjøringskrigen mot koloniherrredømmet begynte. Tjue år er det sida franskmennene ble slått ved Dien Bien Puh, og USA rykket inn, for å overta Frankrikes koloniale »forpliktelser». Ti år er det sida terrorbombinga av Nord-Vietnam begynte, hele den amerikanske rustningsindustrien, med alle dens teknologiske ressurser, ble satt inn for å tvinge fram en avgjørelse. Den avgjørelsen USA ville ha, kom aldri. Fredsavtalen fra Paris 1973 da USA offisielt trakk styrkene sine ut, betydde en delseier. Etter ytterligere tre år er det amerikanske nederlaget endelig blitt uomgjengelig.

Det har vært en hard krig. Gjennom framveksten av nye massemedia, har verden så å si fått denne imperialistiske krigen, med alle dens enkeltheter, inn gjennom stuedøra. Særlig sterkt har den virket, den bruken USA har gjort av nye kjemiske stridsmidler, — folkemordene, utryddelsesforsøkene av hele landområder, massakrene, plantegiften, fraksjonsbombene, napalmen. I dette landet ble fienden aldri ordentlig synlig, fordi den var overalt. Vill og rå som en såret kjempeøgle har den amerikanske krigsmakta trampet ned alt levende, uten å komme fienden nærmere.

For hundretusener og atter hundretusener er den amerikanske imperialismens virkelige ansiktstrekk blitt synlig gjennom den lange, tålmodige og ut-

holdende kampen Indokinas folk nå har ført til seier.

Hvorfor ble krigen så hard, hvorfor ble den så langvarig?

Grunnen er at det i Indokina er blitt kjempet om noe mer enn disse landenes egen sjølbestemmelsesrett.

Utfallet av denne krigen ville ha historisk betydning, som eksempel. Ikke minst amerikanerne sjøl må ha vært klar over det, skal en dømme etter desperasjonen de har kastet øglekreftene sine inn i Indokina med.

3.

Lenin kalte imperialismen »en koloss på leirfötter». Mao Tsetung karakteriserte den slik, i en berømt uttalelse: »Derav følger at imperialismen og alle reaksjonære, sett ut fra deres vesen, på lang sikt, fra strategisk standpunkt, må anses som det de er — papirtigre. Dette bør være grunnlaget for vår strategiske tenkning. På den andre sida er de også levende tigre, jerntigre, virkelige tigre som er i stand til å ete opp folk. Dette bør være grunnlaget for vår taktiske tenkning» (Wuchang 1958, her sitert etter *Skrifter i utvalg*, s. 253).

Begge de bildene som Lenin og Mao her bruker, peker på det dobbelte ved imperialismens natur.

Den kan virke som en koloss, men den beveger seg på leirfötter. Taktisk bør de imperialistiske kreftene møtes som »virkelige tigre, jerntigre», men til sjuende og sist forvandles de til »papirtigre, døde tigre, tigre laget av soyabønnepudding».

For ikke så mange år tilbake var det mange som fryktet kreftene til den amerikanske krigsmaskinen. Alt som kunne skaffes for penger sto til rådighet for den. Ennå hadde den ikke tapt noen av de krigene den var blitt innviklet i. Om

dataprogrammene oppe i lillehjernen ikke var tilstrekkelig fint justerte for alle de tropiske landskapene maskinen måtte kjempe i, lot den rå styrken til å være nok.

Nå taper den, synlig for allverden, en væpnet konflikt hvor den har kastet inn alle sine ressurser.

Hva kan vi lære av den amerikanske krigsmaskinens tap, mot en så uendelig mye dårligere utrustet fiende?

Først:

Det er forskjell på samholdet i et folk som reiser seg mot undertrykkerne, og samholdet i en maskin for undertrykkelse.

Dernest:

Utgangen på en kolonial krig bestemmes ikke av teknologien, av materiell styrke, men av kampmoralen i folket, av menneskelig styrke.

Endelig:

Dersom den blir ledet etter rette strategiske prinsipper, er folkekrigen, frigjøringskrigen overlegen den imperialistiske krigen, undertrykkelseskrigen – overlegen ikke bare moralsk, men også militært.

Alle historiske eksempler viser dette, sjøl om folkenes kamp har støtt på mange vansker og måttet tåle mange tilbakeslag. De nye våpnene – som stormaktene særlig etter den andre verdenskrigen har forsøkt å skremme verdens folk til taushet med – har ikke endret denne historiske sannheten.

Folkets seier i den langvarige krigen i Indokina betyr slutten på en imperialistisk epoke. Med den moralske kraften som det indokinesiske eksempelet utstrå-

ler – ikke bare for folk i de undertrykte landene, men også for folket i undertrykkernes eget hjemland – kan denne seieren bety begynnelsen til slutten for USA-imperialismen sjøl, iallfall i den formen vi har lært den å kjenne i etterkrigstida.

Det er en såret og svekket kjempeøgle som nå trekker seg ut av den smuldrende festningen sin i Sørøst-Asia. Ingenting tyder på at den vil få slikke sårene sine i fred. Ingenting tyder heller på at imperialismen i seg sjøl er beseiret, sjøl om det som i etterkrigstida har stått som den vestlige imperialismens mest aggressive bruhode, nå er tilføyd et avgjørende slag.

Ennå fins det store og små imperialistiske øgler i full virksomhet rundt om i verden. Ennå vil det ta tid før verdensøkonomien tar skrittet ut av den barbarske jordoldtida.

Men i Indokina har øglenes slekt sett skriften på veggen. Den ene av kjempeøglene – USA – har kjempet og tapt. Den andre av kjempeøglene – Sovjet – er blitt vitne til at folkekrigens vei har vunnet fram, at et folk som står sammen ikke lar seg beseire. Dette forutså Mao Tsetung allerede i 20. mai-erklæringa 1970: »En svak nasjon kan nedkjempe en sterk nasjon, en liten nasjon kan nedkjempe et stort lands aggresjon, dersom det bare våger å reise seg til kamp, gripe til våpen og ta sitt lands skjebne fast i sine egne hender. Dette er en av historiens lover.»

Espen Haavardsholm

SV – eit regjeringsparti utan ministrar

SVs samlingskongress: »BØ»-taktikken til NKP lyktes.
Bresjnevismen og tvillingen i Kontrastgruppa og »KAG» vant. Men
revisjonist-variantene fortsetter striden – splittelsen kommer siden.

Finn Sjue:

«SOSIALISTISK VENSTREPARTI» – En borgerlig-sosialistisk partiallianse full av indre motsigelser

Denne artikkelen bygger på et foredrag Finn Sjue, redaktør av AKP(m-l)s ukeavis Klassekampen, holdt på et møte i Marx-Engels-skolen i Oslo 18. mars 1975. Arbeidet med artikkelen er avslutta 7. april.

»I vår tidsalder går det ikke uten valg, massene kan en ikke unnvære, men i boktrykkerkunstens og parlamentarismens epoke er det umulig å lede massene uten et vidt forgreinet, systematisk gjennomført, solid utbygd system av smiger, løgn, bedrageri, uten å sjonglere med populære slagord som er på moten, uten løfter til høyre og venstre om alle mulige reformer og alle mulige fordeler for arbeiderne – bare for at de skal avstå fra den revolusjonære kampen for å styrte borgerskapet».

V. I. Lenin: »Imperialismens og splittelsen i sosialismen», skrevet i oktober 1916).

Dette er en av Lenins sviende omtaler av det Engels så treffende kalte borgerlige arbeiderpartier.

Sosialistisk Venstreparti (SV) som blei stifta i mars 1975, fyller krava for å bli omtalt på denne måten: I sabotasjen av massekampen, i strategien for sosialismen som i virkeligheten er kampen for et statsmonopolistisk Norge. I støtten til monopolenes regjeringparti: DNA. Og i sin stadig mer markerte pro-imperialistiske politikk: positiv holdning til det sosial-imperialistiske Sovjet og sabotasje av anti-imperialistiske aksjoner retta mot den andre supermakta: USA. »Fraksjonenes kongress» I Trondheim utdypet og utviklet denne linja. Det var derfor ingen samling av venstrekreftene som skjedde på kongressen. Det var en imidlertid allianse av ulike *borgerlige* retninger i og utafør arbeiderbevegelsen som satte hverandre stevne. Både før, under og etter kongressen har ledelsen sjonglert riktig hektisk med »populære slagord» som marxisme, revolusjonær, osv. Denne oppsummeringa av hvor SV står etter kongressen tar derfor sikte på å vise hva slags butikk som skjuler seg bak disse reklameskiltene.

KVA ER EIT »BORGARLEG ARBEI

Nemninga »borgarleg arbeidarparti» er skapt av Engels, og byggjer på det han såg veksa fram i den engelske arbeidarrørsla frå 1850-åra til 1890-åra. I boka »Vilkåra til arbeidarklassen i England» syner han korleis dei store koloni-områda og den superprofitten det engelske borgarskapet fekk fordi det hadde monopolstilling på verdsmarknaden gjorde at borgarskapet kunne muta (bestikke) eit »aristokrati i arbeidarklassen», ein »privilegert minoritet mellom arbeidarane». Det politiske uttrykket for dette var det han kalle eit »borgarleg arbeidarparti».

I 1916 drøfta Lenin denne analysen til Engels i samband med utviklinga av opportunisten og sosialsjåvinismen i arbeidarrørsla i Europa (»Imperialismen og kløyvinga i sosialismen», skriven i oktober 1916). Her syner han at dei draga Engels fann i England i siste helfta av det 19. hundreåret no kjem fram i alle større imperialistmakter, sjølv om no det gjeld *mindre* lag av arbeidarklassen i kvart land enn det var

tale om i England, som hadde verdsmonopolet i økonomien åleine.

Lenin skriv m. a.: »No er eit »borgarleg arbeidarparti» uunngåeleg og typisk i alle imperialistiske land...» »I alle land har borgarskapet allerede ale opp, fostra og sikra seg »borgarlege arbeidarparti» av sosialsjåvinistar». — »... økonomisk har eit lag av arbeidararistokratiet vorte mogent til å gå over til borgarskapet og dette er no ei fullført kjensgjerning. Og denne økonomiske kjensgjerninga, dette omskiftet i klassetilnyttinga, vil få politisk form, i ei eller annan form, utan særlege »vanskar».

Lenin peikar på ei heil rekke agn borgarskapet brukar for å trekke til seg talsmenn og tilhengjarar av dei borgarlege arbeidarpartia. Dei politiske institusjonane under den moderne kapitalismen har skapt *politiske* privileg og bein for reformistiske arbeidarrepresentantar — »lønnsame og lette jobbar i statsstyret eller i krigsindustrikomitear, i parlamentet og i ulike

1. ET LITE FORSPILL – ELLER OM SV I MINIATYR

Små episoder kan ofte fortelle mer om hva et parti virkelig står for enn analyser av programmet.

En episode ved åpninga av SVs kongress viser i et nøtteskall hva det nye borgerlige arbeiderpartiet i Norge er verdt.

Ved åpninga demonstrerte omlag 50 jenter foran lokalet. De krevde at SV skulle ta opp lovforslaget om sjølbestemt abort på ny, og avvise DNAs nye narrespill, og de krevde at SV skulle stemme enhetlig. Kvinnefronten i Trondheim leverte ei oppfordring til kongressen om å vedta disse krava. Og hva skjer? Forslaget

blir sjølsagt ikke tatt opp i det hele tatt. Derimot henstiller ledelsen Audgunn Oftedahl, personlig kristen og erklært motstander av sjølbestemt abort, til redaktør i den nye SV-avisa (om den ser dagens lys). Finn Gustavsen understreka på sin måte den holdninga SV-ledelsen har til massekampen: Da han i en pause fikk stukket løpeseddelen fra Kvinnefronten i handa, ga han seg inn i en hissig diskusjon med noen av demonstrantene.

Til slutt stiller han det glupe spørsmål: »Hva er det dere *egentlig* vil?» Jentene svarte: »Vi vil ha sjølbestemt abort». Da svarte Gustavsen: »Det vil dere *aldeles* ikke. Det dere vil er å ta rotta på SV».

Dette er mer enn en tilfeldig episode. Konsekvensen i *klassekampen* blir ofte slik at et parti som SV må satse på åpent borgerlige partier for å få innfridd løftene som de i valgoppportunisme har satt fram, men som de sjøl hindrer å bli oppfylt. Arne Kiellands Stortingsbrev til velgerne i Telemark (6. mars) stiller akkurat dette på spissen:

»Abortsaka er vanskeleg for oss. Det er aukande skepsis blant fagfolka våre mot regjeringa sitt framlegg om endringar i gjeldande abortlov frå 1960. Hovudkravet om sjølbestemt abort strandar på oss. Det må vi sjå i augo. Vert det opna ei dør under eit av dei borgarlege partilandsmøta i vår? Borgarlege politikarar talar jo somme tider vent om samvetsfridom.»

Da hjelper det ikke så mye om den nye kompromisslederen Berit Ås så lidenskapelig hun kunne lot disse ordene strømme ut over kongress-salen: »Vi trenger et parti, et grunnplan, et lederskap og en arbeidsform som gir handling,

DARPARTI»

nemnder, i redaksjonane i »respektable» legale aviser eller i styre og råd i dei like respektable og »borgarleg lovlydige» fagforeiningane».

Lenin legg og vekt på at ein ikkje kan døme slike opportunistiske parti etter kva namn dei gjev seg sjølve eller politikken sin: »Alle stader der marxismen er populær hjå arbeidarane, vil denne politiske retninga, dette »borgarlege arbeidarpartiet» sverja ved namnet til Marx. Ein kan ikkje forby det å gjera dette, nett som ein ikkje kan forby eit handelsfirma å nytta kva som helst slag merke, teikn eller reklameslagord.»

Om kampen mot slike borgarlege arbeidarparti seier han: »dersom det ikkje vert ført ein målretta og ubøyeleg strid over heile lina mot desse partia – eller gruppene, retningane osv., det er det same alt i hop – kan det ikkje kome på tale med nokon strid mot imperialismen, eller med noko marxisme eller med ei sosialistisk arbeidarrørsle.» (Svensk Oktober ga ut denne artikkelen som eige hefte i fjor. Du får det i Oktober-bokhandlane.)

handling og atter handling». Spørsmålet er bare *hvilken* handling. Som kjent kommer en ikke til målet om en løper stadig *fortere* i feil retning. SV har i dag et stort behov for å markere seg *utad* – kongressen og vedtaka der forteller mye om hva slags markering.

—
 Livet på kongressen burde vært skildra med omhu — ettersom det gir innblikk i hvordan et borgerlig arbeiderparti fungerer. Flere talere fra

distriktene klaget på pampene. En sa: Setter vi lederne på gangen får vi samling. En annen sa: De ideologiske toppfolka i Oslo ødelegger. SV-laga fungerer som et slags mentometer for Oslo-teoretikerne. Mentometer er som kjent noe som brukes i slagerkonkurransene. Frihetens omtale tok kaka. De trykte et bilde fra en full plenumsal med følgende bildetekst: »Her skjer det noe igjen. Salen full, men dirigentbordet tomt». Kort sagt: Dette var fraksjonenes landsmøte, hvor lederne drev tau-trekking i de bakre rommene mens delegatene gikk og venta på en løsning.

2. EN PARTIALLIANSE FULL AV MOTSIGELSER

Striden i SV gjelder prinsipløse motsigelser. Kampen føres innfor ramma av reformismen: Hva slags taktisk profil skal SV-reformismen ha?

SV kaller seg nå et parti (av stadig flere kalt »Sosialistisk Valgparti»). I virkeligheten er SV fortsatt en partiaallianse med intakte parti-organisasjoner ut året 1976 – i følge planen.

Mellom og på tvers av partiene finnes det mange og viktige motsigelser som er uløste. Disse motsigelsene blei skjerpa kraftig i tida før og under kongressen.

Det samme skjedde også foran april-kongressen i 1974 da Friheten og Orientering kjørte ledere mot hverandre og mobiliserte kjente og ukjente SV-ere i spaltene sine til støtte for to motsatte syn på hva slags tidsfrist en skulle sette for partistiftelsen – før kommunevalget (Orientering), eller når tida ble moden (Friheten). April-konferansen løste ikke denne motsigelsen. I juni 1974 fatta NKP det berykta Finnmarksvedtaket: At NKP skulle bestå som et »marxist-leninistisk» parti, dvs. et revisjonistisk parti, og at målet ubetinget var å gjøre SV til et parti på samme grunnlag. (Delvis gjengitt i

Røde Fane 5/74, s. 25.) Da var Pravda raskt ute og klemte vedtaket til sitt bryst. (At Reidar T. Larsen holdt ei innledning for samling på dette Finnmarksmøtet, blei kjørt til flyplassen og vinka farvel, og at møtet *etterpå* fatta »NKP må bestå»-vedtaket, hører også med til historia.)

De ledende bresjnevistene jekka stadig opp partiprofilen i NKP etter april-kongressen. Landsstyrevedtaket i august/september om å stille SV på »marxismen-leninismen» var ny sprit på ulmende glør. (Se RF 5/74 s. 23–26.)

Oppjekking av partiprofilen har hatt *en* hensikt: »Vi skal arbeide systematisk for å gjøre SV til et Stor-NKP, stille SV på »marxismen-leninismens grunn» (dvs. den moderne revisjonismens grunn). Vi oppløser ikke partiet før vi har tilstrekkelige garantier for dette. Vi klarer ikke dette på mars-kongressen, men jo høyere vi skriker »BØ», jo reddere blir de andre. Og desto lengre vil de strekke seg for å holde SV sammen.»

Sjølsgagt har det vært og er motsigelser i NKP også, noe vi skal komme tilbake til seinere. Men det er klart at »BØ»-taktikken har hatt opplutning i stort sett hele NKP.

SF-ledelsen har helt siden 1973 jobba for å få til »enhetsparti». Hvem husker ikke SF-formannen Stein Ørnhoys monotone oppatt og oppatt: »Vi går inn for *ett* sosialistisk parti av partiene som i dag er i SV»? Men ledelsen ble nødt til å utvikle en taktikk for å møte NKPs »BØ». Det var særlig på nyåret at de gjennom Orientering starta en slags nervekrig – godkjent og vedtatt på SF-landsmøtet i januar: Vi skal holde sammen, vi og dere i NKP. Men pass dere, ellers kommer kongressdeltagerne og stemmer gjennom *vårt* prinsipp-program som grunnlag for partiet.

NKP svarte igjen med kravet om *venstrefront*, ikke parti, fortsatte diskusjoner, ikke avstemninger. »*Er det SVs velgerskare som har krevd at valgforbundet omgjøres til et parti? Er det fagorganiserte på grunnplanet, klubber og fagforeninger? Nei*». Disse gruppene hadde bare krevd at »...*venstresamarbeidet...ikke brytes i stykker*». Skreiv Friheten på lederplass i februar (Friheten nr. 7). Altså: på tross av at NKP var med på å vedta en tempoplan for avvikling av partiene innen 1976.

All kamp foran kongressen var preget av »BØ»-taktikken fra NKP, mottrekka fra SF og de andre. Begge sider gikk så langt at de faktisk hadde en del problemer med å ro seg i land på kongressen i Trondheim. Som opportunistar har de den egenskapen at de både er udyktige i taktikk og klarer å komme ned på beina igjen i et kompromiss for å redde taburettene.

Det var mange motsigelser som gjensto å løse i 11. time på kongressen. I følge en delegat fra de partilause sto det tilbake 19 motsigelser i prinsipp-programmet. Men enda viktigere enn antallet er det å undersøke motsigelsenes karakter: *Striden gjaldt og gjelder prinsipp-løse motsigelser*. Det vil si, de angår ikke kampen mellom ei linje for klassekamp og revolusjon mot ei linje for reformisme og revisjonisme, classesamarbeid og pro-imperialisme. Kampen føres solid forankra innafor ramma av *reformismen*: Hva slags *taktisk profil* skal SV-reformismen ha? Åpen bresjnevisme? Tradisjonell sosialdemokratisme med enkelte radikale standpunkter? Mer eller mindre trotskist-drapert? *Lenins* kloke ord fra 1908 fortjener å bli sitert igjen:

»*Slik er den revisjonistiske politikken: Ein avgjer korleis ein skal fare fram frå tilfelle til tilfelle, og lempar seg etter dagens hendingar, etter svingningane i dei politiske bagatellar. Ein gloymer dei grunnleggjande interessene til proletariatet og hovuddraga i heile det kapitalistiske systemet, heile den kapitalistiske utviklinga*». (Fra Marxisme og revisjonisme, gjengitt i Røde Fane 2/75.)

Det er den ene eller andre avart av reformisme og revisjonisme som striden sto om på kongressen. Og det er dette striden vil dreie seg om i tida frametter.

Og striden på kongressen blei løst til fordel for de kreftene som arbeider med størst kraft og de djupeste lengsler etter å gjøre SV til et enda mer åpent agentur for borgerskapet: Høyreutviklinga blei stadfesta, utvikla vidare. Bresjnevismen høsta viktige seire.

Harde ord? La oss undersøke. Først noen av de viktigste motsigelsene.

ØRNHØI – FORMANN I SF – OM »MARXISMEN-LENINISMEN»

»Når vi avviser merkelappen leninisme, er det først og fremst fordi dette ordet i det norske folk er knyttet til forestillingen om eliteparti, om dogmer og om den utviklingen som fant sted i Lenins eget land etter hans død. Noen oppfatter marxismen-leninismen som en verdensanskuelse, at det finnes lovmessigheter

ikke bare i den kapitalistiske økonomien, men også på alle andre felter. En så omfattende forståelse av det som skal være et partis grunnsyn, finner jeg meningsløs og unødvendig.»

(Frå Ørnhoi si innleiing til debatten om prinsippprogrammet.)

A. Striden om »marxismen-leninismen»

NKP klarte i løpet av noen få måneder å få debatten ført på sine premisser. Borgerpressa brukte mye trykksverte på å fortelle om NKPs »marxisme-leninisme». Dette reklameskiltet kan sjølsagt forvirre en del ærlige folk som er positivt innstilt til marxismen-leninismen. For et parti som allerede i 1953 programfesta forræderiet mot marxismen-leninismen er striden om »grunnsynet» viktig. Reklameskiltet er så og si det eneste som er igjen for å dekke over revisjonismen.

Men hva var det NKP forlangte? At Lenins navn skulle nevnes, og at innledninga, »grunnsynet», i prinsippprogrammet skulle si en setning om at marxismen-leninismen »klarlegger de allmenne lovene for utviklingen». Sjøl dette ble for sterkt for resten! Det viste seg da også at NKP-representantene ikke hadde noe problemer – i denne omgangen – med å oppgi »marxismen-leninismen». For »marxismen» ble jo stående tilbake, det er NKP også enig om. Og hvordan lyder denne »marxismen» i »grunnsynet»? Vi siterer ett avsnitt fra det vedtatte prinsippprogrammet:

»Den marxistiske analysen viser at historien er en historie om kamp mellom klasser. Kampen mellom klassene er drivkraften i utviklingen. Det ene samfunns-systemet avløser det andre ved at en ny klasse overtar herredømmet og makten i samfunnet. Marxismen klargjør arbeider-

klassens rolle og historiske oppgaver. Det kapitalistiske klassesamfunnet, der et fåtall eier produksjonsmidlene, blir avskaffet dersom arbeiderklassen knytter bånd med andre lag av folket og reiser kampen for sosialismen. Sammen med andre arbeidende lag kan arbeiderklassen ikke bare frigjøre seg sjøl – men hele samfunnet, fra alle former for utbytting og undertrykking. Sammen med sine allierte kan den vinne over kapitalismen og bygge opp det sosialistiske samfunnet og utvikle det videre til et samfunn uten klasser og undertrykking.» (Fra »Grunnsyn» i prinsipp-programmet).

Og hvilken marxisme! Her er oppportunismen i den grad programfesta at radikale fraser er uteglømt – hvis vi da ser bort fra reklameskiltet »marxisme». Det er altså *dette* som er grunnsynet til det som i neste avsnitt kalles »et revolusjonært sosialistisk parti» – uten blygsel.

Grunnsynet er fullstendig uten *kamplinje*. Å erkjenne at *klassekampen* er drivkrafta i historia, kvalifiserer såvisst ikke til navnet marxist. En må også erkjenne den væpna revolusjonens vei, og innholdet i sosialismen: Proletariatets diktatur. Som Lenin sa det: Marxist er bare den som utstrekker marxismen til å omfatte proletariatets diktatur. Å være marxist betyr å erkjenne at *sosialisme*, det er proletariatets diktatur. SV-programmet *hvisker* ikke en gang om dette.

I SVs program «avløses» og «overtar» og avskaffes» og «reises kamp». Hvilket presisjonsnivå. Og se nærmere på setningen med at det kapitalistiske klassesamfunnet »... blir avskaffet dersom arbeiderklassen knytter bånd med andre lag av folket og reiser kampen for sosialismen». Hvordan? Bare ved å knytte bånd? Hva slags kamp? Og *hvem* skal arbeiderklassen knytte bånd med? Med ingeniører og tannleger eller med små- og mellomstore bønder og vanlige fiskere? Bresjnevistene svermer for det første, og hel- og halvtrotskistene mener i hvert fall ikke det siste. I følge deres geniale klasseanalyse tilhører jo vanlige bønder og fiskere den *herskende* klassen—.

Kort sagt: «marxismen» i grunnsynet til SV er reformisme av klareste vann. Og mer enn det: En nesten utrolig dårlig formulert reformisme. Det er innafør denne ramma at motsigelsene mellom NKP og de andre eksisterer, en kamp mellom ulike «avarter av revisjonisme» (Lenin).

B. SV-sosialismen: Statsmonopolkapitalisme, borgerskapets diktatur.

De ulike fraksjonene blei sjølsagt enige om at «veien til sosialismen» er *fredelig*. Enhver virkelig *marxist* veit at veien til sosialismen går gjennom væpna kamp, gjennom folkekrig, for å knuse borgerskapets statsmakt og opprette ei ny: Proletariatets diktatur.

Denne vitenskapelige oppsummeringa av arbeiderklassens erfaringer går bresjnevister og trotskister over hele verden til voldsomme og opphissa angrep på med Moskva som ankerfeste. Revisjonismen ved makta er borgerskapet ved makta, sier Mao Tsetung. Og det er nettopp innafør *denne* ramma de ulike

fraksjonene i SV strides, innafør ramma av den «fredelige» veien som *aldri* fører ut over grensene for *borgerskapets diktatur*. All reformisme jobber *innafør* det eksisterende borgerlige statsapparatet. Innafør denne borgerlige ramma kranbler moderne-revisjonistene og andre reformister i SV om veien består av en eller to *faser*.

For virkelige marxist-leninister er saken enkel: I de høgt utvikla kapitalistiske landa går veien til sosialismen, proletariatets diktatur, gjennom en sosialistisk revolusjon med væpna kamp – uten mellomfaser. Den politiske og militære kampen blir særlig hard mot borgerskapets sterke krefter: Monopolkapitalen.

I undertrykte land hvor imperialismen herjer og folket kjemper for nasjonal frigjøring, står vi på marxismen-leninismens grunn slik Mao Tsetung har oppsummert:

Veien til sosialismen, proletariatets diktatur, går gjennom den nydemokratiske revolusjonen. *Dette* er en to-fase-strategi: Den første fasen består i å fullføre den nasjonale frigjøringskampen mot imperialismen og landets reaksjonære marionetter for imperialismen. Denne *væpna* kampen knuser den gamle statsmakta og oppretter ei ny folkedemokratisk statsmakt under ledelse av arbeiderklassen og i nært forbund med bøndene, støtta av andre patriotiske krefter, også i borgerskapet. Denne fasen er samtidig en del av og leder vidare til den klassekampen som bygger *proletariatets* diktatur. Som Mao Tsetung sier det:

»Denne ny-demokratiske republikken vil bli forskjellig fra den gamle europeisk-amerikanske formen for en kapitalistisk republikk under borgerskapets diktatur, som er den gamle demokratiske formen og allerede avlegs.

På den andre sida vil den også være forskjellig fra den sosialistiske republikken av sovjet-type under proletariatets diktatur, som allerede blomstrer i Sovjetunionen, og som videre vil bli oppretta i alle kapitalistiske land og som uten tvil vil bli den dominerende statsformen og regjeringsstrukturen i alle framskredne industrialiserte land.

Imidlertid er ikke denne formen passende i en viss historisk periode for revolusjonene i koloniale og halvkoloniale land. ... Det første stadiet i vår revolusjon ... vil resultere i opprettelsen av et ny-demokratisk samfunn under det felles diktaturet til alle de revolusjonære klassene i Kina under ledelse av proletariatet. Revolusjonen vil så bli ført videre til det neste stadiet hvor et sosialistisk samfunn vil bli oppretta i Kina.» (Mao Tsetung: »Om det nye demokratiet»)

Hva mener så de moderne revisjonistene? De tviholder på den fredelige parlamentariske veien, og insisterer på at

den i de høgt utvikla kapitalistiske landa går gjennom *to faser*.

Som NKP's nestformann Martin Gunnar Knudsen så ofte forteller oss: Først må vi klippe klørne av monopolene. Litt mer »vitenskapelig» uttrykt: I Norge går veien til sosialismen først gjennom en demokratisk fase. I valg skal folket sikre flertall i parlamentet. Revisjonistpartiet har ledelsen i en »anti-monopolistisk front» hvor det etablerte sosialdemokratiet og små- og mellomstore kapitalister tar del. Denne »folkefronten» (akk, hvilket reklameskilt) danner så ei »folke-demokratisk regjering».

Innafor borgerskapets diktatur, den borgerlige statsmakta, setter så denne regjeringa i gang med å ta makta fra monopolkapitalen, dvs. de monopolene som ikke er direkte statsmonopolkapitalistiske. Norsk Hydro og Jernverket er bra som smør, Elkem-Spigerverket må det gjøres litt med. Når så DnCs Melander og Elkem-Spigerverkets Lorck sitter

ANTI-MONOPOLISMEN TIL NKP – EIN STRATEGI FOR STATSMONOPOLKAPITALISME

» – Den sentrale oppgaven som kampen mot den statsmonopolistiske kapitalismen stiller er kampen for revolusjonære reformer, for utvidelse av demokratiet som ledd i kampen for sosialismen. Dette er den aktuelle oppgaven for arbeiderbevegelsen. At statsapparatets politikk i dag først og fremst beherskes av monopolkapitalens behov og krav, betyr ikke at statsapparatet er totalt erobret av monopolkapitalismen. Statsmaskinen er fremdeles borgerlig-kapitalistisk, men utskillingen av et økonomisk dominerende lag av borgerskapet, finanskapitalistene, har ført til at det er dette sjiktet som også mer og mer dominerer statsmakten og statsorganenes politikk. At de har kunnet gjøre det, er uttrykk for at statsapparatet som over-

bygning har en viss relativ uavhengighet av samfunnet. Kampen for å begrense og tilslutt å avskaffe monopolens makt, som vil være den strategiske hovedlinjen for arbeiderklassens og forbundsfellenes kamp mot monopolkapitalen er samtidig en økonomisk og politisk kamp. Kampen for revolusjonære reformer går hånd i hånd med kampen for en ny politisk ledelse, en ny folkeregjering, en demokratisk folkemakt, som beskjærer og etter hvert avskaffer monopolkapitalens makt og kontroll gjennom statsorganene og erstatter dem med folkets demokratiske makt og kontroll. Dette kan skje uten i første omgang å rokke ved hele den kapitalistiske statsmaktens grunnleggende innhold og former. Men det kan ikke skje uten at kampen har et so-

hulkende tilbake etter at loven har talt, setter regjeringa i gang med å ordne opp med de svakere kapitalistene som hittil har tatt del i fronten.

I virkeligheten: Den statsmonopol-kapitalistiske utbygginga skal fullføres så langt mulig. Dette betyr i virkeligheten at borgerskapets diktatur bare har skifta en viss form. Bresjnevistenes »anti-monopol-linje» er ei linje for at Statoils Arve Johnsen skal gripe makta over klassefrenden i det »private» Norcem.

Når det gjelder den væpna frigjørings-kampen som folkene i Latin-Amerika, Afrika og Asia fører skal jeg ikke bruke tid på å dokumentere hvordan revisjonistene frenetisk forsøker å stagge og knuse den der hvor det er opportunt, alt mens de er taktisk tvunget til å hylle andre folks frigjøringskamp – for ikke totalt å miste maska.

I SF har en del intellektuelle rundt tidsskriftet Kontrast og i »Kommunistiske Arbeidsgrupper» (»KAG») prøvd å utvikle

en annen taktisk variant. Den åpne bresjnevismen ser jo litt plump ut. Den er ikke gangbar mynt for klassebevisste arbeidere, og den blir i stadig større grad utsatt for latter blant studentene på universitetene.

De marxologiske halvtrotskistene har utvikla en revisjonistisk variant: I land som vårt finnes det ikke noe mellom-stadium. Så langt, så bra. Sjøl ei blind høne kan finne korn. Men så setter de i gang: De står last og brast på den »fredelige» veien. Det lengste de tør drive det er å hviske om »motmakt», »grense-sprengende strukturreformer», »rrrrrevolu-sjonær kamp», ol.

For å sprite opp denne reinspikka reformismen utvikler de en »venstre»-ide om borgerskapet: Det finnes ikke noe som heter monopolkapitalen, »alle er like jævlige». Å behandle borgerskapet som en enhet uten dominerende krefter, er sjøl-sagt like uvitenskapelig som å late som det ikke finnes ulike klasser innafor det arbeidende folket. Med andre ord: For å trylle bort den plagsomme åpne bresjnevismen om to fredelige faser visker de ut at det finnes monopolkapital.

Deres ene fredelige fase er imidlertid like reaksjonær og leder like lite til sosialismen som den åpne bresjnevismen! Når en i tillegg veit at trotskister av alle slag mener at vanlige bønder og fiskere er reaksjonære og som klasse tilhører borgerskapet, er det ikke akkurat så mye igjen av kampkrafta til »folket». Og typisk nok går de også til angrep på marxismen-leninismens ny-demokratiske revolusjon i de undertrykte landa. At kommunistene i både Albania, Kina og Vietnam tok et kraftig oppgjør med slike råtne elementer allerede tidlig i frigjøringskampen, sikra at en virkelig *enhetsfront* basert på folkekrigen vant fram. Likvidatorene som helst

sialistisk perspektiv. Og hele kapitalismen kan ikke avskaffes endelig uten en sosialistisk revolusjon.

De statsmonopolistiske reguleringsorganene er i formen organer som allerede under en demokratisk folkemakt som overgang til sosialismen kan gis et nytt innhold. Det må være et demokratisk og antimonopolistisk innhold, som mer og mer kreves for å løse samfunns-motsetningene. Ved å utnyttes som ledd i en bred kamp mot monopolene kan reguleringsorganer og reguleringstiltak settes inn for å begrense og kontrollere monopolene og monopolmakten. De kan gjøres om til midler i kampen for den sosialistiske samfunns-omveltningen.»

– Frå NKP-framlegget til siste delen av kap. I i prinsippprogrammet. »Disse spørsmålene står til fortsatt diskusjon og avklaring i partiet,» som det heiter i innstillinga frå redaksjonskomiteen.

ville *splitte* de kreftene som måtte forenes ble knust.

Kort sagt: Begge fraksjoner i SV forfalsker marxismen på det groveste. Forfalskinga skjer solid forankra innafør den klareste reformisme.

Denne taktiske striden blei løst slik på fraksjonsbørsen i Trondheim:

NKP gikk med på at hele avsnittet om statsmonopolkapitalismen og «to-fasestrategien» ble foreløpig strøket mot at de andre tok ut kritikken av Sovjet og invasjonen av Tsjekkoslovakia fra prinsipp-programmet! Som Lenin sa det, en glømmer proletarietets grunnleggende interesser og «ofrar desse grunnleggende interessene for innbilte fremoner i augnøblinken» (1908). Fordelene i dette tilfellet er åpenbare: Holde partene i SV sammen fordi dette er den eneste muligheten for å holde på parlamentstabilitetene og fortsatt være et betydelig parti ennå ei stund. Ellers ville appellen i samling forsvinne raskere enn svint.

Og dermed er vi over til den motsigelsen som klarest markerer høyreutviklinga i SV: Forholdet til den imperialistiske supermakta Sovjet.

C. Supermakta Sovjet:

SF mener den er nokså bra, men ikke helt patent.

NKP: Utmerka, ingen kritikk, takk!

Denne floken er ikke lett for SV-partene å løse. Praktisk talt alle fraksjonene i SV føler seg sterkt pressa av marxist-leninistenes kritikk av og kamp mot sosial-imperialismen. Fraksjonene har ikke grunnleggende forskjellige oppfatninger. Kampen står igjen mellom prinsipp-løse motsigelser, en strid mellom ulike revisjonistiske oppfatninger. Motsigelsene blir såpass klare fordi det uansett er en stor politisk *belastning* for

ethvert politisk parti å forsvare Tsjekkoslovakia-invasjonen åpent og annen undertrykking som Sovjetherskerne setter i scene. Derfor vil ulike opportunistiske strømninger strides om den *taktiske profilen* de skal ha i dette viktige spørsmålet.

Det viktigste vi kan summere opp etter kongressen er: *Hele SV* er trukket enda mer til høyre i dette spørsmålet, er blitt mer åpent pro-imperialistisk enn før kongressen – trass i motsigelsene mellom NKP og de andre. Dette kommer til syne ved at *hele* prinsipp-programmet er gjennomsyra av følgende syn: Sovjet er en stat som fortsatt er frigjort fra kapitalismen, som står i spissen for den anti-imperialistiske kampen, osv.

Et eksempel: Under avsnittet om «tre hovedkrefter» mot imperialismen heter det:

»Samspillet mellom de sosialistiske kreftene i verden er av avgjørende betydning for framskrittet i den anti-imperialistiske striden. Derfor er også forholdet mellom de stater som står mot imperialismen av stor betydning. Striden mellom Sovjetunionen og Kina har i så måte begrenset mulighetene for en samlet innsats i kampen mot imperialismens fremste eksponent – USA. Dens fremste eksponent – USA – har kunnet dra fordeler av striden. (Fra det vedtatte prinsipp-programmet.)

Dette er formuleringer som går igjen. De er utvetydige og klare, bare ett uttrykk er unngått: Sovjet blir ikke *direkte* omtalt som en sosialistisk *stat*.

Dette er en midlertidig innrømmelse til den høyre-retninga i SF som forsøker å framstille seg som «venstre» og som har fått hele det offisielle SF med på samme standpunkt: At Sovjet i dag verken er kapitalistisk eller sosialistisk, men et «*overgangssamfunn*»(!).

VEDTAKET OM SOVJET SOM NKP HELDT SEG FRÅ Å RØYSTE OVER: Erklæring fra SVs samlingskongress 14–16. mars 1975

Når det gjelder forholdene i sosialistiske land, viser Kongressen til prinsippprogrammets forord, hvor det framgår at dette spørsmålet står til fortsatt debatt. Dette spørsmålet er behandlet i den Politiske plattformen som ble vedtatt på SVs Landskonferanse i april 1974. Om dette spørsmålet heter det:

»Sovjetstaten representerte et nybrottsarbeid på alle felter av samfunnslivet, ikke minst på det sosiale og kulturelle området, når det gjelder kvinnes stilling i arbeidslivet og de nasjonale minoriteters stilling.

Men de vanskelige forhold som det nye samfunnet ble skapt og utviklet under, muliggjorde den såkalte Stalinperioden, med alvorlige brudd på grunnleggende sosialistiske prinsipper. Den senere utvikling i Sovjetunionen og de andre land som har gjennomført en sosialistisk revolusjon representerer store forandringer i forhold til denne perioden. Men byråkratiet har fortsatt stor makt, og selv om folkene i disse land er sikret rettigheter som bare er mulig å oppnå etter en sosialistisk revolusjon, mangler det fortsatt etter vår mening rettigheter som sosialister i Norge alltid har kjempet for og vil

bygge videre på i arbeidet for sosialismen her i landet.»

Kongressen bekrefter at disse synspunktene gjelder også for Sosialistisk Venstreparti.

Når det gjelder synet på hendingene som f.eks. i Tsjekkoslovakia i 1968 viser Kongressen til følgende avsnitt i det vedtatte prinsippprogram:

»Tilhøvet mellom sosialistiske statar må bygge på respekt for sjølvstendet og suvereniteten til den einskilde staten, på likeverd og ikkje-innblanding i indre saker. Alle brot på desse prinsippa er til skade for sosialismen. Einkvar maktbruk overfor andre land, som krenkar folkets rett til å rå over si eiga utvikling må fordømmast.»

(Det er verd å merka seg at det som vert herma frå vedtaket på aprilkonferansen i 1974 var med ord for ord i framlegget til Prinsippprogram, i kap. IV. Sosialismen, punkt 8. NKP fekk gjennom sitt krav om at det skulle gå ut! Merk og at den siste setninga i det andre sitatet er ei endring NKP fekk gjennom av denne opphavelige formuleringa: »Derfor tar sosialister avstand frå slike overgrep som Sovjetunionen gjorde på Tsjekkoslovakia i 1968!»)

Disse folka som er knytta til Kontrast og «KAG» har lenge vært plaga av pusten fra den revolusjonære kommunistiske bevegelsen og den korrekte analysen som den har lagt fram av Sovjet. De har forsøkt å produsere en slags ny ideologi for å rettferdiggjøre et slags «mellomstandpunkt» i forholdet til Sovjet. Dette standpunktet gjør det mulig å levere en viss nødvendig «kritikk» av ei supermakt som stadig flere skjønner såvisst ikke er sosialistisk lenger. Og det gjør det mulig å inngå kompromisser med de åpne bresjnevistene i NKP. Opportunismen er fortsatt lett å avsløre.

Et lærestykke i denne tvilsomme kunst finner vi i Erik Rudengs hefte om Sovjet som er utgitt på SFs studieforbund, i virkeligheten SFs taktiske profil – i motsetning til NKPs åpne forsvar av Sovjet. Hør bare:

»Verken kapitalisme eller sosialisme er dekkende begreper for det samfunnssystemet som er vokst fram i Sovjetunionen. Det dreier seg om et overgangssamfunn et sted mellom kapitalisme og sosialisme.»

»1. Sovjet er en del av den verdensomspennende kampen mot imperialismen, særlig ved den hjelp den gir nasjonale og revolusjonære frigjøringsbevegelser.»

»4. En av drivkreftene i sovjetisk utenrikspolitikk er ønsket om fred og avspenning. Sovjet er derfor ingen trussel mot Norge». (s.70)

Her er nøkkelen til SFs taktikk på kongressen. Men disse pro-sovjetiske og pro-imperialistiske formuleringene kom ikke med i programmet. De var for lite pro, hardere Moskva-lojale saker måtte til.

Og nettopp dette er den viktigste grunnen til at vi kan hevde at SV som *helhet* trakk i retning høyre på kongressen. At Sovjet-kritikken og spørsmålet om Tsjekkoslovakia-invasjonen blei trukket ut av prinsipp-programmet er en betydelig seier for bresjnevismen her i landet. Det er dumt å lukke øya for dette. Riktignok vedtok de andre ei «erklæring» om Sovjet. Her blir «Stalin-perioden» kritisert, en sier at «byråkratiet» fortsatt har stor makt. Den hevder at folkene har «rettigheter som bare er mulig å oppnå etter en sosialistisk revolusjon», og at det fortsatt mangler visse rettigheter. Men katta slipper også ut av sekken når det gjelder spørsmålet om Sovjet er sosialistisk. I innledninga til erklæringa heter det plutselig: «Når det gjelder forholdene i sosialistiske land...».

Oppportunismen er virkelig konsekvent.

Invasjonen i Tsjekkoslovakia blir omtalt slik i erklæringa:

»Når det gjelder synet på hendingene som for eksempel i Tsjekkoslovakia i 1968 viser kongressen til følgende avsnitt i det vedtatte prinsipp-program: «Tilhøvet mellom sosialistiske statar må byggje på respekt for sjølvstendet og suvereniteten til den einskilde staten, på likeverd og ikkje-innblanding i indre saker. Alle brot på desse prinsippa er til skade for sosialismen. Einkvar maktbruk overfor andre land, som krenkar folkets rett til å rå over ei eiga utvikling må fordømmast».

Dette er i sannhet ynkelig. En ytterst indirekte antydning i ei erklæring som sier noe om forholdet mellom «sosialistiske stater». Det er det hele kongressen klarte å få til! Og med NKP «avholdende» i alt som hadde med Sovjet å gjøre.

Hvorfor supermakta angrep Tsjekkoslovakia – se det er et farlig spørsmål. Ideen om at det var et «beklagelig uhell» står derfor sterkt i ledende SF-kretser.

La oss til slutt gi nok et eksempel på hvor dristige de ledende SFerne var i sin kritikk av Sovjet. I innledninga til SF-formannen Stein Ørnøy sa han bl.a. dette: «Men det (partiet. vår anm.) må også vise at det ser at andre land som har brutt med kapitalismen ikke i alle og enhver sammenheng er anti-imperialistiske krefter».

Hvilket mot og hvilken klarhet. Altså: Sjøl om Sovjet har brutt med kapitalismen er staten ikke 100 prosent patent i kampen mot imperialismen.

Politisk trapeskunst kan i kortere perioder være både underholdende og lattervekkende. Men når denne kunsten i virkeligheten driver hele SV stadig mer inn i en pro-imperialistisk holdning i forholdet til Moskva, da bør latteren stilne og alarmklokka gå. NKP er sjølsagt ikke helt fornøyd med erklæringa, men kunne hale i land en foreløpig seier da Sovjet-avsnittet ble plukka ut av prinsipp-programmet. At det fortsatt finnes folk i SV som ærlig er kritiske til Sovjet og tar avstand fra Tsjekkoslovakia-okkupasjonen, skal jeg ikke nekte for. Men denne opposisjonen markerer seg i så fall uhyggelig elendig for tida.

En rekke andre motsigelser burde vært kommentert. Spørsmålet om oppløsning av partiene skal jeg komme tilbake til seinere. La oss i stedet se nærmere på hvilke krefter som egentlig vant kongressen og som i dag er i frammarsj.

3. HVA SLAGS KREFTER VINNER FRAM I SV NÅ, HVEM TAPER TERRENG?

Bresjnevisme og halvtrotskisme leder an i kampen om SV-partiets taktiske profil.

Jeg mener at striden foran og på sjølve kongressen viste tre ting:

1. Den åpne bresjnevismen vinner fram.
2. »Kontrastismen» og »KAG»-gruppa rykker kraftig fram. Den halv-trotskistiske fløyen styrker høyre-reformismen.
3. Den gamle sosialdemokratiske gruppa med Gustavsen og Furre i spissen sakker akterut, Gustavsen og hans gjeng nærmer seg sitt null-punkt.

Og: SV som helhet utvikler stadig raskere sitt preg som et borgerlig agentur i arbeiderbevegelsen.

Disse påstandene fortjener noen kommentarer.

A. Den åpne bresjnevismen

Den åpne bresjnevismen omfatter NKP som helhet. Innafor NKP finnes det noen *spesielt* hardkokte sprellemenn for Moskva. Noen få eksempler i en rikholdig bukett:

Rolf Dahl, en av strategene i SVs faglige arbeid. Godt kjent som er viktig arkitekt i kampen for intimt DNA-samarbeid og aktiv sabotasje av anti-imperialistiske demonstrasjoner og streikekamper (stikkord: 1.mai, heis- og telefonsentralmontørstreikene, Kissingerdemonstrasjon i 1973, osv. osv.).

Georg Ovesen, reisesekretær for SV i Troms/Finnmark. Glødende bresjnevismann som hevder med skarp stemme i diskusjoner at han skal være den første til å gå på Sovjets side i tilfelle krig i Norge.

Arne Jørgensen, redaktør i Friheten, kjent bl.a. fra sin intense kamp mot Rodeløkka-beboernes kamp mot sanering.

Kolbjørn Harbu, kjent ikke minst etter telefonsentralmontørstreika for å rose Aspengren for riktig holdning når han går til angrep på streiken og støttarbeidet. Osv. osv.

Flere ting viser at bresjnevismen høstet viktige seier:

– Hele debatten ble ført på de premisene som NKP ville (»marxismen-leninismen», osv).

– Sovjet-spørsmålet viste at NKP seiret i dette spørsmålet, og at hele SV ble utvikla videre i høyre-retning ikke minst pga. dette spørsmålet.

– SF og de andre klarte ikke å presse NKP til å innrømme at tempoplanen for oppløsning av partiene innen 1976, skal opprettholdes. Dette er riktignok en mer betinga seier, ettersom dette vedtaket på slutten av kongressen ble forberedt bak NKPs rygg (minus Reidar T. Larsen), og motsigelsene står urokka. Men på tross av at resten av kongressen vedtok denne tempoplanen mens NKPerne flest sto og måpte og stemte blankt, blei NKP med i SV. Allerede to dager etter kunne de skrive på lederplass i Friheten:

»Spørsmålet om å oppløse SV-partene, blant dem NKP, sto ikke på kongressens dagsorden. Vedtak om noe slikt kan bare fattes av NKPs egne landsmøter. Det første holdes i oktober/november».

1. MAI 1975

**Styrket sosialistisk flertall i Oslo
Mot kapitalmakt – for sosialisme
Faglig aksjonsenhet – nasjonalt og internasjonalt
Kvinnenes frigjøring – arbeiderbevegelsens sak
Likestilling – utvikling – fred**

Program for hoveddemonstrasjonen:
Kl. 1050: Samling på Youngstorget

Kl. 1110: Møtet begynner

Talere blir varaordfører Odd Wivegh
og SVs daglige leder Roald Halvorsen

● Talere ved arrangementet blir varaordføreren i Oslo, Odd Wivegh og SVs daglige leder Roald Halvorsen, noe som markerer at begge de to hovedstrømmingene i arbeiderbevegelsen er representert ved arrangementet.

FRIHETEN Nr. 16 – 1975

Redaksjonelt:

FRA VENSTREKSTRE-
LISTISK hold motarbeider
an at fagbevegelsen fram-
år som arbeiderbevege-
lens fellesnevner på 1. mai-
dagen. Verken dette, eller de
ovokatoriske paroler som
amsettes fra det hold er vi
rærrasket over. Derimot
ner vi det overraskende
dypt beklagelig at deler

av Oslo SV har motsatt seg
deklarasjon i det 1. mai-
arrangementet hvor SVs da-
glige leder, Roald Halvor-
sen, er en av hovedtalerne.
En slik holdning er ikke i
samsvar med de fagorgani-
sertes interesser, og tjener
på ingen måte til å gjøre
fagbevegelsen til et egnet
redskap i kampen for et so-
sialistisk Norge.

Like galt som det var av
DNAs ledelse i sin tid å mis-
bruke 1. mai som kampdag
mot kommunistene, er for-

søkene nå på å misbruke 1.
mai som kampdag mot DNA.
Vil man en fredelig over-
gang til sosialismen kom-
mer man, ihvertfall på len-
gre sikt, ikke utenom en en-
hetsfront som også omfatter
sosialdemokratiets
medlems- og velgermasse.

Nr. 16 – 1975

ORIENTERING

● Med stort flertall forkastet Oslo SVs medlemsmøte den 3. mars det opplegget som Oslo faglige Samorganisasjon har lagt opp til for 1. mai-feiringen i Oslo.

I vedtaket heter det bl. a. at det foreliggende politiske grunnlaget ikke «tiffredstil- le de politiske krav SV må stille til et slikt arrange- ment».

Det er den vedtatte hoved- parolen Oslo SV ikke kan aksep- tere. «Styrk det sosialistiske flertallet i Oslos, som den heter, er etter SVs oppfatning en pa- role som avvrenser og lunsken- ker 1. mai-dagens partipolitiske uavhengighet.

Ragnar Wold, medlem av Samorg- representantskap.

— Alt skulle ligge til rette for en enhellig 1. mai-feiring i Samorg-regi i år. Jeg synes det

ville være tragisk om det skulle bli en splittelse på 1. mai-dagen på grunn av en parole.

— Men DNA legger mer i det enn man nå. De stor at vedtaket i Oslo SV klart står fast - at DNA ikke er sosialistisk?

— DNA har misforstått det som er blitt vedtatt. Det vi har ønsket å slå fast er at SV ikke vil være med på noen som helst form for partipolitisk bruk eller misbruk av 1. mai – selv om dette skjer i avtaler mellom DNA og SV.

Klubbførman ved Aas & Wahl, Ola Thomsen.

EGET 1. MAI-TOG

— Hva slags konsekvenser mener du må tas dersom flertallet i Samorg ikke vil omgjøre sin tidligere beslutning?

— Da må vi lage et eget 1. mai-tog eller torgmøte, sier klubbførman Ola Thomsen.

1. mai 1975: Oslo SV spalta seg opp i to fløyar: »bare regjeringstog»-fløyen »og/eller torgmøte»-fløyen. NKP gjekk i brodden for den første, Friheten slo hardt mot fleirtalet i Oslo SV. Torgmøtet samla vel 1000 folk, Samorgtoget vart mindre enn året før: 3200. To liner i strid innanfor råma av opportunisten tapte stort mot klassekamplina: Fagleg 1. maifronttoget samla over 8000 folk i Oslo, og 20 000 på landsplanet.

Kort sagt: NKP kan bryte med de mest grunnleggende vedtak i SV uten at det får konsekvenser. Foreløpig.

Den nye ledelsen er verdt en analyse. Det finnes riktignok en forestilling om at personer ikke er interessante. Dette er et feilaktig standpunkt. Det er viktig og interessant å se hva slags personer som etterhvert bekler sentralledelsen og sekretariatet i SV. Det er ikke mindre viktig når den ideologiske utviklinga går så hand i hand med personrekrutteringa som i SV. Og endelig: SV er et typisk borgerlig arbeiderparti også i organisasjonen: Det er

et byråkratisk – sentralistisk parti hvor ledelsen sitter med makta.

I det nye hovedstyret sitter det 15 faste medlemmer. Her finnes Roald Halvorsen som politisk nestleder. I dag er ikke Halvorsen medlem av NKP, men er like fullt en moderne-revisjonist, støtter Tsjekkoslovakia-invasjonen, trofast mot Moskva. Stort sett deler han NKPs syn, og grunnen til at han ikke står i NKP i dag er historisk og personlig betinga: Han var Peder Furubotn-mann og blei hivd ut av NKP i 1949 nettopp på grunn av sin galopperende, åpne revisjonisme.

Marit Landsem Berntsen er nestleder med kvinnepolitikk som ansvarsområde. Hun sitter i NKPs sentralstyre, og er en ytterst lojal bresjnevist. Kolbjørn Harbu er rangert som nummer åtte, Kari Kromann som nummer 11, og Rune Fredh er kongressvalgt sekretær i hovedstyret. Dette er en ikke ubetydelig gjeng åpne bresjnevister i et hovedstyre på 15.

– Om vi ser nærmere på det *daglige sekretariatet* i SV sentralt, finner vi en like interessant tendens: Av åtte mannfolk finner vi at fire er organiserte NKPer: Rune Fredh (leder), den ikke ukjente Rolf Dahl, Ragnar Audunson, Tron Årsand. Det finnes to SFere, blant annet SFs sekretær. Men i tillegg kommer to DS-AIKere: Jan Otto Hauge og Jon Pelle Kjellstrøm. Begge disse er Moskva-orienterte, gamle travere, med titalls delegasjonsturer til Sovjet og Øst-Europa. Dette er menn med klippekort på Øst-Europa, ytterst garva gjennom delegasjonsreisene som alltid er prega av fyll og hor.

Slik så sekretariatet ut uka før kongressen i følge Orientering (nr.10/75). Det er liten grunn til å tro at NKP og andre Moskva-lojale folk har mista dominansen etter kongressen.

B. »Kontrastismen» og »KAG»

Rundt tidsskriftet Kontrast har det fylka seg en rekke SF-intellektuelle i de seinere åra, folk som har skrytt av at de skal fungere som et »venstre-korrektiv» i SV. Steinar Stjernø, Rune Slagstad (såkalt uavhengig), Kirsten Rytter, Bjørgulf Froyn, ol.: Dette er folk som i SV har stått fram som et slags »venstre», med hang til kvart- og halvtrotskistiske slagord. Dette er folk som snakker mye om »rrrrrevolusjonære strukturreform», som omtaler Sovjet som en »degenerert

arbeiderstat» slik de åpne trotskistene gjør det.

De henter sin forfalska »marxisme» fra to kilder i tillegg til sin egen grumsete tenkning:

Fra tradisjonell trotskisme og fra ulike moderne revisjonistiske strømninger som oppsto i den tida da revisjonistene i de gamle kommunistpartiene hadde tatt makta og følte behov for å drapere revisjonismen i nye frakker (eksempler: Gorz, Althusser, 1 Manifesto-gruppa, Togliatti, o.l.).

Ideologisk representerer de med andre ord en *variant av revisjonismen*, en halvtrotskisme ikledd »marxistiske» ord og uttrykk. I praktisk klassekamp faller deres linje sammen med den åpne bresjnevismen, sjøl om de knubser og kranbler med hverandre om taktikken (jmf. 1. mai-situasjonen i Oslo i år). De støtter Sovjet, støtter den »fredelige veien», satser på »demokratisering» av Statoil, arbeider for »industrielt demokrati» – en del av veien til enda sterkere statsmonopolkapitalisme. Osv. osv.

Frasene deres finner vi igjen i SV-programmet. De skal dekke over den mest plumpe reformismen. Men uten hell:

»Arbeidarklassen må skaffe seg styrke nok til rådsnart og effektivt slå attende ein organisert kontrarevolusjon». Eller: »Men sosialistane vil ikkje la borgarskapet stogga ei sosialistisk masserørsle med våpenmakt: Dei vil syte for at slik valdsbruk blir møtt med nødvendig motmakt frå arbeidarklassen.»

Det glimter til med ord som »rådsnart»/»effektivt», »nødvendig motmakt», osv. osv. Og så kan en jo spørre:

Hva i all verden har dette med »venstre» i politikken å gjøre? Et klokt spørsmål som bare fortjener ett svar:

Det har *intet* med venstre å gjøre. At det

innafor SV kan framstå som »venstre» i forhold til NKPs bastante »to-fase-strategi» og Gustavsens reindyrka sosialdemokratisme, det er så. Bare i så måte er »Kontrastismen» venstre. I forhold til enhver form for revolusjonær politikk står den for ei bastant høyrelinje – akkurat slik den tradisjonelle trotskismen gjør det.

Kontrastgjengen er ei *revisjonistisk* gruppe, slik »KAG» er det. For begge gruppene står for stort sett nøyaktig de samme linjene. Og da kan vi spørre dem begge:

Hvordan i all verden kan en retning som står for disse standpunkta kalles venstre: At Sovjet er et »overgangssamfunn» eller degenerert arbeiderstat. At Sovjet ikke er imperialistisk, og ikke utgjør noen trusel. At det ikke finnes noen imperialistisk *supermakt*. At veien til sosialismen går gjennom parlamentet, uansett prat om masseaksjoner og »nødvendig motmakt». At innholdet i sosialismen så visst ikke er proletariatets diktatur, men noe annet og foreløpig udefinert. At »Stalin-perioden» innebar at borgerskapets »herredømme» ble innført i Sovjet, mens det etter 1956

SV og sosialdemokratiet

Utgangspunktet for SV må være at sosialdemokratiet er preget av en grunnleggende motsetning. På den ene sida er DNA – og den norske fagbevegelsen – skapt som uttrykk for en sosial reising av småkårsfolk i Norge. På den andre sida er partiet et redskap som formidler statens interesse overfor klassen, et herskerapparat. Gjennom denne funksjonen har lederskapet interesse i at kapitalismen består. Motsetningen mellom dette lederskapet og en arbeiderklasse

som harsosialismen som historisk oppgave, er ikke grunnet i tilfeldige meningsulikheter. Den er total og bygger på motsatte klasseinteresser. Ut fra dette må SV ha en klar linje mot lederskapet i sosialdemokratiet. Dette er en motstander i kampen for sosialismen. Å nedkjempe sosialdemokratiet som organisasjon og sosialdemokratismen som rådende ideologi, er viktige del-mål i en sosialistisk strategi. Samarbeid på topp-plan kan lett virke til å viske ut skilnadene.

Tidsskriftet Kontrast seier stundom at det vil samle »venstrefløyen» i SV. Klippet er frå Kontrast 46, etter landskonferansen til SV april 1974. Den »klåre» talen om sosialdemokratiet vart skriven etter at SV alt hadde plikta seg til å gå saman med Aspengren i Oslo 1. mai 1974. Kontrast nøy seg med allmenn teoretisering, utan å røre ein finger ved dei verkelege hendingane. »Kampen» for sosialismen er for dem en litterær bevegelse – ikke et spørsmål om blodig alvor,» skreiv Hva må gjøres i nr. 2/75!

ble »store forandringar» (jmf. erklæringa som ble vedtatt på SV-kongressen.)

Slik kunne vi fortsette, og konklusjonen blir på nytt og på nytt: Dette er en avart av revisjonismen, ei *høyrelinje* av klareste reformistiske vann. På samme måte er den fullt utvikla *trotskismen* en *høyreretning*, ikke bare i praksis, men altså også i ord. Som »Kontrastismen» og »KAG»-linja. For frasene de bruker er egentlig ikke venstre i det hele tatt. Hvordan kan det være venstre å sky væpna revolusjon og proletariatets diktatur som pesten – i modigste fall *hviske* om dette? Joda, et slags venstre er de *innafor* SV. 1. mai i fjor i Oslo viste hvilken funksjon de hadde: Å ta en liten »venstresving» for å fange opp medlemsmassen og føre den inn i den *åpne* revisjonismen og åpent samarbeid med DNA/LO-toppen.

Disse gruppene er da også blitt bra representert i SVs hovedstyre – gjennom Kontrast-gjengen:

Steinar Stjernø er organisatorisk nestformann – en viktig posisjon i en byråkratisk-sentralistisk organisasjon av SVs type. Den politisk svake og vinglete Bjørgulf Froyn er rangert som nummer fem, og Kirsten Rytter som nummer ni. (Rytter beklager forøvrig i debatten at »leninismen» ikke var tatt med i prinsipp-programmet). Rune Slagstad ble sjølsagt valgt til formann i styret for Sosialistisk Opplysningsforbund.

»KAG»-gjengen blei ikke representert med *personer* i sentralledelsen. Men Kontrastfolka er deres åndsbrødre og tar direkte vare på deres interesser. »KAG» ledes av noen få enkeltpersoner som brøt med SUF(m-l) i 1972. De oppsto under EEC-kampen som halv-trotskister, satt og kverulerte på hovedkvarteret i Filosofisk Institutt i Bergen mens EEC-kampen sto på som hardest. Etter ei ytterst kort

»venstre»-fase i ord utarbeida de den linja som de siden har stått på: Ei *høyre-reformistisk linje*, *både* i ord og handling.

Ideologisk trekker de på de samme kildene som Kontrast-gjengen: Tradisjonell trotskisme og ulike varianter av moderne revisjonisme.

Det er typisk at disse personene raskt gikk inn i SV. To sentrale navn i det som etter hvert er blitt ei gruppe: Hans Ebbing, Arne Overrein. De utgjør ei *gruppe* som i dag jobber fraksjonelt i SV, noe ikke alle vanlige SV-medlemmer er klar over. De legger opp linjer, jobber systematisk for å drive dem gjennom. De har intimt fraksjonelt samarbeid med Kontrast-gjengen. Grupper smelter sammen for tida. Disse to *revisjonistiske* gruppene skjønner at typer av Rolf Dahls kaliber helst bør ut av SV. Hvorfor? Av taktiske grunner. Han kompromitterer SV med en *plump* og ekstremt *åpen* variant av den *samme* politikken som *de sjøl står for*. På samme tid er disse personene for eksempel åpent *for* Sovjet. Hans Ebbing avslører ikke dette bare når han er i Det Norske Studentersamfund i Oslo (høsten 1974) – han er pro-sovjetisk i *det hele tatt*.

Hans gjeng, som Kontrast-folka, arbeider også *åpent* for intimt samarbeid med DNA, inkludert toppen. Det som står i prinsipp-programmet har de intet imot, tvert om:

»Ein slik einskap (mot monopolene. Vår anm.) er umogleg om ein ikkje kjempar imot høgrekraftene i Arbeidarpartiet, den borgarlege ideologien deira og samarbeidet dei har med storborgarskapet. Utviklinga i den kampen vil føre til at det blir mogleg å samarbeide med sosialdemokratiske kameratar i fleire og fleire spørsmål».

Dette er den moderne revisjonismen fullt ut: Visse høyreledere må bort,

problemet er den feilaktige ideologien deres. Ellers går alt bra. Her finnes ikke en eneste tanke for at DNA/LO-toppen *objektivt* og klassemessig er en del av monopolborgerskapet, og følgelig en del av arbeiderklassens strategiske fiender. På denne måten blir grunnlaget lagt for strategisk samarbeid med DNA på alle felter. Den »anti-monopolistiske fronten» skimtes i synsrandra.

Ebbing og Co. hadde stor betydning på kongressen. For eksempel sto Ebbing for 11 av omlag 25 forslag til endringer av arbeids- og aksjonsprogrammet. De aller fleste blei vedtatt, eller ble omtalt som »interessante». I dag jobber de for å gripe *studieleder*-posisjonene i SV og på den måten effektivisere seg som *ideologi-producenter*. Deres ideologi-produksjon skal rettferdiggjøre samarbeidet med åpne bresjnevister og DNA/LO-topp, strømlinje parlamentarismen og gi »forklaringer» på hvorfor Sovjet ikke er kapitalistisk og imperialistisk.

Disse folka er svært opptatt av den marxist-leninistiske bevegelsen. De er egentlig redd for den, hater den.

De er noen av de få som drister seg til en slag teoretisk kritikk av den marxist-leninistiske bevegelsen. I så måte prøver de å fylle et ideologisk høl i SF og SV. (Ebbing og Co. har til og med oppnådd å få sterk ros av »Stalinisme»-boka si i Militært Tidsskrift). På den andre sida har bresjnevistene i NKP også *stor ideologisk* innflytelse i SV. Finn Pettersen, Hans I. Kleven og andre har gjort sitt beste i den seinere tida for å sette i omløp alt fra Bresjnevs taler til egne tanker i lys av storebror.

Både bresjnevistene og den andre revisjonist-varianten har mer til felles: De er begge glade i frase-»marxisme». En av grunnene til den usunne anti-teoretiske strømmingen som finnes på grunnplanet i

SV er så sterk, finner vi nok i det som helt naturlig blir oppfatta som abrakadabra: Den abstrakte, snirklete frase – som intet har med virkelig marxisme å gjøre. At ikke minst »KAG» kan samarbeide så intimt med bresjnevistene skyldes også at de ikke har noe imot at »marxismen-leninismen» blir programfesta i SV. De vil bare ta tida til hjelp for å programfeste revisjonismen.

Utviklinga i SV viser til fulle: Den moderne revisjonismen, bresjnevismen, og ulike avarter av hel og delvis trotskisme trives sammen. De opptrer som tvillinger, ganske enkelt fordi de er snytt ut av samme ideologiske nese: Revisjonismen. Begge er bastante høyrelinjer, både ideologisk og i den daglige massekampen.

Bresjnevistene og revisjonistene i Kontrast- og »KAG»-gjengen trekker i dag *sammen*. Men i et opportunistisk fornuftsekteskap finnes det mange motsigelser. Motsigelsene grunner seg *ikke* på at de står for vesentlig forskjellige linjer: De slåss ganske enkelt om *makta*, et kjent fenomen i borgerlige arbeiderpartier. Spørsmålet om makta er klart nok for disse pampene: Om deres personlige klikk skal styrke seg og seire, eller bli spilt ut over sidelinja.

C. De tradisjonelle sosialdemokratene fra DNA

Finn Gustavsen, Berge Furre, Kjell Cordtsen, Per Eggum Mauseth og en rekke av de gamle SFerne følte sikkert kongressen som et nederlag, kanskje først og fremst Gustavsen og de gamle trofaste beundrerne som faktisk enda finnes. Hele denne »tredje-alternativ»-gruppa i SF er på vei nedover.

De er gammeldagse sosialdemokrater.

De legger seg nært opp til DNA i enhver taktisk sammenheng. Det gjør de andre fraksjonene i SV også, men disse tradisjonelle folka tar om mulig *enda* flere taktiske hensyn for å oppnå ekteskap med DNA. Alcan-saken viser det til fulle, så fullt at SF-gruppa bevra av motsigelser og Gustavsen hoppa over i DNA-fanget til slutt. Gustavsen og Co er *for* Sovjet, men de føler seg ikke i den grad personlig forplikta til å *slåss* for Sovjet.

Gustavsen og hans drabanter er i ferd med å falme også reint personlig: Når Gustavsen snurrer og snurrer på den gamle plata om at »nå er murene, veggen og taket bygd i SV-huset, la oss flytte inn og male det flammende rødt» (hvor mange ganger har han ikke sagt det?), da gjesper faktisk mange i SV. Noen synes også det er pinlig, like pinlig som når Berit Ås snakker og snakker rundt og rundt i sin »psykologisk-marxistiske» graut. (Men hun blei historisk sett ei nødvendig kompromissforkvinne i SV for å holde kittet mellom partene på plass).

Sjølsagt har ikke alle disse personene utspilt sin rolle i SV. Foreløpig *finnes* det et ukjent kort i kabalen – også for menige SV-medlemmer: Hva som kan skje i *landsstyret* (hvor hovedstyret utgjør halvparten) og *stortingsgruppa*. Her finnes fortsatt denne gruppa representert – langt sterkere enn i hovedstyret. Kampen er såvisst ikke forbi. Men dette ukjente kortet understreker bare en ting: At *motsigelsene* er mange i SV, og at de sikkert og visst vil bli skjerpa.

På tross av ukjente kort kan vi trekke en konklusjon: I det første større leder-skiftet i SV var det bresjnevismen og dens siamesiske tvilling – revisjonistene av en annen variant i Kontrast-gjengen og »KAG» – som *styrka* seg.

D. Noen kommentarer til ledelsen og organisasjonen

I en byråkratisk-sentralistisk organisasjon vil *hovedstyret* av SVs type få stor makt. I det perspektivet er det verdt å legge merke til at av 15 er det *maksimum to som står i produksjonen!* Erik Olaussen i grafisk er en av dem som likner på en arbeider, en bastant sosialdemokrat. Nok et trekk som passer inn i karakteristikken av SV som et borgerlig arbeiderparti.

Lønsspørsmålet til partifunksjonærene i SV var også oppe på kongressen. I et sentralt apparat med over 60 ansatte, er dette et særs viktig spørsmål. Skal parti-apparatet være et pampereir med solide privilegier i forhold til den klasse som partiet sier det skal representere? Det ble satt fram et forslag om at de ansatte skulle ha likelønn basert på ei gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Vi kommunister ville si: Minst mulig lønn, lønn knytta til en gjennomsnittlig industriarbeiderlønn – absolutt ikke mer, og minst mulig lønnsforskjeller – om ikke ei mekanisk anvendt likelønnslinje. (Det ville bety at ei jente med familie og fire unger ikke ville få mer enn en midlertidig ansatt student uten familie).

Men hva skjedde med det stort sett *bra* forslaget på kongressen? Det ble stemt ned med 98 mot 141 stemmer! Likelønn blei stemt gjennom, men gjennomsnittlig industriarbeiderlønn – se det var for *låg*t for en del av pampene! Et forslag om at lønna til partiets tillitsmenn skulle offentliggjøres på konferansen før valg, ble også stemt ned!

Det bor også nevnes at kongressen vedtok en ti linjers faglig uttalelse om arbeidsmiljøloven. Det var det hele, intet faglig manifest eller uttalelse så dagens lys! Og *samene* ble viet noen få setningers

oppmerksomhet takket være et tilleggsforslag på kongressen. Språk og kultur skal bevares, sies det, men spørsmålet om samenes nasjonale sjølbestemmelsesrett blir ikke berørt i det hele tatt. Og typisk nok er setningene plassert under avsnittet »J. Kulturkampen».

At det blei vedtatt et kommunalpolitisk manifest av reineste reformisme med en dvask parlamentarisk innledning, bør heller ikke forundre de som har fulgt med i SVs utvikling.

Til slutt: Spørsmålet om felles avis

klarte ikke kongressen å behandle. Saken blei skjøvet framover, riktignok med en forutsetning: At avisa skal se dagslyset før 1. august i år. Ledende NKPere slår tvert om fast etter kongressen: Friheten blir ikke lagt ned. Og ledende SFere og Orienteringsfolk sier: Jo, det blir vel kanskje fellesavis, men det er ikke sikkert at Friheten blir med –.

At kongressen førte til ei slags samling, det er både sant og visst. At den også la et godt og solid grunnlag for splittelse siden, er like visst.

4. SPLITTELSE SIDEN . . .

Splittelsen kommer, tida vil vise hva slags og hvor omfattende.

Jeg tror det er korrekt å si det som KLASSEKAMPEN sa det i nr. 10:

»At det seinere på et eller annet tidspunkt blir splittelse i SV-partiet eller forbundet er like sikkert (som samling. vår anm.). Enhver skjerpning av klassekampen i form av streiker, boligkamper, kvinnekamp, studentkamp, anti-imperialistiske demonstrasjoner o.l. vil uunngåelig stille enheten i SV på prøve».

Problemet blir: Hva slags taktikk skal de bruke for å knuse massebevegelsen? Prøve å knuse den helt åpent? Dilte etter og fekte med armene? Historia viser at innafor en politisk bevegelse hvor ulike varianter av revisjonismen konkurrerer vil motsetningene blusse opp i takt med utviklinga av massekampen og den revolusjonære kommunistiske bevegelsen.

Et parti som er borgerskapets agentur i arbeiderbevegelsen vil uopphørlig støte på

problemet: Hvordan skal vi klare å lede massekampen inn i smulere farvann og gjøre den til en ryggstøtte for oss sjøl i vår strid innafor det borgerlige statsapparatets rammer? 1. mai-situasjonen i Oslo viser så klart som vel mulig at fraksjonene i SV allerede har problemer med å bli enige om den taktiske profilen overfor massebevegelsen.

I tillegg viste kongressen at motsigelsene i NKP er betydelige. Det kom skarpt til uttrykk da SF og de andre helt på tampen fremma forslaget om å bekrefte tempoplanen for oppløsning av partiene innen 1976. Reidar T. Larsen kjente til forslaget, lot det passere, mens NKPs Knoll og Tott, Gunnar Martin Knutsen og Arne Jørgensen, satt lamslatte og tafatte.

En ting er sikkert: Jo lengre NKP får pressa SV i retning av en åpen bresjnev-

isme, jo lettere vil NKP kunne oppløse seg sjøl – og jo mindre skjerpa vil motsigelsene i NKP bli. Men full seier innen utgangen av 1976 er urealistisk. Så ubetydelige er ikke motsigelsene innafør SV. Kort sagt: Motsigelsen i spørsmålet om oppløsning av partiene vil skjerpes etterhvert, og striden i NKP vil sikkert også skjerpes. Men hva slags motsigelser finnes i NKP?

Forestillingen om at kampen står mellom ei »nasjonal-revisjonistisk» fløy og ei 100-prosent lojal Moskva-fløy er feilaktig. Begge fløyene er Moskva-lojale. At NKP lå litt lavt i terrenget etter Tsjekkoslovakia-okkupasjonen i 1968, må ikke få oss til å tru at moderne-revisjonismen har endra karakter. NKP er og blir et politisk agentur for sosial-imperialismen. Motsigelsen avspeiler heller kampen mellom *yrkesrevisjonister* av Reidar T. Larsens type og steinharde bresjnevister av Gunnar Martin Knudsens type. Reidar T. Larsen er helt innvikla i det parlamentariske spillet og er avhengig av det for å bevare taburetten. Så mange løfter og avtaler og godord er begått i de parlamentariske korridorer at det skal noe til å bryte SV-løftene han har gitt.

Knudsen, Jørgensen, Ovesen og slike folk går derimot over lik for å bevare NKP. Mange av dem har en sosial basis som gjør at de ikke på samme måte som Larsen er blitt en slags politisk narkoman parlamentariker. Og de har mindre *personlig* prestisje å tape ved at NKP seiler sin egen sjø. Men langt viktigere: Dette er folk som er *konsekvent* opptatt av å sikre NKP som et intakt agentur for den imperialistiske supermakta Sovjet.

For å si det litt billedlig: Når Larsen går til Stortinget, så drar Knudsen og Jørgensen til den sovjetiske ambassaden. Larsen er såvisst Moskva-lojal. Han sitter bare på en annen posisjon i NKP slik det

Nr. 14 – 1975

FRIHETEN

Meldingen i Pravda

Endel av våre lesere har bedt oss om å bringe den fulle ordlyd av Pravdas melding i forbindelse med SV-kongressen i Trondheim. Pravda-meldingen av 25. mars, som i den borgerlige og sosialdemokratiske presse bare er gjengitt delvis, har følgende ordlyd:

«Nylig holdt Sosialistisk Valgforbund en kongress i Trondheim, der det ble fattet vedtak om, på grunnlag av valgforbundet, å danne et sosialistisk venstreparti.

Som kjent ble SV dannet i 1973 som et valgforbund av venstrekreftene og omfattet Norges Kommunistiske Parti, Sosialistisk Folkeparti og en rekke venstresosialistiske politiske grupperinger. Under stortingsvalgene i 1973 fikk valgforbundet valgt sine representanter inn i landets parlament.

Senere kastet de venstresosialistiske grupperingene fram tanken om å omdanne SV til et politisk parti. Representantene for Norges Kommunistiske Parti, som i prinsippet stilte seg positivt til et nærmere samarbeid mellom venstrekreftene innenfor SV's ramme, erklærte at dannelsen av et nytt parti er en sak som hører framtid til, da de partier og grupperinger som er med i SV nå har forskjellige ideologiske syn. Under drøftingen av dette spørsmålet har kommunistene undertreket at det prinsipielle grunnlag for et parti som de skal kunne gå med i må være marxismen-leninismen og den

proletariske internasjonalsismen. Under de fylkeskonferanser i det kommunistiske parti som ble holdt i februar d.å. har størsteparten av lokalorganisasjonene uttalt seg for at NKP må fortsetteselvselvstendigvirksomhetsom et marxistisk-leninistisk parti. Det ble herunder fremholdt at det var viktig å føre en kurs med sikte på videre utbygging av samarbeidet mellom venstrekreftene innenfor rammen av SV.

Den SV-kongress som er blitt holdt har vist at det finnes alvorlige ideologiske og politiske uoverensstemmelser mellom de partier og grupperinger som er med i SV. Samtidig med at SV-kongressen fattet vedtak om å opprette et sosialistisk venstreparti, avlo den å ta med i programmet viktige prinsipielle marxistisk-leninistiske formuleringer som ble foreslått av representanter for det kommunistiske parti. Det nye partiet er således, slik det fremholdes her, blitt dannet i den hensikt å få i stand en organisatorisk samling av venstrekreftene innenfor den norske arbeiderbevegelsen og er langt fra et alternativ til det marxistisk-leninistiske partiet. Norges Kommunistiske Partis fortsatte virksomhet på grunnlag av det program som ble vedtatt på dets 14. kongress i 1973, har fortsatt fullt ut sin betydning ut fra den norske arbeiderklassens vitale interesser, kampen for fredens, demokratiets og det sosiale framskrittets sak.»

Friheten gav att meldinga Pravda sende ut om SV-kongressen slik i nr. 14/1975, etter at dei hadde freista å bagatellisere det heile i leiartikkelen i nummeret føre.

fungerer som et borgerlig agentur også for herskerklassen i Norge. Han har flere hensyn å ta.

Og Sovjet-utspillet i slutten av mars i år skriver med stor skrift på veggen hva His Masters Voice, herrens stemme – mener om NKP og SV: Pravda slo fast at NKP må fortsette som »selvstendig parti». Det sto det å lese i ei Pravda-melding sendt ut i Oslo. Dette var den andre viktige korsveien i NKP og SV. Den første var under Finnmark NKPs møte i juni 1974 da Moskva tydelig sto bak »NKP-skal-bestå»-

vedtaket og slo det raskt og stort opp i Pravda. Det siste Pravda-utspillet viser minst to ting:

– det er *ingen tvil* om at herskerne i Kreml følger en strategi som betyr at revisjonistpartiene skal og må opprettholde seg som egne organisasjoner. Supermaktene kjemper om verdensherredømmet. Den sykliske krisa skjerper motsigelsene i og mellom de imperialistiske landa. Den økonomiske krisa i den revisjonistiske delen av verden kommer mer og mer til syne. Supermaktens rivalisering i *Europa* skyter fart, i form av opprustning, intensivt jakt på markeder, politisk diplomati, osv. osv. I ei tid hvor klassekampen skjerpes så kraftig, tar Moskva ingen sjanser på å legge ned de politiske agenturene sine i Vest-Europa. De er en nokså sikker innfallspurt til politisk innflytelse, om mye annet skulle gå overende.

Om Sovjets revisjonistparti skulle gå inn for oppløsning av sine mindre søsterpartier i Vest-Europa, ville de tape betydelig springbrett inn i vest-europeisk økonomi og politikk. Skulle Italias revisjonistparti med 1.5 millioner medlemmer legges ned? Frankrikes med 275.000? Finlands med 47.000 medlemmer? I mange land er revisjonistpartiene store og viktige borgerlige agenturer i arbeiderbevegelsen og like betydelige agenturer for supermakta Sovjet. Disse gir ikke Sovjet slipp på uten videre.

– Motsigelsene vil skjerpes i NKP i tida framover. Reidar T. Larsen reagerte »forbausset» i fjersynet etter at storebror hadde talt. NKPs Knoll og Tott setter ganske sikkert ikke pris på denne »forbauselsen».

Jo mer SF og de andre presser på for å få til et parti med virkelig prinsippprogram og jo sterkere Moskva ønsker å

opprettholde NKP, desto mer vil motsigelsen i SV og i NKP skjerpes. Splitnelsen kommer, tida vil vise hva slags og hvor omfattende.

Til slutt:

Utviklinga i DNA har betydning for utviklinga i SV. Innafor dette monopolborgerskapets regjeringsparti avspeiles det for tida en kamp som sjølsagt ikke dreier seg bare om personer. Kanskje vil historia fortelle oss at den også dreiet seg om en nyorientering i DNAs forhold til de to imperialistiske supermaktene. Det er viktig å merke seg at Reiulf Steen, AUF, store skitt av topp-og mellomtillitsmenn i DNA driver en viss lefling med Sovjet for tida. En stor mengde delegasjoner har dratt til Øst-Europa gjennom åra, Steen har nylig vært på besøk til Giereks Polen, samarbeidet gjennom Euro-LO presses fram, osv. osv. Vi skal ikke se bort fra at deler av DNA ser på supermakta Sovjet som en mulig samarbeidspartner en gang i framtida. I takt med utbygginga av den statsmonopolkapitalistiske økonomien i Sovjet, blir Steen, AUF og de andre liknende krefter i DNA mer og mer sympatisk innstilt til fasciststaten, Reiulf Steen klarte å markere dette på et møte i Det Norske Studentersamfund i februar, hvor han sa at kritikken hans av pampeveldet og byråkratiet i Sovjet ikke gjaldt så mye i tida etter 1956(!)

At en mer vennlig Sovjet-holdning i deler av DNA passer som hand i hanske for SV, er hevet over tvil. Det vil også gjøre samarbeider mellom DNA og SV i det daglige arbeidet i fagforeningene lettere.

I tida som kommer vil Norge sikkert bli kasta ut i den samme økonomiske krisa som vi ser i store deler av den øvrige verden. Klassekampen vil bli skjerpa. Den

kommunistiske bevegelsen vil bli stilt på hardere prøver. Utviklinga i SV viser at kommunistene må være forberedt på ikke bare å gå i spissen for arbeiderklassens kamp mot det åpne borgerskapet. Norge har fått et nytt borgerlig arbeiderparti ved siden av sosialdemokratiets nestor, DNA. SVs stadig sterkere sabotasje av massekampen understreker inntrykket fra kongressen: Det er høgst utilstrekkelig å beskrive SV som et pro-imperialistisk Sovjet-parti. Like viktig er det å forstå at denne partialliansen fungerer som et agentur for borgerskapet i vårt eget land. Kommunistene må derfor utvikle en slagkraftig politikk for kampen på arbeidsplassene, mot begge supermaktene, mot all reaksjon – og mot alle strømninger i arbeiderbevegelsen som er fordekte borgerlige retninger.

SV er allerede i dag i ferd med å ta inn vann. Etter kongressen avspeiler den politiske krise i SV seg ved at sympatisører fjerner seg fra partialliansen. Det finnes en viss flukt vekk fra SV på universitetene og på viktige arbeidsplasser. Jo sterkere den revolusjonære kommunistiske bevegelsen blir, desto raskere kan alle former for reaksjon og revisjonisme bli bekjempa.

La oss avslutte denne oppsummeringa med et sitat fra et vedtak på den nordiske ml-konferansen i år:

»Kampen mot revisjonismen er et nødvendig ledd i kampen for sosialismen i de nordiske landa. Revolusjonen kan bare gjennomføres der det ikke finnes noe revisjonistisk parti som er sterkt nok til å hindre den».

Et godt vedtak, et historisk vedtak.

7. april 1975
Finn Sjøe

DET TIDLIGERE SOSIALISTISKE SOVJET ER BLITT EN IMPERIALISTISK SUPERMAKT

- Vedtak om sosialimperialismen fra AKP (m-l)s landskonferanse november 1974
- Materiale om sosialimperialismen

Sovjetunionen var den første staten der arbeiderklassen tok makta gjennom en sosialistisk revolusjon og opprettet proletariets diktatur.

Arbeiderklassen og undertrykte i alle land har med rette sett opp til Sovjet som et forbilde. AKP(m-l) kjemper mot alle forsøk på å svartmale den stolte perioden da Lenin og Stalin ledet partiet og staten i Sovjet.

Etter Stalins død gjennomførte Khrusjov og folkene rundt ham en kontrarevolusjon i Sovjet. Makta gikk over til et nytt borgerskap.

I dag er Sovjet en imperialistisk supermakt på linje med USA. Arbeiderklassen, bondene og de nasjonale minoritetene er underlagt et fascistisk diktatur av den mest brutale typen.

Det er et livsviktig spørsmål for arbeiderklassen i Norge at det blir reist en kampfront mot denne nye supermakta, akkurat som det er blitt gjort mot den andre, USA.

I denne boka finner du det vedtaket som ble gjort på AKP(m-l)s landskonferanse i november 1974 om den sovjetiske sosialimperialismen. I tillegg finner du et rikholdig materiale med analyser og dokumentasjon av de indre forholda i Sovjet og Sovjets politikk overfor andre land.

ISBN 82-7094-093-3

Pris kr. 34,50

SOSIALIMPERIALISMEN

**SOSIAL
IMPERIAL
ISMEN**
Sovjet i dag

Gjenreis fagbevegelsens kampkraft

Bygg diskusjonen og kritikken av Utkastet til Faglig Manifest fra AKP(m-l) på egne erfaringer og erfaringene den internasjonale arbeiderbevegelsen har summert opp.

STUDER UTKASTET TIL FAGLIG MANIFEST FRA AKP(m-l)

I Røde Fane 6/74 prenta vi eit Utkast til Fagleg Manifest frå AKP(m-l). Vi prenta det for at så mange som råd er skulle få høve til å diskutere det og kritisere det på eit tidleg tidspunkt. Når manifestet vert vedteke skal det vere partiet sitt program på dette området. Partimedlemene vil stå til ansvars for det i arbeidarklassen. Då må det vere så godt vi kan få det. Vi treng difor innsats frå mange for å få luka bort alle feil og for å få forma ut politikken vår så klårt at han ikkje er til å ta feil av.

Røde Fane vil søkje å tene denne diskusjonen ved å prente debattinnlegg og kritikk av utkastet. Samstundes vil vi leggje fram materiale som er nyttig for diskusjonen.

I førre nummeret (2/75) tok vi med ein artikkel av Lenin frå 1905 – ein kritikk av ei fråsegn om fagforeiningsarbeidet som vart laga av kameratar i Odessa. Artikkelen er til god hjelp for å lære å kjenne kva plass fagforeiningskampen har i arbeidet kommunistane driv. – Vi la og fram ei oppsummering av Telefonsentralmontørstreiken – under tittelen »Kampkrafta finnes – det gjelder å bruke den».

I dette nummeret har vi med eit stykke frå eit foredrag Marx heldt i 1865, seinare gjeve ut under namnet »Løn, pris og profitt». Attåt prentar vi eit innlegg vi har fått som peikar på viktige veikskapar ved manifest-utkastet slik det er no.

Karl Marx:

Fagforeiningane må vere ei løftestang i kampen for å frigjere arbeidarklassen

På to møte i generalrådet i Den første internasjonale – den 20. og 27. juni 1865 heldt Karl Marx eit foredrag som sidan har vore grunnlaget for all kommunistisk fagforeiningspolitikk. Det vart først gjeve ut på prent i 1889 av dottera til Marx og mannen hennar. I 1897–98 vart det prenta som artikkelserie i det tyske tidsskriftet *Neue Zeit* under tittelen »Løn, pris og profit».

Foredraget vende seg mot eit syn ein av rådsmedlemene i Internasjonale hadde kasta fram på eit møte 4. april 1865 – eit uttrykk for det borgarlege synet på arbeidarkampen på den tida. Weston meinte at arbeidarklassen ikkje hadde noko å vinne på å stri for høgre løner og meinte at ein kvass fagforeiningskamp ville skade arbeidarklassen. (I innhaldet er dette synet det samesom det sosialdemokratane står for i dag når dei talar om »solidarisk lønspolitikk».)

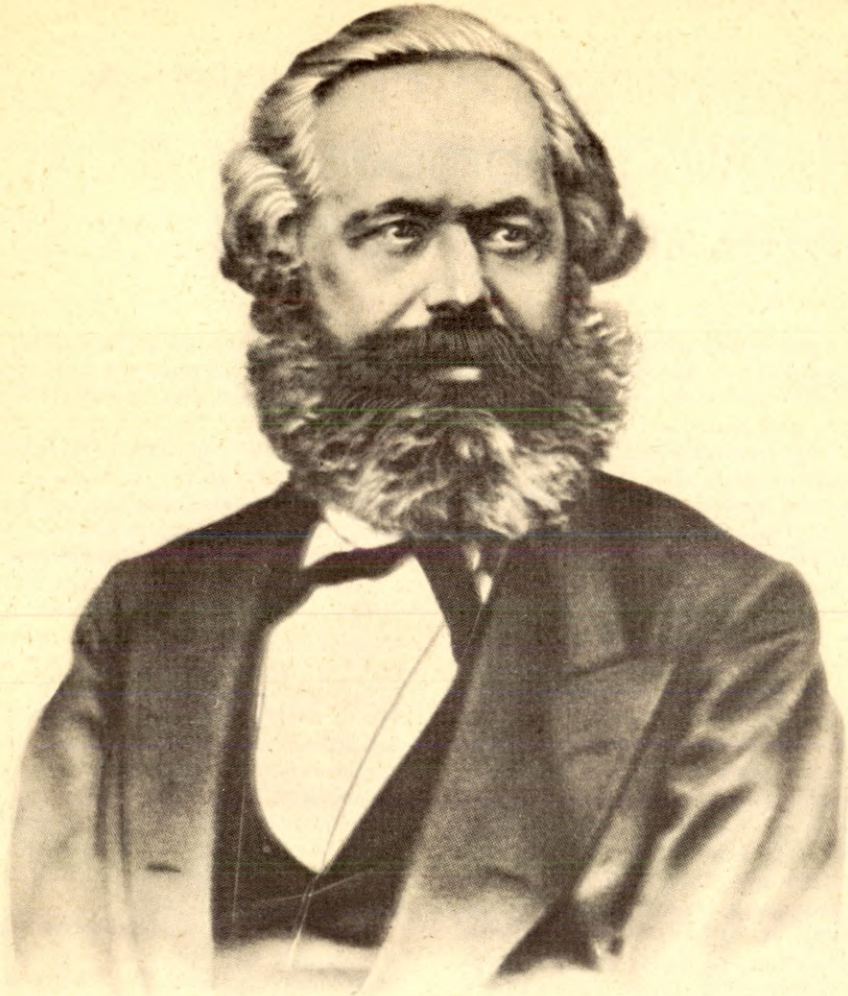
I foredraget la Marx fram dei resultatane han hadde kome fram til under arbeidet med Kapitalen, – lovene for utbyttinga av arbeidarklassen under kapitalismen. Heile denne framstillinga bør studerast i samband med diskusjonen om det faglege manifestet frå AKP(m-l). Foredraget finst som hefte frå Ny Dag (1951), og er og med i utvalet »Arbeid og kapital» frå same forlag.

Her skal vi berre leggje fram det siste stykket i foredraget, der Marx summerer opp synet sitt på kva oppgåver fagforeiningane må ta på seg.

I dette stykket peikar Marx på eit heilt avgjerande frontavsnitt i striden mellom linene til borgarskapet og arbeidarklassen i fagrørsla: Skal fagrørsla godta kapitalismen og lønestrældomen og berre stri for å døyve verknadene av kapitalismen? Eller skal fagrørsla vende seg mot kapitalismen og stri med det målet for augo at ho skal gjere ende på lønestrældomen?

I brosjyra »Kva må gjerast» (februar 1902) synte Lenin at det første standpunktet fell saman med den spontane drifta i arbeidarrørsla. Om det andre standpunktet skal vinne fram eller ikkje, det er det kampen mellom borgarleg og sosialistisk ideologi som avgjer. Borgarskapet strir for å halde fagrørsla innanfor rammene til kapitalismen. Det nyttar sine »arbeidarleiarar» til å bygge det spontane synet ut til ein *reformistisk* teori. Dei gjer alt som står i si makt for å *tilføre* arbeidarklassen dette synet.

Arbeidarpartiet, kommunistane, må på si side gjere alt dei kan for å få fagrørsla ut av desse rammene. Dei må utvikle ein revolusjonær teori på grunnlag av den vitskapelege sosialismen, og gjere alt som står i *si* makt for å føre dette synet ut i klassen. »Derfor består vår oppgave, sosialdemokratiets /les: kommunistanes/ oppgave i kamp mot spontaniteten, den består i å dra arbeiderbevegelsen bort fra denne tradeunionismens spontane trang til å komme inn under borgerskapets vinger og

dra den inn under det revolusjonære sosialdemokratiets /les: den revolusjonære kommunismen/ vinger,» seier han mellom anna (Elan-utg., s. 47).

Dei programatiske punkta på slutten av »Lønn, pris og profitt» er grunnlaget for dette standpunktet. Det er viktig for oss å studere dette svært nøye. Vi syte for at det faglege manifestet som no vert

diskutert i og omkring partiet uttrykker eit slikt syn og måtar det til på dei vilkåra som rår i norsk fagrørse i dag.

Vi prenta eit utkast til det faglege manifestet i det siste nummeret vårt i fjor – under oppslaget »Gjenreis fagbevegelses kampkraft» (Røde Fane 6/74). Ta det gjerne fram og studer det omatt med stykket frå Marx som rettesnor.

Karl Marx:

Fra «Lønn, pris og profitt»

Disse få antydninger torde være tilstrekkelig til å vise at nettopp utviklingen av den moderne industri i stadig høyere grad må få vektskålen til å synke til fordel for kapitalisten og til skade for arbeideren, og at følgelig den kapitalistiske produksjonens almene tendens ikke går ut på å heve det gjennomsnittlige lønnsnivået, men på å senke det eller i større eller mindre grad presse **arbeidets verdi** ned i dets **nederste grense**. Men om **forholdene** under dette systemet viser denne tendens, betyr så det at arbeiderklassen skal avstå fra å gjøre motstand mot kapitalens overgrep og oppgi sine forsøk på å nytte de høve som byr seg til å oppnå en midlertidig bedring av sine kår? Hvis den gjorde det, ville den synke ned til en grå masse av nedbrutte stakkarer som det ikke ville være noen redning for. Jeg tror jeg har vist at arbeiderklassens kamper for sitt lønnsnivå er uatskillelig fra hele lønnsystemet, at i 99 av 100 tilfelle er deres forsøk på å heve lønningene bare forsøk på å opprettholde den gitte arbeidsverdi, og at nødvendigheten av å prute om sin pris med kapitalisten henger nøye sammen med deres stilling — at de er nødt til å selge seg selv som varer. Om de feigt ga etter i sin daglige konflikt med kapitalen, ville de gjøre seg selv uskikket til enhver bevegelse av større format.

På samme tid og helt bortsett fra det alminnelige slaveri som følger av lønnsystemet, bør arbeiderklassen ikke overdrive sluttresultatet av disse daglige kampene. Den må ikke glemme at den kjemper mot virkningene, men ikke mot årsakene til disse virkningene, at den bare sinker den nedadgående bevegelsen,

men ikke forandrer dens retning, at den bare bruker lindrende midler, men ikke helbreder sykdommen. Den bør derfor ikke gå helt opp i disse uunngåelige gerilja-kampene som ustanselig oppstår av kapitalens stadige overgrep til svingningene på markedet. Den bør forstå at det nåværende systemet — trass i all den elendighet det medfører for dem — samtidig skaper de **materielle forutsetninger** og de **sosiale former** som er nødvendige for en økonomisk omskaping av samfunnet. I stedet for den konservative parolen: «**En rimelig arbeidslønn for en rimelig arbeidsdag!**» burde de skrive den revolusjonære parolen: «**Avskaffelse av lønssystemet!**» på sin fane.

Etter denne svært lange, og jeg frykter for, trettende utgreiing som jeg måtte gi for i noen grad å yte diskusjonsemnet rettferdighet, vil jeg slutte med å foreslå vedtatt følgende beslutninger:

1. En alminnelig forhøyelse av lønnsraten ville føre til en alminnelig senking av profittraten, men i det store og hele ikke innvirke på vareprisene.

2. Den kapitalistiske produksjonens almene tendens er ikke å heve, men å senke det gjennomsnittlige lønnsnivået.

3. Fagforeningene gjør godt arbeid som motstandssentra mot kapitalens overgrep. De svikter delvis når de bruker sin makt på en uklok måte. De svikter helt når de innskrenker seg til å føre geriljakrig mot virkningene av det bestående system istedenfor samtidig å prøve å forandre det, istedenfor å bruke sine organiserte krefter som en løftestang for den endelige frigjøring av arbeiderklassen, dvs. den endelige avskaffelse av lønssystemet.

Karl Marx: Lønn, pris og profitt, Ny Dag-utgaven 1951, s. 54–55.

Fram for en grundig kritikk av faglig manifest

Jeg ser at Røde Fane legger opp til kritikk av det utkastet til faglig manifest som kom i Røde Fane nr. 6, 1974. Alle revolusjonære bør ta alvorlig på den oppfordringa. Et faglig manifest skal veilede partiets arbeid med de faglige spørsmåla. Disse spørsmåla er veldig viktige for klassen, og den måten partiet fører kampen på kan og vil få innvirkning på hele kampen for den sosialistiske revolusjonen i Norge. Av slike grunner vil det være veldig skadelig om vi behandler det faglige manifestet med silkehansker. Det må studeres i detalj. Vi må gripe det fra flere forskjellige kanter, og rive og slite i det helt til vi er sikre på at det staker ut en kurs vi som kommunister kan være bekjent av.

Dette er enda viktigere fordi det faglige området er en stor innfallsport for opportuniste og revisjonisme. På den ene sida vil partiet med en riktig, kommunistisk faglig politikk kunne styrke sin klassesammensetning og sin arbeiderpolitikk. På den andre sida er hele fagbevegelsen så gjennomsyra med arbeideraristokratiets råtne klassesamarbeidspolitikk at partiet lett kan bli offer for revisjonistisk og sosialdemokratisk innflytelse hvis det ikke har en stor grad av aktsomhet nettopp mot dette.

Så mye om den allmenne grunnen til å ikke være varsom og overflatisk i kritikken av utkastet til faglig manifest. Så til noen foreløpige punkter som kan gi kameratene noe å spinne på.

HVA ER KOMMUNISTENES FAGLIGE STRATEGI?

Fagbevegelsen er som kjent ikke noe mål i seg sjøl, men et middel. Arbeiderklassens målsetning er den sosialistiske revolusjonen og det klasseløse samfunnet,

kommunismen. Det faglige arbeidet må sees ut fra en slik synsvinkel, det må tjene og ikke stå i veien for en slik strategi.

I dag er fagbevegelsen dominert av sosialdemokratiet og revisjonismen. Hovedsida ved fagbevegelsen slik den fungerer i dag er at den hindrer arbeiderklassen i å føre kamp mot klassefienden. Hovedsida er at fagbevegelsen motarbeider revolusjon og bidrar til å opprettholde kapitalismen. Men det går en grunnleggende motsigelse i fagbevegelsen, mellom denne hovedsida og understrømmen som består i at fagbevegelsen tross alt organiserer størstedelen av arbeiderklassen i Norge. Det er ikke i samsvar med klassens interesser at fagbevegelsen fungerer slik som den gjør, og derfor reiser det seg på nytt og på nytt en kamp mot klassesamarbeiderne lokalt og sentralt i fagbevegelsen. Denne kampen har blitt sterkere de seinere åra, og lokalt har det ført til at enkelte fagforeninger virkelig har blitt kamporganisasjoner i en stor grad. Dette viser at kampen nytter.

Men det er tett forbundet både med kampen for å gjøre fagforeningene til kamporganisasjoner og til kampen for å gjøre arbeiderklassen i stand til å gjennomføre den sosialistiske revolusjonen å bekjempe de framherskende borgerlige retningene i fagbevegelsen, først og fremst revisjonismen og sosialdemokratismen. Og det er her jeg vil stille mitt første spørsmål til diskusjon:

Er det faglige manifestet klart nok i forhold til kampen mot særlig den moderne revisjonismen i fagbevegelsen? Slår det godt nok fast at et nøkkelledd i kommunistenes faglige strategi er å bekjempe sosialdemokratisme og revisjonismens innflytelse i arbeiderklassen? Er det klart nok at den moderne revisjonismen i fagbevegelsen, som andre steder, fungerer som et agentur for borgerskapet?

Jeg mener sjøl at manifestet er langt fra godt nok på disse spørsmåla. Jeg vil utfordre andre kamerater til å lese utkastet ut fra slike problemstillinger og sende inn sine kommentarer.

FORMEN PÅ MANIFESTET

Når jeg leser manifestet nå slår det meg at manifestet er for beskrivende i formen til å være et programdokument. Det er ikke skarpt nok stilt. Prinsippene og retningslinjene trer ikke klart nok fram i forhold til fyllstoff og eksempler. Dette dokumentet bør knappes inn og bli mer polemisk i formen. En slik omarbeiding vil også gjøre det lettere å se om det finnes grums og slagg i manifestet som vi bør kvitte oss med.

Mitt neste spørsmål til diskusjon er derfor om vi ikke må ta sikte på en nokså radikal omstrukturering av manifestet,

ikke i form av et paroleprogram, men i form av et mer prinsipielt faglig program. I den sammenhengen bør vi diskutere om vekten mellom de forskjellige områdene bør være annerledes enn den er nå.

FEIL OG MANGLER I MANIFESTET

Flere formuleringer i manifestet kan gi inntrykk av at revisjonistene kan være med på riktig side i kampen for å gjøre fagbevegelsen til en kamporganisasjon. Det motsatte er jo bevist i praksis hundrevis av ganger, derfor må alle slike tilbøyeligheter lukes ut.

Det tredje hovedavsnittet begynner med setninger som kan gi inntrykk av at fagbevegelsens målsetning er å slutte avtaler med kapitalistene. Hør bare, »I sin kamp for høyere lønn og bedre arbeidsforhold organiserte arbeiderne fagforeninger. Disse slutta avtaler med kapitalistene. Til å begynne med om få ting eller enkelte spørsmål – ofte bare muntlig – seinere skriftlig om flere og flere spørsmål. Fra slutten av forrige århundre blei de første bransjevise tariffavtalene inngått. I dag har alle forbund slike avtaler.»

Jeg synes dette like godt kunne stått i AOFs studiekurs for faglige tillitsmenn. Klassekampen er helt borte i disse setningene. Er det mer slikt i manifestet?

Omtalen av arbeideraristokratiet, mellomsjiktet av lønna tillitsmenn, er nokså liberal. Det heter at de »har lojalitet i begge leirer» (s. 6) og at »mange av disse gjør en bra jobb i medlemmenes interesse» (s.5). Dette svarer ikke til mine erfaringer, og så vidt jeg kan skjønne heller ikke med

marxismen-leninismens oppsummering av dette sjiktets rolle.

Det står en del riktig i manifestet om hovedavtalen, det sosialdemokratene kaller arbeidslivets grunnlov. Det står at den er en reaksjonær kneblingslov som hindrer arbeiderklassens kamp. Men det står ikke noe sted en parole om kamp mot hovedavtalen. Er vi for å avvise hele hovedavtalen, eller bare for en grundig revisjon? Jeg mener vi må avvise den og bekjempe den, og da bør det i så fall stå klart i manifestet.

Kampen for sosialismen er bare behandla her og der. Jeg mener det fortjener et hovedavsnitt, og dessuten en skarp polemikk mot det som revisjonistene kaller for »kamp for sosialisme». Nettopp i fagbevegelsen er det viktig med ei grenseoppgang mot falsk sosialisme og statskapitalisme.

Andre spørsmål som bør tas opp er imperialismen og sosialimperialismen. I femti-og sekstiåra var fagbevegelsen et betydelig støttepunkt for USA-imperialismen og sionismen. I syttiåra har sosialimperialismen vært på frammarsj i norsk fagbevegelse. Det er i arbeiderklassens og revolusjonens interesse at vi tar opp kampen mot denne utviklinga.

Dette blei litt av hvert, men jeg håper at det kan spore andre til å brette opp ermene og gå løs på det faglige manifestet med noe mer enn en harelabbe. Hvis mine antydninger peker i rett lei, betyr det at vi har mye revisjonistisk slagg å kvitte oss med i det faglige manifestet. Da er det på tide å gjøre noe med det.

HG.

Kommentar

Rød Ungdom har avholdt sitt 9. landsmøte. Landsmøtet oppsummerte erfaringene med å være det kommunistiske partiets ungdomsforbund og vedtok et nytt arbeidsprogram.

Rød Ungdoms 9. landsmøte:

Stor enighet etter grundige forberedelser

Landsmøtet vedtok nye vedtekter for ungdomsforbundet, for at organisasjonsvedtekter skal være i tråd med de krav som skal stilles til medlemmer og lag i ungdomsforbundet. Det nye sentralstyret som ble valgt inneholder omlag halvparten unge arbeidere og også omlag en halvpart jenter.

GRUNDIGE FORBEREDELSE

Forslag til arbeidsprogram, vedtekter og beretning ble sendt ut et halvt år før landsmøtet, og ble diskutert på medlemsmøter og uformelt på alle plan i organisasjonen. Det ble utover sommeren og høsten oppsummert, og forbedret. Forslag som kom inn fra medlemmer eller lag ble vurdert og tatt med i de nye utkastene som ble laget. Det utkastet landsmøtet drøfta på grunnlag av, var det fjerde utkastet.

For medlemsdemokratiet i Rød Ungdom representerer denne landsmøtebevegelsen et stort skritt framover. Alle medlemmer har deltatt og lagt fram synspunkter og erfaringer, slik at sjølve landsmøtet alt i utgangspunktet var svært enhetlig om de politiske linjene.

OMDANNINGA AV RØD UNGDOM TIL EN MASSEORGANISASJON

Det forrige ordinære landsmøtet i 1971 starta en »omdanningsbevegelse» i ungdomsforbundet. Bakgrunnen for det var at SUF(m-l) helt sida bruddet med SF hadde fungert som en partibyggende organisasjon. Både krav til medlemmenes politiske nivå og aktivitet var derfor mest tilpassa et kommunistisk parti. Landsmøtet i 1971 vedtok at vi skulle jobbe for at ungdomsforbundet nå skulle konsentrere seg om å bli en masseorganisasjon for ungdom, ettersom MLG kunne ta over den partibyggende oppgaven. Omdanningsbevegelsen tok sikte på å redusere møtepresset for medlemmene, og skape vilkår for at revolusjonær ungdom

skal kunne melde seg inn i ungdomsforbundet for å få sin politiske skoleing etter at de er blitt medlemmer.

Landsmøtet slo fast at omdanningsbevegelsen nå kunne avsluttes. Vi kan oppsummere at på spørsmål om stilen i arbeidet, metodene og kravet til medlemmene, blir det nå lagt opp til at ungdom i stort antall kan bli med i Rød Ungdom.

Rød Ungdom kan likevel ikke kalles noen masseorganisasjon i dag, til det er organisasjonen for liten. Vi kunne også oppsummere at det er viktig å ta hensyn til at det finnes svært store forskjeller i politisk nivå blant medlemmene i ungdomsforbundet. Der er derfor viktig å gi oppgaver og stille krav som tar hensyn til forskjellene.

Beretninga slo ellers fast at det i hele vår historie har vært en kamp mellom to linjer og to veier, og at denne kampen viser seg i vårt arbeid og politiske linjer. Det ble oppsummert at det i perioder har herska ultrademokratiske strømminger, at det i perioder har vært lagt for liten vekt på interessekampen, mens det også hersker feil når det gjelder å stå fram og propagandere for kommunistenes sjølstendige politikk i frontarbeid, og propagandere for revolusjon og sosialisme.

ARBEIDSPROGRAMMET

Arbeidsprogrammet har en prinsipiell del og en del som reiser kampsakene og politikken for ungdommens kamp i tida framover.

Første punkt i den prinsipielle delen er målsetting og grunnlag:

1. MÅLSETTING OG GRUNNLAG

»Rød Ungdom er ungdomsforbundet til Arbeidernes Kommunistparti (m-l). Sammen med Norges Kommunistiske Studenforbund utgjør Rød Ungdom den

kommunistiske ungdomsbevegelsen i Norge. Vårt endelige mål for arbeidet er et kommunistisk samfunn uten klasser, utbytting eller undertrykking. Veggen til det klasseløse samfunn går gjennom en sosialistisk revolusjon som knuser borgerskapets klassestat, og sikrer arbeiderklassen statsmakta gjennom opprettelsen av proletariatets diktatur og innføring av et virkelig demokrati for folkemassene.

Den kommunistiske bevegelsen i Norge bygger sitt arbeid på Marxismen-Leninismen- Mao Tsetungs tenkning. Dette er arbeiderklassens erfaringer fra over 100 års klassekamp, vitenskapelig oppsummert av Marx, Engels, Lenin, Stalin og Mao Tsetung. Den vitenskapelige sosialismen er ikke bare et analyseverktøy, den er en veiledning til handling i klassekampen, og uttrykker arbeiderklassens historiesyn og verdensanskuelse.

Den vitenskapelige sosialistiske teorien må anvendes på sjølstendig vis ut fra situasjonen i hvert enkelt land. I Norge er det AKP(m-l) som gjør dette. Rød Ungdom slutter derfor fullt opp om AKP(m-l) og stiller seg under partiets politiske ledelse. Rød Ungdom bygger sin politikk på AKP(m-l)s prinsippprogram, arbeidsprogram og andre viktige vedtak.

AKP(m-l) er den norske arbeiderklassens eneste revolusjonære kommunistiske parti. Uten et slikt parti kan ikke arbeiderklassen og dens allierte gjennomføre revolusjon og bygge sosialismen. AKP(m-l) er også det eneste norske partiet som i dagskampen fører en politikk som konsekvent tar utgangspunkt i det arbeidende folkets interesser.

Det kommunistiske partiet representerer den mest framskredne delen av arbeiderklassen. Bare gjennom å stille seg under partiets ledelse kan Rød Ungdom grunnfeste sin forankring i arbeiderklassen. Uten et sterkt kommunistisk parti vil det ikke kunne eksistere et sterkt kommunistisk ungdomsforbund.

Dersom den kommunistiske ungdomsbevegelsen skiller seg fra det kommun-

istiske arbeiderpartiet, vil ungdomsforbundet i beste fall bli maktesløst og i verste fall spore ut i revisjonisme og reaksjon. Rød Ungdoms ledelse og lag vil søke råd og politisk vegledning hos partiet.

Rød Ungdom har samtidig sin organisatoriske sjølstendighet. Rød Ungdom fatter sine egne politiske vedtak, og har sitt eget medlemsdemokrati og sin egen parti-disiplin.»

SOVJET ER EN IMPERIALISTISK STAT, ET FASCISTISK KLASSEDIKTATUR

Arbeidsprogrammet tar stilling mot Sovjets sosialimperialisme. Det ble slått fast at en kontrarevolusjon ble gjennomført i 1956, og at kapitalismen ble gjenninnført.

»Dagens Sovjet er et kapitalistisk samfunn der folket holdes nede gjennom åpen terror. Arbeiderklassen mangler de mest elementære borgerlig-demokratiske rettigheter som ytringsfrihet, retten til å utgi trykte skrifter, demonstrere eller organisere seg. Arbeiderne har ingen reell makt i fagforeningene, som er helt integrert i det borgerlige statsapparatet.

Folkets opposisjon blir slått ned med vold, streiker mot den kapitalistiske utbyttinga blir møtt med køller og geværer. Selv innesperring på sykehus tas i bruk for å knekke motstanden. Nasjonale minoriteter undertrykkes og forfølges, akkurat som i tsartida. Derfor er det riktig å karakterisere regimet som et borgerlig fascistisk klassesdiktatur.

Sovjet er i dag et imperialistisk land som driver imperialistisk utbytting. Sovjet-kapitalistene oppretter fabrikker for å utbytte arbeiderne i andre land, de kjøper billig og selger dyrt, driver internasjonal rovfiske og vil plyndre naturressursene på havbunnen som tilhører andre land. Sovjet holder angrepsflåter på alle hav og leder an i rustningskappløpet sammen med USA-imperialismen. Dette

er sosialimperialismens kjennetegn: sosialisme i ord, imperialisme i handling Ut fra alle grunnleggende marxist-leninistiske kriterier er Sovjet i dag en imperialistisk supermakt.»

OM KLASSEMOTSETNINGENE I UNGDOMMEN

»Ungdommen er ikke noen egen klasse som kjennetegnes av særskilte forhold til produksjonsmidlene. Klasse-motsetningene går tvers igjennom ungdomsgruppene. Det som allment avgjør ungdommens klassemessige stilling er deres klassebakgrunn, forholdet til arbeid og utdanning, og framtidige posisjon. Det store flertallet av ungdommen kommer fra arbeiderklassen og andre deler av det arbeidende folket, og flertallet blir sjøl arbeidere etter endt skolegang. Flertallet av ungdommen har derfor felles interesser i kampen mot monopolkapitalen og for sosialismen.»

GRUNNLAGET FOR RØD UNGDOMS DELTAKELSE I MASSEKAMPEN

1. Vi støtter alltid arbeidsfolks og ungdomsmassenes kamp for sine interesser mot klassefienden. Arbeidere i lønnskamp, skoleungdom i kamp mot statens rasjonaliseringspolitikk, jentene i kamp for retten til arbeid, alle har vi samme fiende: monopolkapitalen og staten. Rød Ungdom vil overalt bekjempe sosialdemokratisk og revisjonistisk splittelsespolitikk som går ut på å sette ulike undertrykte grupper opp mot hverandre. Ingen deler av folket får bedre levevilkår om andre grupper lar vær å reise sin kamp. Tvert imot: Når en undertrykt gruppe seirer i kamp mot monopolkapitalen eller dens stat, er det en styrke og en støtte for hele folkets kamp.

KOMMENTAR

2. Rød Ungdom bygger sin deltakelse i massekampen på prinsippet om enhetsfronten. Skal ungdommens kamp føre fram til seier, må alle krefter som lar seg forene på klassekampens grunn stå sammen. Rød Ungdom vil derfor støtte alt samarbeid som tjener det arbeidende folket og ungdommen, og retter seg mot klassefienden.

Diskusjon og politisk kamp innafor enhetsfronten er nødvendig for å utvikle ei riktig politisk linje, heve frontens nivå og sikre seier.

3. Et mål for Rød Ungdoms innsats i massekampen, er å avsløre og bekjempe reaksjonære ungdomsorganisasjoner, som representerer monopolkapitalen og imperialismens interesser og politikk. Sjøl om massebevegelsen av og til tvinger dem til å framstille seg som »positive» til noen av ungdommens krav, vil deres bånd til monopolkapitalen og dens politikk alltid være avgjørende. Derfor vil de alltid gå inn for å sabotere ungdommens kamp.

Vi fører en uforsonlig kamp for å isolere nynazistene og fascistene. De representerer det mest reaksjonære uttrykket for borgerskapets klasseinteresser.

4. Rød Ungdom vil jobbe i arbeiderklassens og ungdommens masseorganisasjoner, spesielt i fagbevegelsen og i de store interesseorganisasjonene for ungdom under utdanning, slik som YLI og NGS. Vi arbeider for at de skal styrkes som kamporganisasjoner, med et levende medlemsdemokrati, aktivt grunnplan og sterk ledelse.

Vi vil bekjempe alle forsøk på å lamme ungdommens kampkraft gjennom samarbeids- og korridorpolitikk med staten og monopolkapitalen. Vi er ikke imot nødvendige kompromisser i kamp, men det må ikke forveksles med en opportunistisk linje for kampen – hvor noen toppamper driver hestehandel over hodet på massene.

Rød Ungdom avviser partisjåvinisme

og sekterisme i interessekampen. Vi vil bekjempe alle »venstre»opportunistiske forsøk på å splitte det arbeidende folket, og mot fraseradikale angrep på dets interesseorganisasjoner og kamp,»

DE VIKTIGSTE KAMPSAKENE

Arbeidsprogrammet inneholder Rød Ungdoms linje og paroler på de viktigste kampsakene for ungdommen. Det gjelder arbeiderungdommen, lærlingene, skoleelevne både på gymnas, yrkesskoler og ungdomsskoler, for frigjøring av kvinnene, soldatenes interesser, og kampen for et bedre ungdomsmiljø.

Vi vil her sitere en del av avsnittet om arbeiderungdommen:

»Arbeiderungdommen utgjør over halvparten av ungdommen. Det er denne delen av ungdommen som hardest får kjenne monopolkapitalens utbytting og undertrykking.

Det som preger de unge arbeidernes situasjon er dårlig lønn, dårlig og usikkert arbeid, stigende arbeidsløshet og bolignød. Kapitalen trenger arbeidere som er villig til å ta det dårligste og lavest betalte arbeidet. Denne delen av ungdommen står uten noen form for faglig beskyttelse. De er billig arbeidskraft for kapitalen, lønna er så lav at en familie ikke kan leve av den.

Rød Ungdom vil prioritere kampen for arbeiderungdommens lønnskrav høyt.

– Kraftig heving av lønna for den unge ufaglærte arbeidskrafta!

– Ved tariffoppgjørene må det gis full kompensasjon for pris-, skatte- og produktivitetsøkning!

Arbeidere uten fagutdanning blir også utnyttet som fleksibel arbeidskraft. De kan lett tas inn og ut av arbeidslivet eller flyttes fra en industri til en annen, etter monopolkapitalens behov. I tida framover, med oljeutvinning og store strukturendringer, vil store deler av arbeiderungdommens arbeidsplasser settes i fare.

(Forts. side 38)

INDOKINA

Folkekrigen har seiret i Indokina. Folkene i Vietnam, Kambodsja og Laos har gjennomført en nasjonal og sosial revolusjon mot USA-imperialismen, en av verdens to store imperialistiske supermakter. Arbeiderklassen i Norge må også summere opp de erfaringene som er gjort i den væpna kampen i disse landa.

PORTUGAL

For ett år siden ble fascistlederen Caetano avsatt gjennom et militærkupp. Det nye styret går inn for mange reformer av portugisisk økonomi og politikk og arbeider nært sammen med revisjonistpartiet PCP. De vil ha det til å se ut som om Portugal er på vei til sosialismen. Men borgerskapets diktatur står ved makt.

SOSIALISTISK VENSTREPARTI

Sosialistisk Venstreparti (SV) ble stifta i mars 1975. Det var ingen samling av venstrekreftene som skjedde på kongressen. Det var en allianse av forskjellige borgerlige retninger i og utafør arbeiderbevegelsen som satte hverandre i stevne.

GJENREIS FAGBEVEGELSENS KAMPKRAFT

I Røde Fane 6/1974 offentliggjorde vi et utkast til Faglig Manifest fra AKP(m-l). I dette nummeret fortsetter vi å bringe innlegg og materiale til diskusjonen om dette dokumentet.

RØDE FANE er AKP(m-l)s tidsskrift. Det kommer med 6 nummer i året. Abonnement koster kr. 40,- for ett år. Send navn og adresse til redaksjonen (adresse inne i bladet), oppgi hvilket nummer abonnementet skal gjelde fra.